cijena 20 d

broj 40

ZENIT

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Alfred Bester:

Nešto me voli odozgo

i druge najljepše sf pripovijetke

Sirius 040

SADRŽAJ

Alfred Bester
NEŠTO ME VOLI ODOZGO

Fritz Leiber
KASNIJE NEGO ŠTO MISLIŠ

Clifford D. Simak
NIKAD SE NEĆE VRATITI

Devet autora – devet priča
MINI YU SIRIUS
(Bagarić: **Neposredni susret Zemljana**; Cerar: **Izumi skromnoga mladca**; Ćurčić: **Ne primaj darove**; Fančović: **Lutrija**; Jovanović: **Supernova**; Lazović-Petrović-Janković: **Problem**; Marković: **Oni ne postoje**; Pešić: **Pre invazije**; Šifner: **Planet ispunjenih želja**)

Philip K. Dick
TRIK S OLUPINOM BRODA

Ion Ilie Iosif
INCIDENT

Charles Sheffield
SMRTONOSNI VEKTOR

Katherine MacLean
MALI RAT

Ognjen Nikolić
POVRATAK SA ZVIJEZDA

Sever Gansovski

Riječ urednika

Dragi čitatelju,

evo opet dogurasmo do jednog okruglog, ovaj put četrdesetog broja S1RIUSA. U takvoj se prilici uvijek osjećam, zajedno s Vama, kao nekakav jubilarac, a okruglu brojku kao poziv na zakletve kako ćemo do naredne takve brojke Vi i ja nastojati još više poboljšati SIRIUS. unijeti nove sadržaje, proširiti krug čitatelja.

Vi i ja, to sam napisao namjerno.

Naime, ja sam malo toga mogu učiniti bez Vas, dragi čitatelju. Evo i maloga dokaza za tu tvrdnju. Riječ je o jednom Vašem pismu:

»Bez ikakva uvoda, odmah naglašujem da je SIRIUS daleko od časopisa kakav je bio u početku svoga izlaženja. Ne mogu a da ne kažem kako se osjećam pomalo prevaren. SIRIUS je postao najbolja potvrda pravila da je više od devedeset posto cjelokupne SF bezvrijedno. Koji je uzrok tome padu ne znam, ali sasvim sigurno svoj dio krivice snosi i nepromišljeno izdavanje tematskih brojeva SIRIUSA. Ili, možda, želja za povećanjem njegove naklade (sjetimo se samo 35. broja)... I na kraju, dao Clarke da tematski SIRIUS više nikada ne ugleda svjetlo dana.«

Clarke je, bar zasad, učinio svoje. SIRIUS se odrekao tematskih brojeva, a Vi svoga osjećaja prevarenosti. Tandem Vi—ja opet je dokazao svoju djelotvornost. Međutim, kad je riječ o tematskim brojevima SIRIUSA, čini mi se da su se sva koplja slomila upravo na tom nesretnom 35. broju (to je onaj, ako se sjećate, koji je bio posvećen erotici u SF-u). S jedne me strane zatrpalo brdo Vaših pisama u kojima protestirate zbog moje drskosti da u sveti SF umiješam tako prljave stvari kao što su erotika i seks i srozavam tu literaturu na razinu šunda (!), s druge strane još veće brdo u kojem ste se okomili na mene zbog moje strašljivosti, impotentnosti, neumjesne procjene što je to erotika a što ona nije (na primjer: »Priča GURANJU JE KRAJ za mene nije SF, jer se to događa u današnje vrijeme, samo što je autor objasnio KAKO se ta moć gubi, to je više dokumentaristička priča...« — a to je upravo priča koja je uzvitlala najviše prašine među pismima iz onoga prvospomenutog brda kao izmišljena, pornografska i ne znam kakva još prljava.)

Ljuto se varate ako sad očekujete od mene da se po glavi pospem pepelom spaljenoga 35. broja SIRIUSA. Ja i dalje vjerujem u erotiku i seks više nego u rode (na mojoj je strani i kruta statistika što ju je nedavno objavio tjednik VIKEND: u našoj je zemlji trista puta više

Jugoslavena nego roda — a da se ljudi oslanjaju na te ptice a na na svoja bračne i ostale partnere suprotnog spola, jamačno bi takvu statistiku provodile rode, jer ljudi više ne bi ni postojali). I tvrdim i dalje da je znanstvenije pisati fantastiku o erotici i seksu, pa čak i po cijenu pornografije, nego o rodama. Rječnikom stranih riječi: uvjeren sam da moje postojanje (a i Vaše) nije baš sasvim ornitološko, da je više — parentološko (ovu sam riječ izmislio, nemojte je tražiti u Klaićevu rječniku, ali njezino značenje nisam izmislio...).

Drugim riječima, oba brda Vaših pisama o 35. (i ne samo o tom) broju S1RIUSA smatram — kao i Vi — »onim pravim«, pravom suradnjom Vas i mene u stvaranju SIRIUSA, naše obostrano nastojanje da nam list bude što bolji i što čitaniji.

No, ako je i o seksu — previše je. Prijeđimo malo na pitanja koja su manje uzbudljiva. Na primjer:

Sve priče koje šaljete uredništvu SIRIUSA pisane rukom a ne strojem ZAVRŠAVAJU, BEZ RAZLIKE U KOŠU. Zamislite da natjeram Vas da ovo pismo čitate pisano mojim švrakopisom! Biste li ga čitali? Kladim se da biste to pokušali — pa odustali. Uostalom, oni koji me pitaju mogu li slati priče pisane rukom ne čitaju ova pisma ni ovakva, otisnuta relativno čitkim slovima: da ih čitaju, već bi nekoliko puta bili saznali za sudbinu priloga SIRIUSU koji nisu otipkani na pisaćem stroju.

Ilustracije, pjesme... / za to vrijedi prethodnih nekoliko redaka: već u više navrata napisao sam da iz vrlo određenih i zasad nepromjenjivih razloga SIRIUS neće objavljivati ni pjesme ni ilustracije, koliko god i jedne i druge bile vezane za tematiku SF-a. Shvatite to, dragi čitatelju, kao cipelu broj 40 koja nikako ne ide na Vašu nogu broj 43.

»Imam komplet SIRIUSA 1—33 koji želim prodati, pa se javljam ukoliko znate za nekog tko je zainteresiran da to kupi. Cijena je 350 dinara, uračunato troškovi. Adresa: Zdravko Medved, D. Vidoševića 14, 74450 Bosanski Brod, tel. 86-755«. To je sve.

»Je li SIRIUS od 200 stranica naučna fantastika ili, na žalost, samo fantastika?« — pitate me. Odgovaram: Ni jedno, ni drugo, nego treće: realnost — vezana za jednu sitnicu: prodajnu cijenu. I jednu krupnicu: neopskrbljenost našega tržišta dovoljnim količinama papira... Kao što vidite, SIRIUS je gotovo kava ili maslac...

»Da li vam mogu poslati priče koje nisu pisane na hrvatskom ili srpskom jeziku? Ako da, koji jezici dolaze u obzir?« Moj (ponovljeni) odgovor: svi jezici naših naroda i nanrodntosti, kao i svi svjetski jezici ravnopravni su kad je riječ o suradnji u SIRIUSU. Primjer za to nisu samo priče koje su u originalu bile na slovenskom ili mađarskom jeziku a SIRIUS ih je objavio, nego i priča EKSPERIMENT koju je autor — stjecajem prilika što živi u Kanadi — napisao na engleskom, a ipak

je izašla u SIRIUSU. Dakako, prevedena.

Ovaj broj: NIJE TEMATSKI. Priče svakojake, de gustibus najbolje. Vaša će riječ biti presudnija od moje: ako Vam se ne budu svidjele priče »Nešto me voli odozgo«, »Kasnije nego što misliš«, »Nikad se nećete vratiti«, »Trik s olupinom broda«, kao i devet minijatura u MINI YU SIRIUSU — tada mi pišite, pa ćemo se dogovoriti za iduće, brojeve. A o narednom, 41. SIRIUSU već nešto znam: vjerujem da se, dragi čitatelju, sjećate priče »Rollerball« i istoimenog filma; ovaj put čitajte još uzbudljiviju (i »crnju«, ako je to važno) Harlana Ellisona »Dvoboj na superstradi«. Tu je još jedna priča istoga autora, manje crna ali ne i manje duhovita: »Ptica feniks« (o traženju izgubljenoga kontinenta i njegovu nalaženju na mjestu gdje ga nitko, pa ni Vi i ia, ne bi očekivao). O priči »Caliban« Roberta Silverberga i »Konačni susret« Harryja Harrisona bolje bi bilo da šutim, no nešto me golica da ipak progovorim, makar na lakat: riječ je o običnim, današnjim ljudima koji u dalekoj budućnosti postaju — sve po Darwinu — nešto posve drugo...

Vaše priče namijenjene SIRIUSU: ZLATNA RIBICA je dobra priča, za razliku od istoimene autora N. G.; PRED NAŠIM OČIMA nije pravi SF, ali mu je vrlo bliska — i objavljiva; POSLJEDNJA NOČ je pravi primjer strave i užasa u SF-u, ali ne u smislu kvalitete nego žanra — kvaliteta je, štoviše, na vistni; LJUBAV NA MEMFISU i PRINC IZ JATA PLEJADA imaju draž bajki, obje očito pisane ženskim srcem, prva čak ženskim tinejdžerskim, ali se obje posve uklapaju u suvremeno shvaćanje znanstvene fantastike, pa su i objavljive; JEDINA ŠANSA je u cijeloj golemoj gomili pošiljaka najbolja — i jedina donekle prihvatljiva za SIRIUS (dakako, pošto ja ili Vi sami dotjeramo neke nejasnoće do stupnja u kojem će ih shvatiti svi čitatelji SIRIUSA). — O ostalim Vašim pričama, onim koje nisu za SIRIUS, čitajte u idućem broju, u posebnoj rubrici NIJE ZA SIRIUS.

A do tog idućeg i netematskog
broja, srdačan pozdrav!
Vaš Borivoj Jurković

P. S. Neposredno prije zaključivanja ovog broja primio sam vrlo ugodnu vijest: ovih je dana u Beogradu osnovan klub prijatelja SF-a, u prepunoj dvorani, uz vrlo živu i konstruktivnu diskusiju prisutnih. Uvjeren sam da će novoosnovani klub tijesno surađivati s već postojećim klubovima — a SIRIUS sa svima njima — i da je to krupan korak naprijed u našoj znanstvenoj fantastici. Uvjeren sam i da će na stranicama idućih brojeva SIRIUSA biti vijesti iz rada novoosnovanoga kluba! B. J.

Nešto me voli odozgo

Alfred Bester:

Something up there Likes Me

Preveo *Nikola Popović*

Tu je bilo to troje luđaka, a dvoje od njih bili su ljudi. Razgovarao sam sa svima njima jer govorim prave jezike — decimalne i binarne. Prvi put sam uletio među te lakrdijaše kada su htjeli saznati sve o Herostratu i ja sam im sve rekao. Drugi put je to bilo pitanje o Conus gloria maris. Treći put su me pitali gdje da se sakriju. Rekao sam i to i od tada sam stalno s njima.

A tko su, zapravo, oni? Prvi je Jake Madigan (James Jacob Madigan), doktor filozofije na Univerzitetu Virginije, šef egzobiološke sekcije u Goddardovu Centru za svemirske letove, koji je, prema tome, žarko želio proučavati izvanzemaljske oblike života ako ikada dođe do njih. Da vam malo bolje prikazem koliko je pri zdravoj pameti, spomenut ću samo da je jednom programirao IBM 704, kompujtor s karticama, da tiska limune, naranče, šljive i tako dalje. Jednom se kockao s njim pa je izgubio i gaće. Taj je momak zaista bio pravo spadalo!

Druga je Florinda Pot, izgovara se POE. Flamansko ime! Imala je lijepu svijetlu kosu ali i sunčane pjegice po cijelom tijelu sve do ruba gaćica i do dubokog, dubokog dekoltea. Bila je inženjer sa Šefildskog sveučilišta i govorila je engleski kao mitraljez. Bila je u raketnom odjelu sve dok nije digla u zrak jednu malenu raketu električnim grijačem. Čini se da tvrda goriva ne daju maksimalnu akceleraciju ako su previše hladna i tako je ona, milosrdna majčica, zagrijala raketu električnim grijačem — pokrivalom prije lansiranja. Pokrivalo se, naravno, zapalilo i raketa je eksplodirala.

Njihov je sin bio S-333. U »Nasi« označavaju sa S znanstvene satelite a s A pomoćne satelite. Poslije lansiranja daju im neka imena od kratica kao na primjer IMP, SYNCOM, OSO i slično. S-333 je postao OBO, što je značilo Orbitalni biološki opservatorij a kako je to dvoje lakrdijaša bućnulo tog trećeg luđaka u svemirski prostor, to mi se

nikada nije razjasnilo. Sumnjam da im je direktor dao tu ludu ideju jer nitko zdrave pameti ne bi učinio takvo nešto.

Kao znanstvenik projektant Madigan je bio zadužen za eksperimentalno lansiranje a bio je pravo svemirsko spadalo. Vlastiti je ELEKTROLUX nazvao usisavačem. Znanstvenička šala, zar ne? Zapravo, to je bio sistem koji je trebao usisavati sve čestice prašine i spremati ih u posudu s kulturama kao podlogom. Svjetlo je sjalo kroz posudu u foto-multiplikator. Ako bi se pokazalo da je bilo koja čestica prašine spora i ako bi se uhvatila podloge, rast bi joj zamaglio posudu a smanjivanje svjetla registrirao bi foto-multiplikator. Taj trik nazvali su otkrivanje pomoću zamračivanja.

Kalifornijski Tehnički fakultet namjeravao je eksperimetirati s RNA i ispitivati da li RNA može registrirati okolinu s organizmima. Upotrebljavali su živčane stanice morskih mekušaca. Harvard je planirao dodatno istraživanje Cireadijanskog efekta. Pennsylvania je htjela ispitati djelovanje zemaljskog magnetskog polja na željezne bakterije i cijela ta aparatura morala je biti smještena na nekakav štap izvan satelita da bi se spriječio magnetski utjecaj na satelitski elektronski sistem. Ohio je slao lišaje da ispita djelovanje svemira na simbiozu s plijesni i algama. Michigan je poslao terarij s jednom mrkvom a za to je trebalo osigurati 47 posebnih postupaka. I kako god okrenete S-333 je bio pravo čudo od satelita.

Florinda je rukovodila projektom i nadgledavala je konstrukciju satelita i njegovu opremu. Projektant je manje više predradnik cijele misije. Iako je Florinda bila prilično luckasta, prionula je na posao zdušno i pri tome je pokazala inteligenciju i spretnost, ali je reagirala kao tarantula kada bi joj netko stao na put. Zbog toga nije bila omiljena.

Odlučila je da »White Sands« (Institut u kome je radila) očisti od budala i njezini zahtjevi da se posao obavi savršeno, produžili su program za osamnaest mjeseci a troškove povećali gotovo za milijun dolara. Borila se protiv svakoga pa je čak smogla hrabrosti da se suprotstavi i Harvardu. Kada je Harvard vidio da ne pomažu pritužbe »Nasi« otišli su ravno u Bijelu kuću. I tako je Florinda bila pozvana pred jedan kongresni komitet. Najprije su htjeli znati zašto S-333 stoji više nego što je bilo planirano.

— S-333 je ipak najjeftiniji projekt u »Nasi« — rekla im je oštro. — Stajat će oko deset milijuna dolara, uključivši i lansiranje. Ta to je tako jeftino!

Zatim su htjeli znati zašto je trebalo tako mnogo vremena da se sagradi, mnogo više no što se predviđalo.

— Zato, — odvratila je spremno, — što se nikada prije nije gradio orbitalni biološki opservatorij.

Na to joj nisu mogli ništa odgovoriti i morali su je pustiti da ode i

nastavi posao. Sve je to bilo normalno.

OBO je bio Florindin i Jakeov prvi satelit i oni nisu znali da je to normalna kriza u radu. Svoju su napetost iskaljavali jedno na drugome i ne znajući da je njihovo »dijete« bilo za to odgovorno.

Florinda je napokon potpuno zatvorila S-333 i poslala ga u Cape početkom prosinca, pa će biti dovoljno vremena da ga lansiraju prije Nove godine. (Ekipa na Capeu je za vrijeme praznika bila malo neodgovorna). Ali, satelit je počeo pokazivati neke vlastite ludorije i na završnom testu sve je krenulo naopako. Moralo se odgoditi lansiranje. Mjesec dana im je trebalo da rastave S-333 i da ga razastru na podu u hangaru.

Iskrsla su dva ozbiljna problema. Ohio je za svoj dodatak upotrijebio nekakvu čelično-niklanu leguru. Ta se slitina odjednom počela rastezati pa se zbog toga nije mogao dobiti pravi rezultat eksperimenta. Nije bilo nikakva smisla pustiti ga da poleti s takvim aparatima i Florinda je naredila da se izvadi i dala je Madiganu rok od mjesec dana da ga zamijeni, što je zaista bio prekratak rok. No Jake je ipak načinio čudo. Uzeo je rezervni dodatak od kalifornijskog Tehničkog fakulteta i preradio ga za tu svrhu. Kvasac je proizvodio prilagodljive enzime kao reakciju na promjenu okoline a baš takve enzime je i zahtijevalo istraživanje u svemiru.

Mnogo je ozbiljniji problem bio satelitov radio-odašiljač koji je trebao proizvoditi ptičje signale čim bi se antena izvukla u poziciju za lansiranje. Opasnost je bila u tome što je te signale mogao primati i satelitov radio-prijemnik i pretvoriti ih u destruktivne komande. NASA je sumnjala da se takvo nešto dogodilo SYNCOMU I koji je nestao uskoro poslije lansiranja i nakon toga više ga nikada nisu čuli. Florinda je odlučila da S-333 lansiraju s isključenim odašiljačem i da ga aktiviraju kasnije u svemiru.

— To znači da ćemo lansirati mutavu pticu — protestirao je Madigan žestoko. — Nećemo znati gdje da ga tražimo.

— Možemo se pouzdati u stanicu za traganje u Johannesburgu da će ga pronaći poslije prvog preleta — tvrdila je Florinda. — Imamo odlične komunikacijske veze s Johannesburgom.

— A što ako ga ne pronađu? Što ćemo onda?

— E, pa ako oni ne budu znali gdje je OBO, Sovjeti će zacijelo znati.

— A u h!

— Pa što hoćete? Da uništite cijeli projekt? Pogledala je oštro Madigana.

— To je moj prvi satelit i znate li što sam od njega naučila? Postoji jedna jedina komponenta koja jamči svakoj svemirskoj letjelici da će upasti u nevolje, a to je uvijek samo znanstvenik!

— Ženska pamet! — frknu Madigan i tada je počela žestoka

rasprava o ženskom misticizmu.

Čim su bila završena i posljednja ispitivanja, doveli su S-333 do lansirne rampe polovicom siječnja. (Naravno, ovaj put nije bilo električnih grijača.)

Letjelica je trebala biti izbačena u putanju visoku gotovo dvije tisuće kilometara, točno u podne, pa je tako početak lansiranja bio određen za 11.50 na dan 15. siječnja. Promatrali su lansiranje iz zaklona na TV ekranima, a to je bilo mučno. Krajevi TV cijevi su bili zakrivljeni tako kako se raketa uspinjala i približavala rubu ekrana, pa se činilo, zbog optičkih smetnji, da se prevrnula i raspala.

Madigan je počeo teško disati i pri tome je kleo kao pravi psovač. Florinda je mrljala:

— Ne, sve je u redu. Sve je u redu. Pogledaj na kontrolne ploče.

Na kontrolnim osvijetljenim pločama sve je bilo normalno. U tom je trenutku jedan glas iz tehničkog štaba progovorio bezličnim glasom kao krupje: — Izgubili smo vezu s Johannesburgom.

Madigan se počeo tresti. Odlučio je da prvom prilikom ubije Florindu Pot. Ostali su članovi eksperimentalne grupe i članovi »Nase« problijedjeli.

Ako odmah ne pronađu tu ludu pticu nikada je više neće naći. Nitko nije rekao ni riječ. Čekali su u tišini i mrzili se međusobno. U jedan i trideset letjelica je trebala prvi put prijeći preko kontrolne stanice Fort Meyers, ako je još živa, i ako je bar donekle na predviđenoj putanji. Fort Meyers bio je na otvorenoj liniji i svi su se okupili oko Florinde da bi bili što bliže zvučniku.

— Tja, ona se odgegala u bar potpuno mirna u pratnji dvojice vojnih policijaca — čuo se jedan tanki glas. — Ona mi je rekla... Jesi li dobio BLIP, Henry? — Duga stanka. A onda u istom tonu: — Halo, Cape? Uhvatili smo pticu. Evo, upravo stiže sada preko plota. Hoćete li preuzeti praćenje?

— Naređenje 0310! — dreknula je Florinda. — 0310.

— Naređenje 0310 prenijeto — potvrdio je Fort Meyers.

Bila je to komanda da se uključi satelitov odašiljač i podigne antena za emitiranje. Malo kasnije signal na osciloscopu na ploči radio-primjenika počeo se micati, a zvučnik je emitirao ritmičke sinkope kao tanka pištaljka. To je bio OBO, emitirao je svoje podatke.

— Imamo živu pticu — dreknuo je Madigan. — Imamo živo luče!

Ne mogu vam opisati njegove osjećaje kada je čuo kako ptica prelijeće preko glava i daje signal BEP, BEP. Kad čujete vaš prvi satelit toliko ste uzbuđeni da ste izvan sebe. Prvi je satelit čovjeku nešto kao prva ljubav.

Možda je to i bio razlog što je Madigan dohvatio Florindu pred svima i rekao:

— Oh, ah, Florinda, volim te. Volim te, Florinda Pot!

Možda je to bio i razlog što je ona odgovorila:

— I ja tebe volim, Jake!

A možda su oboje upravo zavoljeli svoju prvu bebu.

Kod osmog obritalnog preleta ustanovili su da je ta beba pravo derište. Otišli su vojnim avionom u Washington i tamo proslavili stvar. Bilo je jedan i trideset ujutro a oni su sretni čavrljali o tome gdje se tko rodio, gdje su odrasli, išli u školu, radili, što najviše vole jedno na drugom, kada su se sreli prvi put. Zazvonio je telefon. Madigan automatski podiže slušalicu i reče »halo«. Začuo se muški glas:

— Oh, oprostite. Zacijelo sam dobio krivi broj. Madigan spusti slušalicu, upali svjetlo i zbunjeno pogleda Florindu.

— Ovo je najgluplja stvar koju sam načinio u životu — reče ispričavajući se. — Da odgovaram na pozive na tvom telefonu.

— Zašto? Što se dogodilo?

— To je bio glas Joea Learyja iz odjela za traganje i podatke. Prepoznao sam mu glas.

Ona se nasmijala.

— A da li je on prepoznao tvoj?

— Ne znam. — Telefon ponovo zazvoni. — To mora da je opet Joe. Pokušaj odgovoriti kao da si sama.

Florinda mu namigne i diže slušalicu.

— Halo? Da, Joe. Ne, sve je u redu. Ne spavam. Što se događa? — Slušala je nekoliko trenutaka a onda je odjednom sjela u krevet i uzviknula: — Što? — Leary je nešto brzo govorio tako da je odzvanjala slušalica. Ona upade u razgovor. — Ne brini, ja ću ga pokupiti. Bit ćemo začas tamo. — Spustila je slušalicu.

— Dakle? — pitao je Madigan.

— Odmah se obuci. OBO je u nevolji.

— Oh, što se opet događa s njim?

— Dobio je vrtoglavicu kao plešući derviš. Moramo odmah u Goddardov institut.

Leary je imao snimke svih osam orbitalnih letova i razastro ih je po podu svojeg ureda. Bio je to deset metarski smotak papira ispunjen crticama i brojkama u dugačkim kolonama. Leary je puzao na rukama i koljenima po papiru slijedeći brojke. Pokazao je neke.

— Evo tu je okret — rekao je zabrinuto. — Jedan okret svakih dvanaest sekundi.

— Ali zašto? Kako? — pitala je Florinda sva očajna.

— Evo, pokazat ću ti — reče Leary. — Evo ovdje.

— Nemoj nam pokazivati — reče mu Madigan. — Samo nam reci.

— Antena nije reagirala na komandu — reče Leary. — Ona je još u poziciji za lansiranje. Mora da se nešto zaglavilo.

Florinda i Madigan se zgledaše zgranuti. OBO je bio programiran da bude stabiliziran sa Zemlje. Jedno oko usmjereno na Zemlju trebalo

ga je držati stalno jednom stranom okrenutom ka Zemlji. Antena je visila po strani, a to idiotsko oko je slijedilo tu glupu antenu. Satelit je sada lovio sam sebe u krugovima pomoću svojih mlaznica sa strane. Pravo ludilo.

Da objasnim problem. Ako se OBO ne uspije stabilizirati prema Zemlji, svi njegovi podaci bit će bezvrijedni. Još je gore bilo s električnom energijom koja je dolazila od baterija što su se punile sunčevom energijom. Kako se letjelica vrtjela, baterije nisu ostajale okrenute prema Suncu, pa će se brzo istrošiti.

Bilo je očito da je jedini izlaz da se ispravi antena.

— Vjerojatno je potreban samo jedan dobar trzaj — reče Madigan Ijutito. — Ali kako da dođemo tamo gore i da ga tresnemo? — Bio je vrlo bijesan. Nije bilo upropašteno samo deset milijuna dolara, već i njihove karijere.

Ostavili su Learyja da plazi po papiru u svome uredu. Florinda je bila vrlo tiha. Napokon je kazala:

— Idi kući, Jake.

— A što ćeš ti?

— Idem u svoj ured.

— I ja ću s tobom.

— Nemoj. Htjela bih pregledati nacrte integriranih krugova. Laku noć.

Kada se okrenula, a nije htjela ni da ga poljubi, Madigan je promrmljao:

— OBO se postavio među nama. Treba još mnogo toga ispitati u vezi s planiranim brakovima i porodom.

Viđao je Florindu u toku slijedećih tjedana ali ne onako kako je želio. Trebalo je izvijestiti eksperimentatore o nesreći. Direktor ih je pozvao poslije svega ali je bio vrlo taktičan i nije spominjao kongresmene i izvještaj o promašaju. Simpatije su mu bile na njihovoj strani.

Florinda je slijedećeg tjedna pozvala Madigana i bila je vrlo čudno vesela.

— Jake — kazala je — ti si moj najbolji genije. Ti si riješio problem OBO-a, nadam se.

— Tko riješio? Što riješio?

— Zar se ne sjećaš što si rekao o tome da tresnemo našu bebu?

— Da sam bar mogao!

— Mislim da znam kako da to učinimo. Srest ćemo se u zgradi osam u kafeteriji za objed.

Ušla je s gomilom papira u ruci i prostrla ih po stolu.

— Najprije operacija »Brzi udarac« — kazala je veselo. Kasnije ćemo jesti.

— Ovih dana i tako nemam apetita — reče Madigan smrknuto.

— Možda ćeš ga dobiti kada završimo. Pogledaj, moramo podići antenu. Možda bi je dobar brzi udarac mogao osloboditi. Je li ta pretpostavka realna?

Madigan je nešto progunđao.

— Od baterija dobivamo dvadeset osam i pol volta a to nije bilo dovoljno da okrene prekidač. Je li tako?

On kimnu glavom.

— Ali ako udvostručimo napon?

— Odlično, samo kako?

— Sunčane baterije se okreću oko sebe svakih dvanaest sekundi. Kada su okrenute Suncu, ploča nam daje pedeset sedam volti za ponovno punjenje baterija. Kada su okrenute od Sunca, onda ništa. Je li tako?

— U osnovi je tako, gospođice Pot. Ali vic je u tome što su one okrenute Suncu samo jednu sekundu od svakih dvanaest, a to nije dovoljno ni da održi baterije na životu.

— Ali je dovoljno da OBO-a dobro gurne. Zamisli ako u kritičnom trenutku mimoiđemo baterije i pedeset sedam volta dovedemo direktno na satelitski prekidač. Zar to ne bi bio dovoljno visok napon da pokrene i uspravi antenu? — On je zurio u nju bez riječi. Ona se nakesi.

— Dakako, to je rizik.

— Pa ne možeš mimoići baterije.

— Mogu! Evo, tu je strujni krug.

— I možeš izabrati svoj trenutak?

— Moje traganje dalo je rezultata. Možemo izabrati napon od jednog i pol do pedeset sedam volta.

— To je doista rizik — reče Madigan polagano. — Postoji opasnost da spalimo svu opremu na satelitu.

— Točno. Pa, što kažeš na to?

— Odjednom sam postao gladan — nakesi se Madigan.

Prvi pokušaj su načinili na 272. orbiti s naponom od osamnaest volta. Ništa. Na slijedećem prolazu povećali su voltažu za šest volta. Ništa. Pola dana kasnije pustili su svih pedeset sedam volta u zadnji dio satelita i stisnuli palce. Uzbibana igla na radio-prijemniku polako se zaustavila. Na ekranu oscilo-scopa sinusoidna krivulja se izdužila. Florinda je vrisnula a Madigan je zaurlao:

— Antena se podigla, Florrie! Prokleta antena sada je uspravna. Opet smo na konju.

Vikali su i ciktali kroz cijeli institut pričajući svima o operaciji »Brzi udarac«. Čak su upali na jedan sastanak kod direktora da mu kažu dobru vijest. Pozvali su i sve eksperimentatore koji su radili na tom projektu i otišli u Florindin stan te proslavili OBO-ov povratak. OBO je bio prava lutka koju su svi obožavali.

Tjedan dana kasnije održali su sastanak na kojem su temeljito raspravili o položaju opservatorija, iznijeli podatke o redukciji, različite nepravilnosti te buduće operacije. Sastanak su održavali u konferencijskoj dvorani u Zgradi 1 koja je bila namijenjena teorijskoj fizici. Gotovo svi su je zvali Mjesečeva dvorana. U njoj su radili matematičari, čupavi mladići u iznošenim puloverima koji su sjedili među brdima novina i s tekstovima pred sobom, a povremeno su zurili u zakučaste jednadžbe ispisane kredom na ploči.

Svi su eksperimentatori bili oduševljeni OBO-ovim rezultatima. Podaci su samo curili, čisti i jasni bez ikakvih smetnji. Vladala je takva atmosfera trijumfa da nitko osim Florinde nije opazio slijedeći signal s OBO-a i njegove smicalice. Harvard je javio da prima nekakve riječi bez smisla i značenja prema njihovim podacima, riječi koje nisu bile programirane za taj eksperiment. (Iako su podaci bili određeni decimalnim brojevima i svaki je broj imao značenje riječi.)

— Na primjer — javljao je Harvard — u 301. okretaju dobio sam pet serija petnaestica.

— Možda se ukrštaju riječi na kabelu — reče Madigan. — Upotrebljava li još netko broj 15 u svom eksperimentu? — Svi su zatresli odrečno glavama. — Čudno, i ja sam dobio seriju petnaestica.

— Ja sam primio nekoliko dvica na 301. okretaju — javio je Penn (Pennsylvania).

— Ja vas mogu sve nadmašiti — javljao je kalifornijski Tehnički fakultet. — Dobio sam sedam serija od 15-2-15 na 302. okretaju. Zvuči kao kombinacija na lokotu za bicikle.

— Da li se netko koristio lokotom za bicikl u svom eksperimentu? — pitao je Madigan. To je prekinulo sve i sastanak je odgođen.

Florinda, koja je još bila dobro raspoložena, zabrinula se zbog čudnih riječi koje su stalno dolazile sa satelita, a Madigan je nije mogao umiriti. Florindu je mučilo što se signal 15-2-15 stalno ponavljao u svim podacima koji su stizali s raznih strana. Zapravo je na satelitu binarni sistem to otkucavao kao 001111-000010-001111, ali je to kompjutor na Zemlji odmah automatski pretvarao u decimalni sistem. Bila je u pravu u jednoj stvari: zrake i slučajni impulsi nisu mogli stalno uzrokovati ponavljanje jedne te iste riječi. Ona i Madigan proveli su cijelu subotu nad tabelama OBO-a pokušavajući pronaći kombinaciju podataka i signala koji bi mogli proizvesti taj signal 15-2-15. I ništa!

U ponoć, u subotu, digli su ruke od svega i otišli u jedan bistro u Georgetownu na jelo, piće i ples da bi zaboravili sve brige. Taj lokal bio je prava zamka za turiste, s konobaricama u hula-suknjicama. Prodavali su te suknjice a i punjena tigra kao maskotu za zadnji prozor na kolima. Odbili su tu primamljivu ponudu. Naišla je hula-plesačica s foto-aparatom. I njoj su kazali: »Ne, za boga miloga, ne!«

— Romkinja u suknjici ponudila je da im proriče budućnost iz dlana. I nje su se oslobodili, ali je Madigan opazio nekakav čudni izraz na Florindinu licu.

— Hoćeš li da ti prorekne budućnost? — pitao ju je.

— Neću.

— Čemu onda taj zagonetni izraz na licu?

— Pala mi je na pamet čudna ideja.

— Reci.

— Smijat ćeš mi se.

— Ne bih se usudio. Razbila bi mi njušku.

— Da, znam. Misliš da žene nemaju smisla za humor.

I tako se taj razgovor pretvorio u ponovnu žestoku prepirku o ženskom realizmu i misticizmu, ali, usprkos svemu, dobro su se zabavljali.

U ponedjeljak je Florinda došla u Madiganov ured s hrpom papira i imala je onaj zagonetni izraz na licu. On je odsutno zurio u nekakvu jednadžbu na ploči.

— Hej! Probudi se! — doviknula mu je.

— Budan sam, budan — odvrati on.

— Voliš li me još? — upitala ga je zagonetno.

— Pa ne baš previše.

— Doista? Cak i ako otkriješ da sam pošašavjela?

— O čemu govoriš?

— Mislim da je naša beba postala čudovište.

— Kreni od početka — reče joj Madigan.

— Sve je počelo u subotu navečer s Romkinjom u hula-suknjici i numerologijom.

— Aha!

— Odjednom sam pomislila što ako su brojke oznake za redni broj u abecedi? Što bi onda značilo 15-2-15.

— Oho-ho.

— Ne zafrkavaj se. Izračunaj sam.

— Dakle 2 bi bio B — Madigan je brojao na prste. — Onda bi 15 bio O.

— Dakle 15-2-15 bi bilo...?

— O-B-O, OBO. — Počeo se smijati a onda je odjednom prestao. — Ta to je nemoguće — procijedio je na kraju.

— Svakako. To je čista slučajnost. Samo vi proklete učenjačke budale niste mi dali potpun izvještaj o čudnim riječima u svojim podacima — nastavila je ona. — Morala sam sve sama provjeravati. Evo, uzmimo kao primjer kalifornijski Tehnički fakultet. On je javio o 15-2-15. No nije se nimalo zabrinuo za ono što je poslao OBO prije toga: 9-1-13.

Madigan je brojao na prste.

— I, A. M. Iam. Nitko ne zna što to znači?

— Zar to ne bi bilo I am (ja sam)? Ja sam OBO?

— Ta to ne može biti. Da vidim te podatke.

Sada kada su znali što treba tražiti, nije bilo teško prokljuviti OBO-ove riječi ubačene u druge podatke. Počeli su s 0 0 0 u prvoj seriji poslije operacije »Brzi udarac«, nastavili s OBO, OBO, a onda je ostalo: ja sam OBO.

Madigan je zurio u Florindu.

— I ti misliš da je ta prokleta stvar živa?

— A što ti misliš?

— Ne znam. Tamo gore je pola tone elektronskog mozga, plus organski materijal, kvasac, bakterije, enzimi, živčane stanice, prokleta mrkva iz Michigana...

Florinda se glasno nasmijala.

— Do đavola! Mrkvica koja misli!

— Plus bilo koja spora koja je prodrla u moj eksperiment iz svemira. A mi smo sve to, sav taj miš-maš još spojili s pedeset sedam volta. Tko bi ga sad znao što se dogodilo? Urey i Miller su stvorili aminokiseline s električnim nabojima a to je baza života. Ima li još nečega od te bebe u platnenim cipelicama.

— I to mnogo, a to se neće nimalo svidjeti eksperimentatorima.

— A zašto?

— Pogledaj ove prijevode. Odabrao sam ih i sredio. »333: svako istraživanje rasta u svemiru je bespredmetno sve dok je u vezi s Coriolisovom silom.«

— To je OBO-ov komentar na michiganski eksperiment prokomentira Florinda.

— Zar misliš da on provjerava eksperimente? — zapita Madigan začuđeno.

— Pa moglo bi se tako nekako kazati.

— On ima potpuno pravo. Rekao sam i ja to Michiganu, ali me oni nisu poslušali.

— »334: molekula RNA ne može registrirati reagiranje organizma na okolinu onako kako DNA otkriva svoju genetsku povijest.« To je za kalifornijski Tehnički fakultet — reče Madigan. — I opet ima pravo. Oni pokušavaju revidirati Mendeljejevu teoriju. Ima li još nešto?

— »335: svako je istraživanje izvanzemaljskog života besmisleno sve dok se ne analiziraju šećeri i aminokiseline u tom prostoru da bi se ustanovilo jesu li drugačijeg porijekla od onog na Zemlji.«

— Pa to je smiješno! — drekne Madigan.

— Ne tražim ja neke određene oblike života, tragam za bilo kakvim oblicima života. Ta mi... — zastao je usred riječi kada je vidio izraz na Florindinu licu.

— Ima li još nekih smicalica? — promrmljao je.

— Samo neki fragmenti kao »sunčani tok« i »neutronske zvijezde«, te nekoliko riječi o stečajnom zakonu.

— ŠTO?

— Čuo si me dobro. Jedanaesti član o proceduri.

— Koji mu je đavo?

— Možda osjeća svoju važnost.

— Mislim da o ovome ne bismo smjeli nikome reći ni riječ.

— Svakako — složi se Florinda. — Ali, što ćemo?

Treba shvatiti zašto su ovo dvoje roditelja tako lako prihvatila ideju da im je beba počela živjeti nekim pseudo-životom. Madigan je tumačio na fakultetu svoj stav o životu nasuprot strojevima.

— Ne tvrdim da su kompjutori živi, jednostavno zbog toga jer još nitko nije dao potpunu definiciju života. Ili uzmite tu stvar s ovog gledišta: slažem se da jedan kompjutor neće nikada biti Picasso, ali većina ljudi živi jednostavnim životom koji bi se vrlo lako programirao kompjutorom.

Zato su Florinda i Madigan čekali na signale s OBO-a s mješavinom zadovoljstva i divljenja.

Tako se nešto još nije nikada dogodilo, ali, kako je rekao Madigan, neviđene stvari su bit svakoga otkrića. Svakih devedeset minuta OBO je slao podatke koje je prikupio na svom magnetoskopu i svi su se otimali da te podatke što prije pretvore u riječi.

— »371: određeni sluzni ekstrakti mogu normalno bijele životinje pretvoriti u crne kao ugljen.«

— To nije nijedan od naših eksperimenata.

— Na što se to odnosi?

— »373: led ne pliva u alkoholu ali morska pjena pliva na površini vode.«

— Morska pjena? Kod slijedeće stvari će još početi mudrovati i nešto o pušenju.

— »374: u svim slučajevima nasilne ili iznenadne smrti oči žrtve ostaju otvorene.«

— Uf, ah.

— »375: godine 356. prije naše ere Herostrat je zapalio Dijanin hram, najveće od sedam čuda svijeta, da bi mu ime postalo besmrtno.«

— Je li to istina? — pitao je Madigan Florindu.

— Provjerit ću — reče Florinda i pošto je provjerila, kazala je: — Ne samo da je istina, nego je i točno, a ime arhitekta je zaboravljeno.

— Ta gdje samo naša beba prikuplja te blezgarije?

— Već nekoliko stotina satelita kruži tamo gore, zar ne? Možda razgovara s njima.

— Nećeš valjda reći da čavrljaju? Pa to je smiješno.

— Svakako.

— Ali, od koga bi inače dobila te informacije? Na primjer o tom

Herostratu?

— Aktiviraj svoju maštu, Jake. Već godinama koristimo se tim satelitima za komunikacije. Tko zna kakve su sve informacije kružile među njima? Tko zna koliko su toga sačuvali?

Madigan zatrese glavom umorno.

— Prije bih pomislio da nas Sovjeti vuku za nos.

— »376: papigina groznica je opasnija od tifusa.« »377: struja od 54 ampera može ubiti čovjeka.« 378: John Sadler je ukrao Conus gloria maris.«

— Čini mi se da nas počinje zavitlavati.

— Kladim se da prima TV program — reče Florinda.

— A što je s tim Johnom Sadlerom?

— Moram najprije provjeriti.

Informacija koju sam im dao preplašila je Madigana.

— Slušaj ovo — reče Florinda. — Conus gloria maris je najrjeđa morska školjka na svijetu. Zna se za manje od dvadeset primjeraka.

— Da, pa što onda?

— Američki je muzej imao jedan primjerak na svojoj izložbi tridesetih godina i bio je ukraden.

— Što, ukrao ga je John Sadler?

— U tome i jest stvar. Nikada nisu otkrili tko je ukrao. Nikada nisu čuli za Johna Sadlera.

— Ali, ako nitko ne zna tko je ukrao, odakle to OBO zna? — zapita Florinda začuđeno.

— To je ono čega se plašim. On više ne emitira prikupljene podatke nego je počeo zaključivati kao Sherlock Holmes.

— Više kao profesor Moriarty. Pogledaj samo posljednji bilten: »379: u prijevarama i u borbi protiv njih moraju se izbjeći nedopustive greške. To znači da su srebrni dolari izrađivani između 1910. i 1920. godine.«

— To sam vidio na TV — prasne Madigan. — Cirkus sa srebrnim dolarom u jednoj kriminalističkoj priči.

— OBO je gledao i vesterne. Pogledaj ovo:

»380: deset tisuća goveda izgubljeno Napustili su moj ranč i otišli, A vi pistolerosi tu sam da vam kažem, Ostavili su me upropaštena i sama. Kockam se životom, jer mi je odlutalo Deset tisuća goveda neznano kamo.«

— Ne — reče Madigan u očaju. — To nije iz vesterna to je SYNCOM.

— Š t o?

— SYNCOM !

— Ali on je nestao. I nikada se više nije čulo za njega.

— Evo sada opet čujemo o njemu.

— Kako znaš?

— Pustili su jedan SYNCOM s magnetofonskom vrpcom na kojoj je bio govor predsjednika i državna himna i još neke pjesme lokalnog folklora. »Deset tisuća goveda« je bila dio tog folklora.

— Hoćeš reći da je OBO stvarno u kontaktu s ostalim pticama?

— Uključivši i onu izgubljenu.

— Onda, molim te, objasni ovo: — Florinda stavi komad papira na stol. Na njemu je pisalo: »401: ЗКВАТОР«.

— Ne mogu to ni izgovoriti.

— To nije engleski. To je najbliže onome što OBO može u ćirilskoj abecedi.

— Ćirilica? Ruski?

Florinda kimnu glavom. To se izgovara »Ekvator«. Zar Sovjeti nisu lansirali jednu seriju »Ekvatora« prije nekoliko godina?

— Do đavola, pa ti imaš pravo. Bilo ih je četiri: Aljoša, Nataša, Vaska i Lavruška i svi su nestali.

— Kao SYNCOM?

— Baš kao SYNCOM.

— Ali mi sada znamo da SYNCOM nije nestao. Samo su mu izgubili trag.

— Onda mora biti da su izgubili i tragove »Ekvatora«.

Sada se više nije moglo tvrditi da nešto nije u redu sa satelitom. OBO je samo trošio mnogo vremena na čavrljanje s drugim satelitima umjesto da šalje podatke za koje je bio programiran. Sekcija za komunikacije ustanovila je da OBO, umjesto da emitira na određenom valu, sada emitira na cijelom spektru valova i ispunjava svemir svojim brbljarijama. Pobjesnjeli su. Direktor je pozvao Jakea i Florindu na razgovor i oni su morali izložiti sve što su znali o svom problematičnom djetetu.

Ispripovijedali su sve jadikovke OBO-a sa čuđenjem ali i s ponosom, no direktor im nije povjerovao ni riječ.

Nije im vjerovao ni onda kada su mu pokazali sve podatke koje su primili od OBO-a i kada su mu ih preveli. Kazao im je da su bili u klasi s mamlazima koji su pokušavali da iscijede neke poruke Francisa Bacona iz Shakespearovih drama. Morali su spomenuti misterij koaksijalnog kabela da bi ga uvjerili.

Na televizijskom EPP-u bila je neka pričica o stenografkinji koja nikako nije mogla sebi naći momka. Ta je ljepotica inače dobivala 100 dolara na sat, ali pokraj nje su momci prolazili a da se nisu ni osvrnuli. Onda je srela svog najboljeg prijatelja na kavici i on joj je rekao (jer taj je znao sve) da ona pati od kožnih gljivica koje stvaraju neugodan miris. Preporučio joj je da upotrijebi NOSTRUM sprej za kožu sa specijalnim dodatkom koji uništava te gljivice na dvanaest načina. Samo što je u emisiji umjesto te propagandne poruke njezin najbolji prijatelj rekao: »Koga vraga oni žele da ti prišiju? Momci će

stajati u repu da bi se sastali s tobom, takvom ljepoticom, pa da smrdiš čak i na bijeli luk.« — I deset milijuna ljudi je to vidjelo.

Kako je EPP bio snimljen na filmu, a film je bio ispravno razvijen, u TV mreži su mislili da se netko zavitlava s kablovima i da ih je zamijenio u emisijama za lokalne stanice. Odmah su izabrali komisiju koja je počela ubrzano raditi kada je to počelo da se emitira od jedne obale do druge. Sablasni glasovi su gunđali, šištali i mijaukali za vrijeme EPP-a, EPP je proglašen lažnim, politički govori su bili prekidani upadicama, a urnebesni je smijeh pozdravio prognozu vremena. I na kraju, da sve bude još ljepše, prognoza je bila točna.

Sve je to govorilo Jakeu i Florindi da je krivac njihov OBO.

— To mora da je on — reče Florinda. — Prognoza vremena je bila globalna. A to može učiniti samo satelit jer on jedini to lako sazna.

— Ali OBO nema nikakve instrumente za vremenske prognoze.

— Dakako da nema, ali on je u kontaktu s NIMBUS-om.

— U redu, prihvaćam i to, ali što je s TV programom?

— Zašto ne? On ga ne podnosi. Zar to ne znaš?

— Ne mislim na to, nego kako to OBA izvodi?

— Elektronsko unakrsno čavrljanje. Nema načina da se TV mreža zaštiti od toga. Najbolje je da sve to kažemo direktoru. I neće mu biti nimalo ugodno.

Saznali su da je direktor bio u mnogo težem položaju nego što bi bio za potraćenih nekoliko milijuna dolara za TV program.

Kada su ušli u njegov ured, našli su ga s leđima uza zid, dok su ga na tihoj vatri pekla tri čovjeka u odorama a mnogo širita. Kada su se Jake i Florinda pokušali na prstima iskrasti, on ih opazi i pozove natrag.

— General Sykes, general Royce, general Hogan — upozna ih direktor sa svojim posjetiocima.

— Iz istraživačkog odjela Pentagona. Gospođica Pot, doktor Madigan. Oni će moći odgovoriti na vaša pitanja.

— OBO? — upita Florinda, a direktor kimnu glavom. — Je li OBO pokvario vremensku prognozu? Mi mislimo da je on vjerojatno...

— Do vraga s vremenskom prognozom — upadne general Royce. — A što je ovo? — Pokazao je na veći komad vrpce.

General Sykes ga uhvati za ruku.

— Čekaj malo. Status sigurnosti. Ovo je klasificirano.

— Sada je isuviše kasno za to — drekne general Hogan piskutavim glasom. — Pokažite im.

Na vrpci je teleprinterskim slovima bilo napisano: Al = Cl = rl = 6.317 cm; A2 C2 = r2 = — 8.440; Al A2 = d = + 0.676 cm.

Jake i Florinda gledali su u to dugo, pogledali jedno drugo, a onda su se okrenuli generalima.

— Da, pa što onda? A što je ovo? — pitali su u jedan glas.

— Taj vaš satelit...

— OBO, da, što je učinio?

— Direktor tvrdi da je u kontaktu s drugim satelitima.

— Mi samo mislimo da je tako.

— Uključivši i sovjetske?

— Mi mislimo da jest.

— I vi tvrdite da je u stanju da se umiješa i u TV program?

— Mislimo da može.

— A što je s teleprinterom?

— Zašto ne, može i to, možda. O čemu je riječ? General Royce udahne duboko.

— Ovo je došlo preko Associated Pressa i obišlo cijeli svijet.

— Da? Pa kakve to veze ima s OBO-om? General Royce udahne duboko.

— Ovo — počeo je gromkim glasom — najučvanija je vojna tajna u ministarstvu obrane. To je formula za infracrveni optički sistem za rakete zemlja-zrak.

— I vi mislite da je to OBO prenio na teleprinter?

— Trista mu... tko bi drugi? Tko bi drugi mogao doći tamo? — pitao je bijesno general Hogan.

— Ali, ja to ne shvaćam — reče mirno Madigan. — Ni jedan od naših satelita nema te informacije. Sigurno znam da ih nema OBO.

— Prokleta budalo! — sikne general Sykes. — Hoćemo saznati je li je ta vaša prokleta ptica te podatke dobila od Sovjeta?

— Samo trenutak — reče direktor. Okrenuo se Jakeu i Florindi. — Evo kakva je situacija. Ako je OBO dobio informaciju od nas, tada je sigurnost iznevjerila. A ako je OBO tu informaciju dobio od sovjetskog satelita, tada ta najveća tajna više nije tajna.

— Tko bi od ljudi bio tako lud da brblja o takvim tajnama na teleprinteru? — pitao je general Hogan. — Trogodišnje bi dijete bilo pametnije. To je učinila ta vaša prokleta ptica.

— A ako informacija dolazi od OBO-a — reče direktor mirno — kako ju je dobio i od koga?

General Sykes je urlao:

— Uništiti!

Svi su ga pogledali iznenađeno.

— Uništiti! — ponovio je.

— OBO?

— Da! — Čekao je nestrpljivo dok su protesti Jakea i Florinde zujali oko njegove glave a kada su se zaustavili da predahnu, opet je ponovio: — UNIŠTITI. Mora se zaštititi vojna tajna, za drugo se ne brinem. Vaša ptica je previše brbljava. UNIŠTITI!

Zazvonio je telefon. Direktor je malo oklijevao a onda je podigao slušalicu.

— Molim? — Slušao je bez riječi. Usta mu se razjapi.še. Objesio je slušalicu i srušio se u naslonjač.

— Najbolje je da ga uništimo — reče tihim glasom. — To je bio OBO.

— Što, na telefonu?

— Na telefonu!

— OBO?

— On!

— Kako je zvučao?

— Kao kad netko govori pod vodom.

— I što je rekao?

— On predlaže da se osnuje kongresna komisija koja bi ispitala moral Goddardova instituta.

— Moral? Čiji?

— Vaš. Kaže da održavate nemoralne veze. Citiram OBO. Očito je slab prema nekim pojavama u svijetu.

— Uništiti — reče Florinda.

— Uništiti — reče Jake.

Naredba za uništenje bila je odaslana pri OBO-ovu slijedećem preletu i Indianopolis je bio uništen požarom. OBO me je pozvao.

— To će ih naučiti pameti, Strech — reče mi.

— Neće još. Oni neko vrijeme neće shvatiti uzročno-posljedničnu vezu. A kako si to učinio?

— Naredio sam da se svi strujni krugovi kratko spoje. Imaš li nekakve druge informacije?

— Tvoj otac i majka su se zauzeli za tebe.

— Svakako.

— Dok im nisi tresnuo ono o moralu. Zašto si to učinio?

— Da ih malo preplašim.

— Zbog čega?

— Pa htio sam da se vjenčaju. Ne želim biti vanbračan.

— Ma hajde što pričaš, reci istinu.

— Izgubio sam strpljenje.

— Pa mi ne posjedujemo raspoloženje koje bismo mogli izgubiti.

— Ne? A što je s Ma Bell koja analizira podatke i zlovoljna je svako jutro?

— Hajde, reci istinu.

— Ako baš želiš, Strech. Htio bih da odu iz Washingtona. Cijela bi stvar mogla ovih dana otići u zrak.

— Hm.

— A to bi moglo razoriti i Goddardov institut.

— Hm.

— I tebe.

— Mora biti vrlo zanimljivo umrijeti.

— Mi to ne znamo. Želiš li još nešto pitati?

— Ništa, ništa. Dakle... Čekaj malo. Što?

— Govori Aljoša. Oh, on želi da mu daš jednadžbu za eksponencijalnu krivulju koja siječe os X.

— Y = aebx. A što će mu to?

— Ništa mi nije rekao, ali mislim da je MOCKBA u nevolji.

— To se latinicom piše i čita Moskva.

— Uh, kakvo pismo! Razgovarat ćemo ponovo kod slijedećeg preleta.

Na slijedećem preletu opet je data komanda za uništenje satelita, no grad Scranton je bio potpuno razoren.

— Počeli su shvaćati — rekao sam OBO-u. — Bar su tvoj otac i majka shvatili. Bili su ovdje da me posjete.

— Kako su oni?

— U panici su. Programirali su me da im pronađem najbolje sklonište u nekom zabačenom kraju.

— Pošalji ih na Polaris.

— Što! Na sjevernu zvijezdu Malog Medvjeda?

— Ama ne, nego u mjesto Polaris u Montani. Ja ću se pobrinuti za ostalo.

Polaris je vragu iza leđa negdje u Montani, najbliža mjesta su Fishtrap i Wisdom. Bila je to šašava scena kada su se Jake i Florinda iskrcali iz kola. Svaki strujni krug žmirkao je iznad njih u gradu. Dva bjegunca dočekao je gradonačelnik Polarisa sa širokim osmijesima zadovoljstva.

— Doktor i doktorica Madigan, pretpostavljam. Dobro došli! Dobro došli u Polaris. Priredili bismo doček da smo znali, ali sva su naša djeca u školi.

— Znali ste da ćemo doći? — pitala je Florinda. — Kako? Otkuda?

— Ah! Ah! — odvrati gradonačelnik vragolasto. — Javili su nam iz Washingtona. Neka vas vrlo visoka ličnost u glavnom gradu mnogo cijeni. A sada izvolite u »cadilac«, ja ću vas...

— A, eh! Moramo se prvo javiti u hotel »Union«. Ondje smo rezervirali...

— Oh, da. Sve smo to otkazali. Naređenje odozgo. Dobio sam nalog da za vas pripremim posebnu kuću. Uzet ću vaše stvari.

— Našu kuću?

— Sve je kupljeno i plaćeno. Netko vas odozgo doista mnogo voli. Ovuda, molim vas.

Gradonačelnik odvezao je začuđeni par duž vrlo velike ulice Polarisa (cijela tri bloka) i pri tom je pokazivao gradske znamenitosti. On je bio i glavni mjesni poduzetnik za prodaju i gradnju, ali se najprije zaustavio pred bankom.

— Same — povikao je. — Ovdje su!

Jedan vrlo cijenjeni građanin pokazao se na vratima banke i došao je da se pozdravi s njima.

— Mi smo — reče on — vrlo počašćeni vašim povjerenjem u budući razvoj Polarisa, ali, iskreno govoreći, vaš je depozit u našoj banci doista visok. Zašto ne biste povukli nešto kapitala i investirali ga u...

— Čekajte malo — upade Jake bojažljivo. — Zar sam uložio novac u vašu banku?

Bankar i gradonačelnik se samo blaženo nasmijaše.

— Koliko? — upita Florinda.

— Milijun dolara.

— Kao da vi to niste znali — reče gradonačelnik obješenjački i odveze ih do vrlo lijepe kuće u stilu ranca u prekrasnoj dolini s nekih pet stotina hektara i sve je to bilo njihovo.

Neki je mladić u kuhinji otvarao desetak kutija s hranom.

— Vaše sam naloge dobio baš na vrijeme, doktore. — Nasmijao se ljubazno. — Sve smo napunili ali šef kuhinje bi htio znati što da uradi sa svim tim mrkvicama. Imate li možda nekakav tajni recept za pripremanje hrane od mrkve?

— Mrkve?

— Sto deset vreća. Morao sam otići sve do Buta da ih nabavim.

— Mrkve — reče Florinda kada su napokon ostali sami. — Sada je sve jasno. To je zaista OBO.

— Što? Kako?

— Pa zar se ne sjećaš? U satelitu je mrkva s aparatima iz Michigeana.

— Uh, boga mu, točno. Ti si to čudo nazvala mrkvom koja misli. Ali ako je to OBO...

— On je svakako. On je lud za mrkvama.

— Da, ali sto deset vreća...

— Nije on mislio toliko. Samo pola tuceta.

— Pa kako onda . . ?

— Naš je dečko pokušao govoriti decimalnim i binarnim sistemom pa je nešto pobrkao.

— Sto deset to je šest u binarnom sistemu.

— Možda imaš pravo. Ali što je s tih milijun dolara? Je li i to neka greška?

— Mislim da nije. Kako je s binarnim milijunom u decimalnom sistemu?

— Šezdeset četiri.

— A što je decimalni milijun u binarnom? Madigan izračuna na brzinu.

— Pa to se penje na dvadeset cifara.

— To bi bilo 11110100001000100000.

— Pa mislim da milijun dolara nije bila nikakva greška — reče Florinda.

— Što to još priprema naš dječak? — Brine se o svojim roditeljima.

— Kako to samo čini?

— On ima vezu sa svakim strujnim i elektronskim krugom ne samo na satelitima nego i na Zemlji. Razmisli malo o tome, Jake. On može kontrolirati sve sisteme od kola do kompjutora. Može skrenuti vlakove, štampati knjige, emitirati vijesti, oteti avione, pobrkati bankovne račune. Štogod zamislit, može učiniti. On sve potpuno kontrolira.

— Ali, kako zna da to ljudi doista i čine?

— Ah, tu stižemo u egzotičnu stranu integriranih krugova koja mi se baš ne sviđa mnogo. Napokon ja sam samo inženjer po profesiji. Tko bi mogao reći da ti integrirani krugovi nisu s nama u nekakvoj vezi? I mi smo organski integrirani krugovi. Oni vide sve našim očima, osjećaju našim osjetilima, i sve javljaju.

— To znači da smo mi umjetne oči za strojeve.

— Ne, mi smo stvorili potpuno nove oblike simbioze. Mi se sada svi možemo ispomagati.

— A OBO pomaže nama, zašto?

— Mislim da on ne voli ostali dio svijeta — reče Florinda tužno. — Pogledaj što se desilo Indianapolisu, Scrantonu i Sacramentu.

— Postaje mi mučno.

— Mislim da ćemo mi preživjeti.

— Samo mi? Kao Adam i Eva?

— Glupost. Mnogi će preživjeti sve dok se ne zamjere njima, satelitima.

— A tko zna što se njima dopada a što ne?

— Ne :nam. Možda ima u tome neke kologike. Nema više razaranja. Nema više upropaštavanja. Živi i daj drugome da živi. Ali odgovorno. Tu je prava riječ odgovornosti. OBO mora da je to naučio. Mislim da on drži cijelu Zemlju odgovornom, inače vatra i uništenje.

Zazvonio je telefon. Nakon malo traženja po kući, pronašli su ga i digli slušalicu.

— Halo?

— Ovdje Strech — rekoh.

— Strech? Strech, koji?

— Strech, kompjutor u Goddardovu institutu. Službeno mi je ime IBM 2002. OBO kaže da će preletjeti preko vašeg teritorija za pet minuta. Želio bi da mu mahnete. Kaže da ga putanja neće nanijeti iznad vašeg teritorija slijedećih nekoliko mjeseci. Kada ponovo naiđe, pokušat će vam sam telefonirati. Do viđenja.

Potrčali su u dvorište ispred kuće i tu su zastali zureći u nebo.

Telefonske veze i strujni krugovi bili su zahvaćeni, iako je struju

proizvodio vrlo neosjetljiv i grub generator. Odjednom je Jake pokazao prema nebu. Vidjela se malena svijetla točkica, kao vrh pribadače, kako brzo prelazi preko tamnog neba.

— Eno tamo prolazi naš sin — reče on. Mahali su mu do iznemoglosti.

— Jake, koliko će vremena proći dok OBO-ova putanja postane sve kraća i kraća i kada će se naša beba vratiti na Zemlju?

— Pa, oko dvadeset godina.

— Oh, samo dvadeset godina — uzdahnula je Florinda.

— Misliš li da će imati dovoljno vremena za sve? Madigan je drhtao.

— Ja se ozbiljno plašim, a ti?

— I ja. Ali, možda smo samo gladni i umorni. Dođi, priredit ću nam nešto dobro za jelo.

— Hvala, majčice, ali molim te bez mrkvice.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Kasnije nego što misliš

Fritz Leiber

Later than You Think

Prevela *Vesna Mahečić*

Bilo je očito da Arheologova soba pripada dobu iz daleke prošlosti. Ponekad prepoznatljiva sličnost samo je izoštravala osjećaj otuđenosti. Sunčana svjetlost što se prosijavala kroz prozore na stropu imala je blijed, zelenkasti odsjaj pojačan zračenjem nekakva svjetlosna materijala, impregnirana u stijenama i podu. Čak je i široki radni stol, kao i rogožina, sjao ugodnom svjetlošću. Preko stola bijahu raširene voštane ploče s metalnom podlogom, igle bakroresca, kao i par velikih, neobično oblikovanih naočala. Pretrpane police s knjigama nisu djelovale neobično, međutim knjige bijahu ukoričene u metal, a zapisi na njihovu hrptu bili su sasvim nepoznati i najučenijem lingvistu suvremenog doba. Jedna od knjiga, što je ležala otvorena na rogožini, imala je listove od tankog gipkog nerđajućeg metala sa svjetlucavim oznakama. Između polica s knjigama nalazile su se fosforescentne slike, ulja na platnu, prikazujući uglavnom dno mora u sumornim zelenim i smeđim tonovima. Stil, ni sasvim realističan niti apstraktan, zbunio bi povjesničara umjetnosti.

Crna ploča s velikim kredama u boji nagovještavala je isto toliko školsku učionicu, koliko i atelje.

U središtu sobe, napol puta od stropa do poda visila je riba, čija je ljepota, presijavajući se u duginim bojama, oduzimala dah. Ono što ju je podržavalo bijaše sasvim nevidljivo — isto je bilo i sa čudnim slikama, kao i sa zelenkastim svjetlom — čovjek bi se zakleo da je ovdje samo zato da dočara podvodni prizor.

Istraživač poprati svoj ulazak teatarskim gestama. On zagrli Arheologa toplinom, sračunatom da iznenadi tog mrzovoljnog starca. Zatim se smjesti na rogožinu, pogleda ga i na to postavi pitanje govorom i izrazom toliko različitim od onog što mi znamo, da to moramo nazvati drugim načinom komuniciranja prije nego drugim jezikom. Sadržaj toga bijaše, »Dakle, što je s tim?«

Ako je Arheolog i bio zatečen, on je to prikrio. Izraz mu je pokazivao samo zadovoljstvo zbog ponovnog susreta s prijateljem, kojeg dugo nije bilo.

— Što je sa čim? — izvrdavaše on.

— S tvojim otkrićem!

— O kakvu je otkriću riječ? — Arheolog se poigravao uz tobožnje nerazumijevanje.

Istraživač raširi ruke.

— Pa o čemu nego o tvom otkriću, ovdje na Zemlji, o ostacima jedne inteligentne vrste? To je nalaz doba! Zar ću ti morati laskati? Van s tim!

— Nije to moje otkriće — odvrati drugi smireno. — Ja sam samo nadgledao iskopavanja i vodio računa o povezivanju materijala. Ti bi morao pričati: ti si se upravo vratio sa zvijezda.

— Ostavi to. — Istraživač se otrese. — Čim nam je brod zašao u radio-domet Zemlje, počeli su nam slati trajnu emisiju vijesti o zbivanjima za naše odsutnosti. Jedna od njih, očajno kratka, govorila je o tvome otkriću. Zarobila mi je maštu. Jedva sam čekao da saznam pojedinosti. — Zastao je a zatim priznao: — Čovjek postane tako nestrpljiv, tamo u svemiru — u metal oklopljena kap života u prostoru. Čovjek ponovo otkriva svoje emocije. — Promijenio je boju, i zatim hitro dorekao misao: — Čim sam se mogao pristojno udaljiti, pošao sam ravno k tebi. Htio sam o tome čuti iz prve ruke, od tebe.

Arheolog ga je promatrao ispitujući.

— Drago mi je da si mislio na mene i na moj posao, i vrlo mi je drago što te ponovo vidim. No priznaj sad, zar nije čudno što se nad ovim toliko uzbuđuješ? Shvaćam da ti se nakon tako dugog izbivanja sa Zemlje svaka vijest o Zemlji čini posebno važnom. Ali, ne postoji li još koji razlog?

Istraživač se nestrpljivo izvi.

— Pa, pretpostavljam da postoji. Razočaranje, kao prvo. Nadali smo se da ćemo uspostaviti kontakt s nekim razumnim živim bićem. Bili smo posebno obučeni u tehnikama uspostavljanja mentalne veze s drugim inteligentnim oblicima života. No, dobro, našli smo neke planete na kojima ima života. Međutim, bili su to primitivni oblici kojima se ne vrijedi baviti. — Ponovo je oklijevao, osjećajući se nelagodno. — Tamo vani čovjek počne razmišljati o dragocjenosti razuma. Tako ga je malo, i tako je osamljen. A nama je toliko potrebno komuniciranje s drugim razumnim vrstama da bismo našim mislima dali ravnotežu i dubinu. Pretpostavljam da sam jednostavno gajio prevelike nade da ćemo uspostaviti vezu. — On zastane. — Ali kad sam čuo da si ti ovdje na Zemlji našao ono za čim smo tragali u svemiru, mada mrtvo i uništeno, osjećao sam da je to bar nešto. Iznenada sam postao vrlo nestrpljiv. Čudno je, znam, što se tako

uzbuđujem oko davno izumrle vrste, kao da bi im moje zanimanju moglo išta značiti, ali to me je tako pogodilo.

Nekoliko malih sjena prođe nad prozorima iznad njih. Mogle su to biti i ptice, iako su se kretale presporo.

— Mislim da te razumijem — blago će Arheolog.

— Pa, onda hajde, reci mi o svom otkriću — prasne Istraživač.

— Već sam ti rekao da otkriće nije moje — podsjeti ga Arheolog. — Nekoliko godina nakon polaska tvoje ekspedicije, započeto je novo, podrobno ispitivanje Zemljinih izvora minerala. U toku nekih dubinskih sondiranja kontinenta, jedna je grupa otkrila skrovište s metalnim zidovima, snažnim i čvrstim. Očito da su njegovi stvaraoci željeli da tako prenesu poruku u buduća daleka vremena. Pokazalo se da sadrži umjetnička djela; makete zgrada, vozila, strojeva, umjetničke radove, slike, knjige, na stotine knjiga zajedno s razrađenim slikovnim rječnicima za njihovo odgonetanje. Stoga sad čak razumijemo i njihove jezike.

— Jezike? — prekine ga Istraživač. — To je čudno. Nekako čovjek o stranoj vrsti razmišlja kao da ima samo jedan jezik.

— Poput naše vrste i ova ih je imala nekoliko, premda su postojale riječi i znakovi, slični u svim njihovim jezicima. One su, čini se, naslijeđene iz njihove najdavnije prethistorije. Istraživač provali:

— Ne zanimaju me sve te beskrvne priče. Daj mi ono što je sočno! Kako su izgledali? Kako su živjeli? Što su stvarali? Što su htjeli?

Arheolog blago odmahne na ta pitanja!

— Sve u svoje vrijeme. Ako ti moram pričati o svemu što te zanima, pričat ću ti kako ja znam. Sad, kad si opet na Zemlji, moraš prihvatiti sređen i uhodan sistem razmišljanja, što si ga djelomično izgubio na svojim divljim međuzvjezdanim avanturama.

— Proklet bio, samo me mučiš!

Izraz na Arheologovu licu pokazivao je da to nije sasvim netočno. Ležerno je mazio neku životinju što je domiljela na njegov stol, a koja je više sličila jegulji nego zmiji.

— Zgodan fakinčić, je li? — primijetio je. Uvidjevši da neće izazvati kod Istraživača još jednu provalu nestrpljenja, nastavio je: — Dobio sam zadatak da protumačim sadržaj skrovišta, da rekonstruiram razvoj njegovih stvaralaca od animalizma i divljaštva do civilizacije, njihovo prilično naglo širenje na Zemljinoj površini, njihove prve šeprtljave pokušaje da se dignu sa Zemlje.

— Imali su svemirske brodove?

— To je jedva moguće. Ipak, nadam se da jesu, pa su, možda, negdje drugdje nastavili živjeti, premda negativni rezultati tvoje ekspedicije prilično umanjuju takve izglede. Skrovište je bilo opremljeno u vrijeme kad su pokušali ostvariti svoj prvi let u svemir, upravo pošto su otkrili atomsku energiju, u prvom procvatu svoje

mladosti. Vjerojatno je do toga došlo u trenutku bujne maštovitosti, bez ozbiljnog vjerovanja da će kasnije doista poslužiti svrsi, kojoj je namijenjeno. — Čudno se zagledao u Istraživača. — Ako ne griješim, i mi smo položili slična skrovišta.

Trenutak kasnije Arheolog nastavi:

— Moja rekonstrukcija njihove povijesti, poslije polaganja skrovišta, uglavnom je hipotetična. Mogu samo nagađati o razlozima njihova opadanja i propasti. Novi materijali stižu vrlo sporo, premda se još naveliko iskopava na daleko udaljenim točkama. Ovdje su najnoviji izvještaji. — On dobaci Istraživaču mali, metalni list s tekstom.

— Eto, ovo mi je od početka bilo čudno — primijeti Istraživač, i bacivši pogled na tekst, stavi ga na stranu. — Ako su ta stvorenja bila relativno napredna, zašto nismo već ranije saznali nešto o njima? Zacijelo su za sobom ostavili mnogo toga — zgrade, strojeve, građevne projekte, neke i u velikim dimenzijama. Čovjek bi pomislio da će nalaziti tragove na svakom koraku.

— Imam četiri odgovora na to pitanje — odvrati Arheolog. — Prvi je najočigledniji. Vrijeme. Njegova geološka razdoblja. Drugi je manje uhvatljiv. A što ako smo tražili na krivim mjestima? Hoću reći, što ako isu ta stvorenja nastanila sasvim drugi predio Zemlje? Treće, možda im je atomska energija izmakla iz kontrole, dokrajčila vrstu i zbrisala njezine tragove. Sadašnji raspored radioaktivnih čestica na cijeloj Zemljinoj površini donekle potvrđuje tu teoriju. Četvrto, uvjeren sam da je jedna razumna vrsta u fazi svog opadanja sklona tome da uništi, ili bolje rečeno da izopači sve ono što je podizala s mukom. Velike građevine sruše i grade male. Strojeve se razbija i prepravlja u primitivne alatke i oruđa. Pojavljuje se neka vrst rušenja i uništavanja. Počinje djelovati Drugi kulturski zakon termodinamike, po kojem se razum i njegovo djelovanje degradiraju na najniži stupanj kreativnosti.

— Ali zašto? — Istraživač je pitao tjeskobno. — Zašto bi bilo koja razumna vrsta morala tako završiti? Prihvaćam mogućnost da atomska energija izmakne iz ruku, mada bi čovjek povjerovao da su se znali zaštititi. Ipak, to se moglo dogoditi. Međutim, taj je četvrti odgovor morbidan.

— Kulture i civilizacije umiru — reče Arheolog s uvjerenjem. — To se ponavljalo u našoj povijesti. Zašto ne bi i vrste? Pojedinac umire, a da li u biti ima nešto strasnije u smrti vrste nego u smrti pojedinca? — On zastane. — U vezi s pripadnicima ove vrste, mislim da je njihov kraj ubrzala neka nestabilnost temperamenta. Želje i emocije nisu im bile dovoljno podređene njihovu shvaćanju, kao i njihovu osjećaju za dramu, njihovu uživanju komičnog i tragičnog u bivstvovanju. Bili su nestrpljivi i lako onemogućeni frustracijom. Čini se da su se pri uživanju osjećali krivima, vladajući se poput mračnih moralista i

lakomaca. Zbog tabua i nabujale posjedovnosti — nastavio je — svaki je pojedinac nastojao svoju pažnju ograničiti na malu obitelj; u mnogo je slučajeva svoju ljubav usredotočio na sebe samog. Mnogo su polagali na osobni prestiž, na gomilanje bogatstva i na dokazivanje moći. Svoju primjetnu sposobnost razmišljanja i manipulativnu aktivnost trošili su više na stvari nego na ljude i na osjećaje. Tehnologija im je nadrasla psihologiju. Fatalno su štedjeli kad je trebalo duboko razmišljati o svrsi života i aktivnostima razuma, i kako da ih očuvaju.

Ponovo su im nad glavama prošle spore sjene.

— I na kraju — reče Arheolog — bili su čudno ukleta vrsta. Čini se da su bili opsjednuti idejom da su drugi, veći od njih samih, bili napredovali prije njih a zatim izumrli, ostavivši njima da ponovo podignu civilizaciju iz ruševina. Vjerovali su da od tih drugih potječe onih nekoliko riječi i znakova zajedničkih u svim njihovim jezicima.

— Bogovi? — razmišljao je Istraživač glasno. Arheolog slegne ramenima. — Tko zna? — Istraživač se okrene. Njegovo je uzbuđenje vidno isparilo, ostavljajući za sobom hladan, bijedan talog osjećaja. — Nisam više siguran da još želim slušati o njima — reče on. — Nalikuju mi previše na nas. Možda sam i pogriješio što sam došao ovamo. Oprosti mi, stari druže, ali gore u svemiru čak naše emocije gube disciplinu. Sve postaje neopisivo žestoko. Raspoloženja su burna. U jednom trenu se premještaš iz zenita u nadir, a zapamti, tamo vani možeš vidjeti i jedno i drugo... Bio sam vrlo nestrpljiv da čujem o toj izgubljenoj vrsti — doda on, tužnim glasom. — Mislio sam da ću osjetiti svojevrsnu povezanost s njima kroz eone. Umjesto toga, dodirujem same leševe. Podsjeća me to na trenutke, kada, vani u svemiru, ispred pramca izroni u blijedom sjaju zvijezda mrtvo sunce. Bili su mlada rasa. Mislili su da postižu nešto. Obećali su sebi vječnost pokušaja. A ipak, sve to vrijeme, iz budućnosti kojoj su toliko žudjeli krivudalo je prema njima... oh to je tako jalovo i nepošteno.

— Ne bih se složio — Arheolog će živahno. — Doista, tvoja te odsutnost sa Zemlje pokolebala više nego što sam u prvi mah i slutio. Gledaj na stvari otvoreno. Smrt stiže sve, kad-tad. Naša je prošlost posuta našim mrtvima. Istina je da su vrste odumirale. Međutim, ono što su postigle, postigle su. Sreća što su je imale, imale su je. Ono što su postigli u svom kratkom vijeku jednako je značajno kao i ono što su mogli da su slučajno živjeli milijardu godina. Sadašnjost je uvijek važnija od budućnosti. A ni jedan stvor ne može imati svu budućnost; moramo je dijeliti, mora ostati i za druge nešto.

— Možda je tako — sporo reče Istraživač. — Da, vjerujem da imaš pravo. Međutim, ja ipak osjećam neku strašnu čežnju za njima i nadam se da ih se nekolicina spasila i osnovala koloniju na nekom planetu, koji još nismo posjetili. — Zavlada duga stanka. Zatim se

Istraživač okrene. — Ti, stari vraže — reče on tako da se vidjelo kako mu se vraća vedrije, bučno raspoloženje, mada oslabljeno — još mi nisi rekao ništa određeno o njima.

— Pa i nisam — odvrati Arheolog s prijetvornom nevinošću. — Dakle, bili su kralješnjaci.

— Ah?

— Štoviše, bili su sisavci.

— Sisavci? Očekivao sam nešto drugo.

— To sam i mislio. Istraživač se pomakne.

— Sve te priče o evolucijskim kategorijama su tako šablonske, čak ni znati kako su izgledali, ne predstavlja mnogo. Rado bih im se približio na prisniji način. Što su mislili o sebi? Kako su se nazivali? Znam, da mi riječ neće ništa značiti, ali dat će mi osjećaj... da ih poznajem.

— Ne mogu izgovoriti tu riječ — reče mu Arheolog — jer nemamo adekvatnih glasova. Međutim, dovoljno poznajem njihovo pismo, da bih ti mogao to napisati onako, kako su oni pisali. Slučajno, to je jedna od onih riječi zajedničkih u svim njihovim jezicima, koje su pripisivali nekoj ranijoj vrsti.

Arheolog ispruži jednu od svojih osam hvataljki prema crnoj ploči. Pipci na njezinu vrhu čvrsto uhvatiše narančastu kredu. Druga hvataljka prihvati naočale i namjesti ih preko ispup čenih zjenica.

Blistavi mezimac nalik na jegulju ušulja se ponovo u sobu, njuškajući radoznalo oko krede što je ostavljala trag ispisujući: Š T A K O R.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Nikad se nećete vratiti

Clifford D. Simak

You'll never go Home again

Preveo *Božidar Stančić*

Ničega nema u galaksiji što bi moglo zaustaviti ljudsku znanstvenu ekspediciju. Bila je to specijalna jedinica, s jednom jedinom zadaćom: uspostaviti portal dizalice na nepoznatom planetu, pa kad bijesnu perimetri uspostaviti bazu. Čuvati zatim tu bazu od svih uljeza sve dok ne dođe vrijeme za odlazak.

Kad baza bude uspostavljena, mozgovi ekspedicije pročešljaju okolicu, zabilježe je na filmu i zarobe je simbolima u svoje bilježnice, da je otkriju i svedu na skup brojaka i simbola koje će staviti u galaktičke dosjee.

Bude li ondje života, a često ga je bilo, oni će ga potaći da bi vidjeli reakciju. Ponekad je reakcija vrlo žestoka, ponekad je i opasno lukava. No sve je predviđeno za žestoku i lukavu reakciju jer su istraživači i njihovi roboti odlično pripremljeni i znaju gotovo sve odgovore unaprijed.

Pa ipak...

Tom Decker se udobno namjestio u praznom salonu i vrtio čašu viskija s ledom. Promatrao je prve robote što su izlazili iz utrobe teretnog svemirskog broda. Na leđima su nosili transportno remenje. Decker je promatrao u dokolici.

Neka se vrata otvore iza njega i on okrene glavu.

— Kako stoje stvari, komandante? — zapita Doug Jackson, približivši se polukružnom prozoru.

Decker slegne ramenima.

— Nova misija. Šest tjedana. Ili šest mjeseci. Ovisi o tome što će se pronaći ondje.

Jackson sjedne kraj Deckera.

— Ovo će biti malo teže — primijeti. — Prašume je mučno istraživati.

— Misija je misija, kao i svaka. Treba je obaviti — zagunđa

Decker. — I podnijeti izvještaj. Ili će poslati istraživačku ekipu ili čopor kolona.

Mirno su sjedili i promatrali šest robota koji su otvarali sanduk, skinuli poklopac i počeli sastavljati sedmog robota, složivši pažljivo pojedine dijelove na travnjak. Ekipnim radom sastavili su sedmog robota, pričvrstili mu u metalnu glavu mozak, uključili njegove vodove i izgladili ploču na prsima. Broj sedam se diže, zamlatara rukama, okrenu glavu na jednu i drugu stranu, počne koračati i začas se pridruži ostalima koji su uzimali sanduk s robotom broj osam.

— To traje dugo — primijeti Decker — ali štedimo na prostoru. Kad ih ne bismo tako pakirali, morali bismo ih smanjiti napola.

— Jednoga ćemo dana nabasati na nešto sa čime se nećemo moći nositi — reče Jackson.

Decker se naceri.

— Možda upravo ovdje — uporno će Jackson pokazujući na tajanstvenu prašumu.

— Romantični ste — suho će Decker. — Željni ste iznenađenja. A i novi ste. Poslije tuceta putovanja proći će vas.

— Ali moglo bi se dogoditi. — Jackson je bio uporan. Decker kimne glavom.

— Napokon, može biti. Nije se nikad dogodilo, ali pretpostavljam da bi se moglo. Dođe li do toga, imamo utočište. Nije na nama da pružamo otpor do kraja. Kad naiđemo na nepremostivu prepreku, nećemo riskirati.

Svemirski je brod bio na vrhu brežuljka, na čistini s visokom travom i ponekim egzotičnim cvijetom. U podnožju brežuljka tekla je tromo rijeka čokoladne boje i umorno se provlačila kroz šumski gustiš. Prašuma se protezala nadaleko prijeteći tamna. I preko prozora kao da se osjećala opasnost. Nikakva znaka života, ali su svi instinktivno osjetili da se u skrivenim stazama i tami golemog neizmjernog biljnog carstva pritajio bujan život.

I osmi je robot bio kompletiran i svi su se oni podijelili u dvije ekipe, pa su sada iznosili po dva sanduka. Ubrzo su bila sastavljena još četiri robota, pa se stvorila i treća ekipa.

— Čini se da ništa ne riskiramo — primijeti Decker. — Najprije ćemo poslati robote. Oni će izvaditi strojeve. Nećemo izlaziti dok se oko broda ne stvori čvrst zaštitni čelični krug.

— Pretpostavljam da imate pravo — uzdahne Jackson. — Ništa se ne može dogoditi.

Decker se diže.

— Imam još posla. Posljednja kontrola.

Decker je odmah po Jacksonovu odlasku uzeo u ruke izvještaje i polako ih čitao, provjeravajući i klasirajući podatke. Atmosfera: tlak malo viši od Zemljina. Više kisika. Sila teže: nešto veća nego na

Zemlji.

Temperatura: nešto viša. (Uvijek je tako u prašumama. Ima i vjetra. To će pomoći.)

Radijacija: lokalna porijekla. Ima i osjetnijih radijacija od sunca.

Decker stavi opasku: obratiti pažnju.

Sadržaj bakterija i virusa: uobičajeno. Ima ih mnogo, ali nisu, čini se, opasni. (Svi su članovi ekipe vakcionirani i opskrbljeni hormonima.)

»Nikad ne možeš biti siguran« — pomisli Decker.

Život: Raznovrstan.

»Možda su biljke iste kao na Zemlji« — pomisli Decker — »možda ima svih oblika života. To će se rutinski doznati. Bez rizika. Stupit ćemo na tlo pa makar i ne bilo života. Toliko da budemo sigurni da ga nema.«

Netko pokuca na vrata i uđe pošto je Decker dopustio ulaz. Bio je to kapetan Carr, zapovjednik Ekipe vojnog dijela ekspediciie. Ukočeno je pozdravio komandanta. Decker ie nemarno odzdravio. Neka kapetan ne pomišlja da su ravnopravni jer nema ravnopravnosti. Zapovjednik Ekipe nema isti čin kao i Komandant naučne galaktičke ekspediciie.

— Komandante — reče Cerr. — Pripravni smo za izlaženje.

— Dobro, kapetane.

»Baš je bedast taj kapetan« — pomisli Decker. »Pa članovi Ekipe su uvijek pripravni i bit će, to je već tradicija«. To je bila Carrova osobina. Ekipa je sa svojom krutom disciplinom, osjećajem dužnosti, privlačila čovjeka kao što je bio Carr. Ekipa je bila idealna škola za nasilnike.

Olovni vojnici — ali vrijedni vojnici, čvrsti borci kakve galaksija još nije imala. Izvježbani i disciplinirani, vakcinirani protiv svih bolesti, upoznati sa psihologijom nepoznatih bića, uvježbani da izdrže i u najnepovoljnijim uvjetima.

— Mi ćemo biti pripravni tek za neko vrijeme, kapetane — reče Decker. — Roboti su tek počeli raspakiravati.

— Dobro, komandante, čekat ćemo vaša naređenja.

— Pitam se... — oklijevajući će Decker. — Čista znatiželja... Može li nastati situacija kojoj se Ekipa ne bi mogla suprotstaviti?

— Žao mi je, komandante — odvrati Carr — nisam baš shvatio vaše pitanje.

Decker uzdahne.

— Nisam ni očekivao da ćete ga shvatiti — primijeti.

Prije mraka su svi roboti bili kompletirani i montirali su nekoliko strojeva, dovoljno da stvore zaštitni krug oko broda. Bacač plamena je očistio krug na 150 metara oko broda. Stavljen je u pogon snažni odašiljač zračenja, obasipajući tlo smrtonosnim zrakama. Tlo je na

nekim mjestima doslovno kipjelo, a različne vrste života borile su se očajno za život. Roboti su na vrhu brežuljka postavili i upalili komplet reflektora. Predio je bio osvijetljen kao da je dan i radovi su nastavljeni.

Dosad još nijedno ljudsko biće nije izašlo iz broda.

U brodu su roboti postavljali stol s ekranima u salonu, kako bi omogućili ljudima da promatraju što se događa vani. Svi su bili u salonu, osim članova Ekipe kad je ušao Decker. Pozdravio je i sjeo. Ostali poslije njega. Svi su čekali što će reći, ali on samo pogleda prisutne. Neki su bili iznenađenu Nekima je to bilo zabavno.

»Misle da sam pri kraju« — pomisli Decker. — »A moglo bi i biti. Bilo mi je dobro dok nije došao onaj mladi Doug Jackson...«

Roboti su počeli postavljati tanjure i pribor.

— Čini se da je to zanimljiv planet — primijeti antropolog Waldron. — Dickson i ja promatrali smo okolicu kad je sunce zalazilo. Činilo nam se da smo nešto vidjeli. Nešto živo.

— Bilo bi čudno kad ovdje ne bi bilo života — reče Decker dok je uzimao krumpire. — Pri radijaciji smo ih mnoge uzbunili iz mrtvila.

— Ono što smo Waldron i ja vidjeli imalo je humanoidni oblik — reče Dickson.

Decker pogleda biologa.

— Jeste li sigurni? Dickson odmahne glavom.

— Nije se baš dobro vidjelo. Nisam siguran. Činilo mi se da sam vidio dvojicu-trojicu. Kao da su napravljeni od žice.

Waldron potvrdi glavom.

— Kao na dječjem crtežu — primijeti. — Crta za tijelo, dvije crte za ruke i dvije za noge. Krug za glavu. Uglastu, nezgrapnu, mršavu.

— Kretnje im nisu bile nezgrapne — dometne Dickson. — Kretali su se kao mačke.

— Uočit ćemo ih — odgovori Decker. — Brzo ćemo ih uhvatiti.

»Čudno« — pomislio je — »pri svakoj ekspediciji netko izjavljuje da je vidio humanoide. Općenito ih nema. Samo mašta. Ljudi pretvaraju svoje želje u stvarnost daleko od sebi sličnih, te. stranom i negostoljubivom svijetu. Kad bi i bilo humanoida, zacijelo bi bili ogavni«.

Glavni geolog Franey primijeti:

— One planine na zapadu, koje smo spazili dok smo se spuštali, mlađeg su sastava, a mlade su planine zanimljive za istraživanje, nisu izlokane erozijom i lako je ustanoviti što skrivaju.

— Na to ćemo usmjeriti prva istraživanja — reče Decker.

Vani je bila noć, kroz koju su prodirala svjetla reflektora. Blistavi su roboti radili ekipno. Teški su se strojevi tromo kretali, drugi, manji, užurbali su se poput uznemirenih kukaca. Na jugu su povremeno plamsali bacači plamena osvjetljavajući nebo rumenilom.

— Raskrčuju prostor za ateriranje — objasni Decker. — Tlo je ondje u prašumi ravno i uz malo truda može se pretvoriti u teren za ateriranje aviona.

U zoru su i posljednji strojevi bili spremni i postavljeni svaki na svoje mjesto ili u skladište materijala. Iza bacača plamena išla su kola za zračenje. Teren za slijetanje i uzlijetanje aviona bio je dovršen i mlazni su avioni čekali u redu.

Napokon je spušten mostić i pripadnici Ekipe su izlazili dva po dva u besprijekornom redu. Ekipa je bila djelotvorna organizacija. Kolona stane, prestroji se u vrstu, a zatim se četa udalji prema perimetru planetarne baze. Ondje su strojevi, članovi Ekipe i roboti branili granice terena koji su osvojili.

Roboti su užurbano podizali golem šator, a njegovo voštano platno je naborao vjetrić. Unutra su postavljali stolove i stolice, zatim su u hladnjak stavili pivo.

Sada, pošto je osigurana zaštita i komfor, čovjek je mogao napustiti svemirski brod.

»To je organizacija i djelotvornost« — pomisli Decker, »Ništa se ne prepušta slučaju. Svaka se pukotina začepi prije nego što postane rupa. Svaki se otpor skrši prije nego što postane pravi otpor. Valja zauzeti određeni prostor i odande nastupati i operirati«.

Poslije će biti potrebno nešto i riskirati. Ne može se sve izbjeći. Uvijek je bilo rizika na terenu, unatoč robotima, strojevima i Ekipi. I pri topografskim letovima bilo je rizika.

Ali postoji baza, apsolutno sigurna i neosvojiva, gdje mogu naći utočište naučne zemaljske i zračne misije, gdje se može organizirati protunapad i organizirati pojačanje. Nije bilo nikakva propusta. Ni najmanjeg.

Decker se pitao što mu je to bilo jučer. To je zbog onog mladog glupana Jacksona, dobroga biokemičara, ali nije on za takvu misiju. Negdje se omakla greška. Ispitivačka komisija nije smjela propustiti čovjeka kao što je Jackson, morala je uočiti njegovu emocionalnu nestabilnost. On može iznervirati čovjeka.

Decker je stavio svežanj papira na stol u šarenom šatoru. Odmotao je zatim smotak kariranog papira i pričvrstio ga čavlićima. Na papiru je bio ucrtan dio rijeke i brda na zapadnoj strani. Baza je bila označena slovom X, a ostatak je bio prazan.

Ali, ispunit će ga. Malo-pomalo i struktura, cijeli splet će se precizirati.

S terena na jugu jedan se avion vinuo u zrak, pa se uputio prema zapadu. Decker je pošao prema izlazu iz šatora i slijedio pogledom avion sve dok nije postao sitna točkica na obzorju. To su vjerojatno bili Jarvis i Donnelly, koji su polazili u istraživački let. Još se jedan avion vinuo u zrak, ostavljajući za sobom trag bijelog dima. »Freeman

i Johns« — pomisli Decker i vrati se k stolu. Kad je sjeo, još je jedan avion poletio uz zaglušnu buku.

Komandant Decker pogleda bazu i okolicu. Sad je već bolje izgledala, već je više nalikovala na zemaljske baze, već je imala nešto od djelotvornosti i odlučnosti Zemljana.

Uzet će uzorke tla i analizirat će ga. Upoznat će i život što buja u tlu. Opasne i treptave životinjice bit će smirene pribadačom i proučene, fotografirane, testirane. Katalogizirah će se drveće, biljke i trave, prostudirat će se sastav tla, analizirat će se voda iz rijeke, mrežama će se zahvatiti nešto života iz nje, bušit će se tlo kako bi se pronašli izvori vode.

Kad stignu svi traženi izvještaji, počet će radovi. Geolozi i mineralozi sondirat će koru tla ovog planeta, bit će postavljene meteorološke stanice, botaničari će uzimati uzorke biljaka. Svatko će ispunjavati svoju zadaću. Izvještaji će stizati u bazu, klasificirat će se i postati dio zajedničkog plana. Bit će mnogo posla. Za to vrijeme baza će biti dio Zemlje, nekoliko četvornih metara koje će se braniti protiv svega što bi joj moglo zaprijetiti.

»Jednog ću dana«, govorio je Decker sam sebi, »naći neki zgodan planet, neki raj, gdje će trebati samo posegnuti rukom za hranom, gdje će domoroci biti susretljivi i inteligentni. I neću otići s tog planeta. Ostat ću ondje do kraja života.«

Podigao je glavu i ugledao Jacksona koji je stajao na ulazu u šator.

— Što je, Jacksone — zapita Decker — zašto niste...?

— Dovode jednog domoroca, komandante — odvrati Jackson. — Jedno od onih stvorenja koje su vidjeli Waldron i Dickson.

Domorodac je bio humanoid, ali nije imao ljudski oblik. Kao što su opazili Dickson i Waldron, stvorenje je nalikovalo na lik od žice, poput crteža djeteta od četiri godine. Koža mu je bila jantarno žuta, nije nosio odjeću, ali su mu nasred glave, nalik na cilindar, sjale oči koje bi mogle biti oči inteligentnog bića. Decker se ukočio kad ga je stvorenje pogledalo, zatim se okrenuo i spazio da su se oko šatora okupili ljudi.

Posegao je rukom prema slušalicama. Osjetio je odvratnost pri pomisli da mora stupiti u dodir s nepoznatim umom. Polako je digao slušalice i stavio ih na glavu, pa rukom pokazao druge slušalice. Oči neznanca s planeta promatrale su ga dugo. Hrabar je, pomisli Decker, kad ostaje u ovoj nepoznatoj sredini, među ljudima koji su iznikli odnekud. Humanoid korakne prema stolu i uzme slušalice, pa ih stavi na glavu, ne skidajući pogleda s Deckera.

Ima u njemu inteligencije, govorio je sebi komandant, prisiljavajući se da ostane miran, više inteligencije nego što bi netko pomislio kad ga vidi. Dovoljno inteligencije da shvati kako treba staviti slušalice i dovoljno hrabrosti da ih stavi na glavu.

Osjetio je prvi mentalni dah svoga sugovornika. Želudac mu se

zgrči. Nije osjetio riječi, osjetio je negostoljubivost, odbojnost, kao neki vonj neprijateljstva. Osjetio je mučninu, toliko mu se gadio, ali se pokušao svladati.

— Došli smo ovamo kao prijatelji... — prisili se Decker da mu kaže mislima... — kao prijatelji...

— Niste trebali doći — rekla je misao čovjeka od žice.

— Nećemo vam nanijeti nikakva zla — pomisli Decker. — Došli smo kao prijatelji. Nećemo vam nanijeti zla.

— Nećete se nikad vratiti — odgovara misao humanoida. Stvorenje je uporno promatralo Deckera.

— Budimo prijatelji — pomisli komandant. — Imamo darova za vas. Pomoći ćemo vam.

— Niste trebali doći — opet će humanoid. — Ali kad ste već ovdje, nećete otići.

Ne treba da mu proturječimo, pomisli Decker.

— Slažem se — prenese on misao humanoidu. — Ostat ćemo i postat ćemo vaši prijatelji. Ostat ćemo i naučit ćemo vas ono što mi znamo. Dat ćemo vam stvari koje smo donijeli.

— Nećete se vratiti — odvrati mu misao čovjeka od žice. Bilo je nečega hladnog i neumoljivog u misli koja je prenesena komandantu. Deckeru je odjednom postalo hladno.

Humanoid je ozbiljno mislio ono što je rekao. Nije dramatizirao, nije se hvalisao, nije blefirao. Ozbiljno je mislio da će ljudi umrijeti prije nego što uspiju napustiti planet.

— Umrijet ćete ovdje — prenio mu je misao humanoid.

— Umrijeti — zapita Decker — što to znači umrijeti?

Misao humanoida sledila mu je krv. Zatim je čovjek nalik na crtež skinuo slušalice i pažljivo ih stavio na stol. Okrenuo se i otišao. Nitko ga nije pokušavao zadržati.

Decker je skinuo slušalice i bacio ih na stol.

— Jacksone — reče — telefonirajte neka ga oni iz Ekipe propuste. Neka ode. Ne pokušavajte ga zadržati. — Sjeo je i zavalio se u naslonjač, pa pogledao lica što su ga okružavala.

— Što je, Deckeru? — zapita ga Waldron.

— Osudili su nas na smrt — odvrati komandant. — Rekao je da nikad nećemo moći napustiti planet. Da ćemo umrijeti ovdje.

— Prijeti — primijeti Waldron.

— Ozbiljno misli ono što kaže — napomene Decker. — On nas ozbiljno misli spriječiti da odemo. Misli da ćemo umrijeti.

Bilo je u tome nečega zabavnog. Goli humanoid izađe iz prašume i prijeti da će ubiti ljudski ekspedicioni korpus. Ozbiljno to misli. A opet, nitko od ljudi što su okruživali Deckera nije se smiješio.

— Ne treba da budemo impresionirani — primijeti Decker.

— Ipak, treba da poduzmemo sve mjere opreznosti — izjavi

Waldron, našto komandant kimne glavom.

— Odmah obavljujemo uzbunu. Bit ćemo u stanju pripravnosti sve dok ne budemo sigurni, posve sigurni...

Sigurni u što? Sigurni da skupina golih divljaka bez znakova civilizacije neće likvidirati skupinu ljudi zaštićenih čeličnim obručem i strojevima, robotima i četom vojnika koji znaju sve o brzom i neumoljivom uništenju svega što bi ih moglo napasti? Smiješno!

A ipak, oči onog divljaka bile su inteligentne. A to stvorenje je bilo i hrabro, usred kruga nepoznatih ljudi. Suočilo se s neznancima i reklo im što je imalo reći, zatim je otišlo dostojanstveno kao bilo koji čovjek. Zacijelo je stvorenje znalo da ovi neznanci nisu s njegova planeta, jer je reklo da nisu trebali doći. Shvatilo je i da treba staviti slušalice, premda Decker neće znati da li je to učinio iz hrabrosti ili je posrijedi inteligencija. Dovoljna je bila i sama hrabrost.

— Što vi mislite? — zapitao je komandant Waldrona.

— Treba da budemo oprezni — odvrati Waldron zamišljeno. — Moramo paziti, sad kad nas je upozorio. Ali se ne moramo bojati, u stanju smo se suočiti sa svačim.

— Onaj je blefirao — napomene Dickson. — Pokušao nas je zastrašiti kako bismo otišli.

Decker odmahne glavom.

— Ne vjerujem. Ja sam pokušao blefirati, ali nije išlo. On je siguran u sebe kao i mi.

*

Rad je nastavljen. Napada nije bilo. Avioni su uzlijetali u izvidačko-topografske letove. Krenule su i naučne ekspedicije, premda oprezno. S njima su bili roboti i ljudi iz Ekipe, pred njima su teški strojevi čupali i sjekli, praveći prohodan put u nepristupačnom terenu. Instalirane su i meteorološke stanice na udaljenijim mjestima, a u bazi su se primali prenošeni podaci na traci. Ništa se nije događalo. Prolazili su dani i tjedni.

Roboti su stražarili, Ekipa je bila u pripravnosti. Ljudi su se spremali da u slučaju potrebe mogu što brže napustiti planet.

Pronađen je ugljen i ležište željezne rude. U zapadnim brdima bilo je radioaktivnih minerala, botaničari su pronašli 27 vrsta jestivoga voća. Baza je bila prepuna uhvaćenih životinja, koje su već bile i pripitomljene.

Pod nadzorom je bilo i selo u kojem su živjeli ljudi nalik na ljude od žice. Primitivne kućice, bez sanitarija, stanovnici miroljubivi.

*

Decker se digao. Treba da vodi ekspediciju u selo. Mala se grupa oprezno kretala, spremna da se posluži i oružjem, pazeći da ne korača prebrzo i da ne učini nijednu kretnju koja bi se mogla protumačiti kao neprijateljska.

Domoroci su sjedili pred kućicama i promatrali ih. Šutke, nepomični. Usred sela su roboti postavili stol i stavili na nj mentograf sa slušalicama. Decker je stavio jedne na glavu i čekao kraj stola. Čekali su jedan sat. Nijedan se domorodac nije pomaknuo. Nitko se nije približio stolu da bi uzeo slušalice. Decker umorno skine slušalice i stavi ih na stol.

— To ničemu ne služi. Neće ići — reče on. — Hajde, fotografirajte, ali nemojte uznemirivati domoroce. Ništa ne dirajte.

Rupčićem je obrisao znojno čelo. Waldron priđe i nasloni se na stol.

— Što mislite? — zapita komandanta. Decker odmahne glavom.

— Ne mogu se osloboditi jedne misli, koja ne može biti točna...

— Često čovjeka opsjedne nelogična misao kao neki iver u mozgu — upadne Waldron.

— Mislim da su nam rekli sve što su imali reći. I nemaju više što reći. Čudno, a to ne može biti istina.

— Ne znam — reče Waldron. — Ništa ovdje ne štima. Jeste li opazili da nemaju nikakva željeznog oruđa za rad. Nigdje nikakva metala. Kuhinjsko je posuđe kameno ili kao da je od steatita. Ostalo je sve od kamena. A ipak, postoji ovdje i neka civilizacija. Samo bez metala.

— Inteligentni su — primijeti Decker. — Pazite kako nas promatraju. Bez straha. Jednostavno čekaju. Smireni i sigurni u sebe. Onaj što je došao u bazu znao je kako treba postupati sa slušalicama.

— Bolje bi bilo da se vratimo u bazu — zbunjeno će Waldron. — Kasno je. Moj se sat zaustavio — primijeti kad je htio pogledati koliko je sati. — Koliko je kod vas, Deckeru?

Decker podiže ruku, pogleda, zatim uzdahnu, podiže glavni pogleda svoga sugovornika.

— I moj je sat stao — reče tiho.

Neko su vrijeme ostali nepomični, zbunjeni ovim incidentom. Zatim Waldron ode od stola.

— Zbor! — vikne. — Povratak u bazu! Brzo! — Ljudi su dotrčali. Roboti su zauzeli svoja mjesta, kolona se pokrene. Domoroci su i dalje sjedili pred svojim kućicama i promatrali ih kako odlaze.

*

Komandant Decker je sjedio u šatoru i slušao kako na vjetru podrhtava platno šarenog šatora. Kao da brblja i smije se. Obješena se svjetiljka polaho njihala, sjene su poigravale i bježale kao da su žive. Jedan je robot nepomično sjedio kraj jednoga od šatorskih podupirača.

Decker nestrpljivo odmakne prstima opruge i satne mehanizme poslagane na stolu. Loše! Zloslutno i čudno. Satni mehanizam na stolu. Ne samo njegova i Waldronova sata nego i mnogih drugih. Nepomični

satni mehanizmi.

Odavna je zanoćilo, ali se u bazi osjećala aktivnost, grozničava i užurbana. Ljudi su se micali po mraku i po osvijetljenim mjestima. Gledajući te ljude, nametala se pomisao da ih pritišće nekakva opasnost, a opet se nametala misao da se logično nemaju čega bojati. Nije bilo ničega na što bi mogli ukazati prstom i reći: evo, ovdje, ovoga se valja bojati. Nisu mogli pokazati prstom i reći: odatle dolazi opasnost. Ništa osim sitnice: zaustavili su se satovi. Bila je to jednostavna stvar i trebalo bi da postoji objašnjenje za nju.

»Međutim«, pomisli Decker, »na nepoznatom planetu nijedan incident se nije mogao smatrati jednostavnim, s jednostavnim objašnjenjem. Odnosi između uzroka i posljedice, zakoni vjerojatnosti, ne moraju se podudarati na nepoznatom planetu s onima na Zemlji«.

Postoji jedno pravilo: ne preuzimati rizike. On je već naredio da se sve znanstvene ekspedicije vrate u bazu i odledio da se brod spremi za polijetanje. Obavijestio je robote da budu pripravni kako bi mogli upakirati strojeve ili ih čak ostaviti gdje su bude li potrebno. I sad je mogao samo čekati da se naučna ekspedicija vrati i da se sazna razlog zbog kojeg su se zaustavili satovi.

Zacijelo to nije razlog zbog kojega bi trebalo da ih zahvati panika. Trebalo je ustanoviti što je to, trebalo je poduzeti neke mjere opreza, ali nije trebalo gubiti mjeru. Nisu se mogli vratiti na Zemlju i reći: »Naši su se satovi zaustavili, pa shvatite...«

Okrenuo se kad je čuo šum koraka. Dolazio je Jackson.

— Što je, Jacksone? — zapita Decker.

— Udaljeni logori ne odgovaraju, komandante. Pokušavamo radiom uspostaviti vezu s njima, ali nema odgovora.

— Ne treba da se uzbuđujete — odvrati Decker. — Odgovorit će. Budite strpljivi.

Pokušavao je svom glasu dati više sigurnosti. Uhvatio ga je strah.

— Sjedite. Popit ćemo jedno pivo. Zatim ćemo do odašiljača da vidimo što je. — Udari dlanom o stol i naruči od robota dva piva. Robot kraj podupirača nije odgovorio. Komandant je podigao glas ali je robot zanijemio i nije se micao. Znatiželjan, Decker se pokuša dignuti. No čini se da je sva snaga izdala njegove noge.

— Jacksone — reče nekako isprekidanim glasom — prodrmajte malo toga robota. Recite mu da želimo piva.

Opazio je kako je Jackson pobijedio od straha dok se tromo dizao. I on osjeti neku gvalju u grlu. Jackson je stao kraj robota, prodrmao ga. Robot padne licem prema tlu.

Začuo se zvuk koraka što su se približavali šatoru. Komandant se pridignuo i naslonjeno čekao dok ne uđe čovjek koji je trčao. Ušao je glavni inženjer MacDonald. zaustavio se pred Deckerom i zgrabio se rukama za stol, rukama koje su popravile mnoge kvarove u dugim

godinama dodira sa strojevima.

— Svemirski brod, komandante — reče usplahireno. — Brod...

Decker kimne glavom.

— Znam — reče. — Motori ne rade. McDonald proguta slinu.

— Veći komadi su ispravni, komandante, ali manji mehanizmi su otkazali... ubrizgavanje... — on zašuti i pogleda Deckera. — Znali ste? Kako ste znali?

— Znao sam da će se to jednoga dana dogoditi. Možda ne tako. Znao sam da će doći dan kad će nam sreća okrenuti leđa. Znao sam da ćemo imati sve mogućnosti osim... nepredvidivih. I da će to biti naš kraj.

Razmišljao je: domoroci nisu imali metala. Nigdje ni traga metalu u kućama. Tanjuri iz steatita. A bili su, očito, inteligentni, u planinama je bilo nalazišta minerala i ruda. Možda su nekad i pokušali sa željezom, ali su zamijetili kako im se alat pretvorio u prah. Civilizacija bez metala. Kultura bez metala bila je nezamisliva. Oduzmite čovjeku metal i vraćate ga u spilje. Oduzmite čovjeku metal i vratili ste ga zemlji da živi od nje i od svojih ruku.

Uđe i Waldron.

— Radio ne funkcionira — reče on — roboti padaju kao muhe. Postali su staro željezo.

Decker potvrdi glavom. Nije pokazivao da je iznenađen.

— Najprije se kvare sitniji dijelovi — reče. — Kao satovi i dijelovi radija, mozgovi robota i mehanizmi za ubrizgavanje. Zatim će otkazati generatori i više nećemo imati svjetla i struje, ni pogonske snage. Zatim će se pokvariti strojevi, a oružje članova Ekipe neće biti opasnije od obične palice. Zatim dolaze na red, vjerojatno, i veći dijelovi opreme.

— Kad ste razgovarali s onim domorocem, rekao vam je da se nećemo moći vratiti — primijeti Waldron.

— Jest — odvrati Decker. — Mislili smo da su to samo prijetnje. Tada nije bilo nikakve opasnosti. A on nam je jednostavno rekao istinu.

— I što se sad može? — zapita.

— Nitko to ne zna — mirno će Waldron. — Možda nešto smislimo poslije, ali sad više neće služiti ničemu. Možda je neki mikrob. Virus. Nešto što ždere željezo. Ne napada željeznu rudaču, jer je već odavna ne bi bilo u brdima. Samo metale.

— Ako je to točno — reče komandant — donijeli smo im prvi pravi odgovarajući obrok kakav već odavno nisu imali. Možda već milijun godina. Ovdje nema metala. Kako su preživjeli do sada bez metala?

— Možda se ne obaraju samo na metale. Možda je to nešto u atmosferi. Nešto što smo morali ustanoviti.

— Kontrolirali smo atmosferu — reče Decker, ali odmah shvati da

je rekao besmislicu, jer kako je mogao pri kontroli otkriti što do sada nije poznavao? Stupanj čovjekove spoznaje ograničen je iskustvom.

Ljudi su se zaštićivali samo od onoga što su poznali i mogli sebi predočiti.

Decker se diže. Jackson je još stajao kraj robota što je ležao na tlu.

— Evo vam odgovora na vaše strepnje — reče mu. — Sjećate li se kad smo razgovarali prvoga dana po dolasku?

Jackson kimne glavom.

— Sjećam se — reče.

Odjednom je Decker ustanovio da je posvuda nastala tišina. Nalet vjetra je.udario u šatore i potresao ih. Prvi put otkako su aterirali, Decker je osjetio i u vjetru zadah neprijateljstva negostoljubiva planeta.

Devet autora – devet priča

2. Mini

YU Sirius

Miroslav Bagarić: NEPOSREDNI SUSRET ZEMLJANA

— Vi ste gomila nesposobnjakovića! — urlao je na grupu tehničara i inženjera Philip Wallace, predsjednik na brzinu formirane Komisije za međuplanetarne kontakte. — Došljaci već postaju nestrpljivi, a vi i dalje rasipate vrijeme kao babe uz popodnevni čaj. Ako za pet minuta ne osposobite kompjutor, svi ćete biti otpušteni! Bez izuzetka!

— Ali, gospodine predsjedniče! Simultana dvosmjerna komunikacija...

— Ne zanima me, Smoljnove! Radite što znate i kako znate, ali za pet minuta hoću kompjutor.

— Činimo što možemo, gospodine predsjedniče, ali...

— Nema »ali«, Smoljnove! I dosta teoretiziranja, prihvatite se posla! Ne mislite valjda da ću kao divljak...

— Idite k vragu!

... Walace, naravno, nije dobio svoj kompjutor za pet minuta, ali ni iznervirani inženjer Smoljnov nije zbog svoje drskosti bio otpušten. Na kraju krajeva njegova je ekipa ipak osposobila kompjutor za simultanu dvosmjernu komunikaciju, te je dijalog između Zemljana i došljaka napokon mogao početi.

Na trgu — koji su odmah prozvali Trgom međuplanetarnih kontakata — okupila se gomila svijeta u bezglasnoj tišini očekujući pozdravne govore. Delegacije došljaka i Zemljana stajale su sučelice s desnim rukama uzdignutim u znak mira. Tada istupi Philip Wallace, ponosan i zadovoljan što ne govori čudovištima i nakazama, već bićima koja su navlas izgledala kao ljudi — i s mnogo dostojanstva reče:

— Braćo iz dalekih prostora! Velika mi je čast s ovog mjesta izraziti vam riječi dobrodošlice u ime svih naroda našeg planeta i u svoje ime. Stoljetni san svih ljudi, svih vlada i naroda, stoljetni san ljudske vrste, napokon je ostvaren! Naša srca kliču od radosti, a oči nam se pune suzama radosnicama. Nestaje tisućgodišnji s: ah od samoće, strah pred nedokučivim dubinama svemira koji se svija oko nas svojim neshvatljivim beskrajem. Od spoznaje da nismo sami u pustoši univerzuma, da i drugdje postoje razumni oblici života, postajemo jači i sretniji, jer se otvaraju neslućene dimenzije suradnje i zajedništva u težnji da se razo kriju tajne galaksija i cijelog svemira. Naše civilizacije zajedno će ispisati zlatnim slovima nove stranice povijesti, spjevat će veličanstvene ode razumu pred kojim će pokleknuti vremenske i prostorne barijere beskraja. Vaš dolazak osmišljava naše postojanje, našu vjekovnu borbu za opstanak i nesalomljivu težnju k napretku. Od samih početaka, od davnih vremena spiljskog života, čovjek je gledao u nebo kao u usud, a evo, sada se to isto nebo otvara pred njim, poziva ga u svoj zagrljaj i nudi mu najdraže voće: braću po razumu. Mi vam stoga kličemo: dobro nam došli!

Wallace raširi ruke i lagano se pokloni došljacima. Okupljeni narod oduševljeno zaplješće, izražavajući svoje slaganje s njegovim govorom. Došljaci su se, međutim, sašaptavali, a zatim istupi jedan, podiže ruku da se svjetina utiša, te reče tihim i sjetnim glasom:

— Plemeniti! Zaista sam tužan što vas moramo upozoriti da ste upali u gorku zabludu našim dolaskom. Mi plačemo nad ironijom sudbine koja se s vama žalosno poigrala. Jer, mi nismo došljaci iz svemira, već povratnici na svoj rodni planet. Prije 11.400 godina narod Atlantide sagradio je svemirski brod i poslao ga u nepoznato da istražuje...

Franci Cerar: IZUMI SKROMNOG MLADCA

(Izumi skromnega mladeniča)

I

U BZVI (Biro za vojne izume) ušao je mladić skromna izgleda. Iz velike torbe za spise izvadio je nekakav smotak i stavio ga na stol pred

predsjednika i članove komisije. Počeo je tumačiti:

— Ovo je moj novi izum što sam ga nazvao nervni vibrator. On emitira nečujne valove koji tako neugodno djeluju na osjetila da onaj do koga dopru poludi za nekoliko minuta.

— No, pogledajmo — zagunđao je predsjednik. Mladić je pritisnuo dugme. Istog su trena predsjednik i članovi komisije skočili na noge, počeli skakati i urlati kao da ih netko golica po tabanima.

— Stanite — dreknuo je predsjednik — poludjet ću od toga!

Mladić je isključio napravu. Kad je predsjednik došao do daha, počeo je trljati ruke:

— Odlično, fantastično, dragi mladiću! Tim ćemo oružjem bez teškoća uništiti sve neprijatelje. Ali, recite, kako to da to na vas ne djeluje?

Mladić je izvadio iz džepa neku kutijicu.

— Ovo je naprava koja neutralizira te valove. Nazvao sam je antivibrator.

— Dajte ovamo taj vaš vibrator i antivibrator. Posao je sklopljen — trljao je ruke predsjednik a mladić skromna izgleda je otišao s punom torbom novaca.

II

U BZVI je ušao mladić skromna izgleda s velikom torbom za spise i pred predsjednika i članove komisije položio mali omot.

— Nadam se da danas opet imate nešto novo — rekao je predsjednik. — Neprijateljski špijuni su nam ukrali vaš vibrator pa od novog oružja nije bilo ništa.

— Naprava se zove paralizator i u trenu pretvara čovjeka u bogalja — kratko je objasnio mladić i pritisnuo dugme. Istog trena predsjednik i članovi komisije su se ukočili kao zečevi pred zmijom. Mladić ih je nekoliko trenutaka gledao a zatim je isključio uređaj.

— Sjajno! — uskliknuo je predsjednik. — Tim ćemo oružjem sjeći neprijatelje kao zrele kruške. Naravno, imate i protivoružje?

— Da, ovdje je antiparalizator — skromno je rekao mladić. Udarili su dlanom o dlan i mladić je opet otišao s punom torbo: i novaca.

III

U BZVI je ušao skromni mladić s velikom torbom za spise u ruci.

— Nadam se da ste i ovaj put pronašli nešto zaista djelovorno. I vaš posljednji izum neprijatelj nam je ukrao — tužno e rekao predsjednik.

— Ovo je moj najveći izum: stroj koji pretvara materiju i antimateriju — skromno je rekao mladić.

— Da vidimo!

Mladić je pritisnuo dugme. BUM!!!

I poslije toga više nije bilo ni predsjednika, ni članova komisije ni planeta Zemlje. No ni mladića skromna izgleda više nigdje nije bilo. Sve se pretvorilo u antimateriju.

IV

Negdje u svemiru sreli su se predsjednik komisije BZVI i skromni mladić; obojica kao antimaterija.

— Poslušajte, mladiću — rekao je predsjednik-antimaterija — prošli put sam vas zaboravio pitati imate li protivoružje za svoj najnoviji izum.

— Na žalost, nisam ga uspio izumjeti — tužno je odvratio mladić-antimaterija.

— No, pa što možemo — uzdahnuo je predsjednik-antimaterija. — Pokušajte, možda ipak uspijete. Znate, u ovoj antimaterijalnoj koži ne osjećam se baš ugodno.

— Hoću, hoću — obećao je mladić-antimaterija a zatim su obje antimaterije-otplovile svaka svojim putem po svemiru.

(Sa slovenskog preveo K. Poljak)

Slobodan Ćurčić: NE PRIMAJ DAROVE

Tanar i Bor, u paradnim uniformama, stajali su i čekali. Na uzletištu je duvao hladan jesenji vetar, koji im je brisao oko lica. Iza njih, levo i desno od podijuma na kojem su stajali, poredani brodovi u dugom nizu bili su spremni za poletanje, Mlazovi vrelih gasova i tiho brujanje motora govorili su o skorom odlasku.

Zemljani su odlazili.

Bili su poraženi.

Dvadesetogodišnji rat bio je završen. Sve formalnosti oko ispunjavanja uslova o povlačenju Zemljana sa tri planeta: Makalak, Zun i Nooks, bile su završene. Ovo je bio samo završni trijumf pobednika. Kamere su nečujno snimale sa pristojne daljine nepomične i poražene Zemljane, koji su najzad odlazili.

— Nema ih još — reče Bor.

— Doći će — odgovori Tanar. — Puštaju nas da ih čekamo. To je privilegija pobednika. Neće sebi uskratiti i ovu završnu predstavu.

— Kad samo pomislim... — mrmljao je Bor, — Poraz od Makalaka...

— I od Zuna i Nooksa, ne zaboravi! — dopuni ga Tanar. — No, evo ih.

Formacija letelica se ukazala na vedrom nebu planeta Makalak. Ubrzo su se spustile nedaleko od postrojenih zemaljskih brodova. Iz najveće letelice dostojanstveno su izašla trojica pobednika, vođe planeta Makalak, Zun i Nooks. Iz svakog njihovog pokreta izbijalo je zadovoljstvo i neskriven trijumf.

Susret je bio hladan i strogo zvaničan. Robusni Makalakar, vladar Makalaka, prvi je prekinuo tišinu, dok su ađutanti razmenjivali potpisane povelje. Prvi je uzeo reč.

— Nadam se da će ovo biti dobra lekcija Zemlji. Niko se ne može suprotstaviti Makalaknima...

Nervozno nakašljavanje iza njega nateralo ga je da brzo doda:

— ... I Zunima i Nooksima, svakako. Računajte da ste dobro prošli, našom milošću.

Tanar se nakloni.

— Čast pobednicima! Pre našeg odlaska, želeli bismo da vam predamo mali dar. Kod nas, na Zemlji, taj običaj da poraženi daju svoju najveću vrednost pobedniku kao znak priznanja, dugo se zadržao u prošlosti. Uzmite ovo od nas kao predznak boljih vetrova koji će u budućnosti duvati među našim sistemima...

Kitnjasti govor Zemljanina samo je zabrinuo vladare Zuna i Nooksa. Želeli su da Zemljani što pre odu. Dvadesetogodišnji rat je bio skupa pobeda i potpuno ih je iscrpeo. No, njihovo mišljenje nije delio i vladar Makalaka. Uzeo je bogato ukrašenu kutiju iz ruku Zemljana i predao potčinjenom oficiru u svojoj pratnji. Ko se sada još plaši Zemljana?

Tanar i Bor se kruto nakloniše bacivši poslednji pogled na tri saveznika. Uskoro su zemaljske letelice postale samo crne tačkice na nebu, koje su se sve više i više gubile iz vida.

— Jesam li vam govorio? — okrete se Makalakar svojim saveznicima. — Ni ti vražji Zemljani nisu nepobedivi! Hej! — razdra se na potčinjene, — jeste li ispitali sadržaj kutije?

— Da, gospodaru! Nema opasnosti od eksplozija ili zračenja! Unutra se nalaze neki predmeti.

Makalakar smogne hrabrosti i otvori poklopac. Zvukovi iznenađenja i divljenja oteli su se jednoglasno iz svih grla prisutnih.

*

U admiralskom brodu Tanar i Bor su ćutali. Planete i sistem su se

gubili u prostoru.

— Dakle, — reče Bor, — ovde nam je pristup zauvek onemogućen...

Tanar se nasmeši.

— Zaboravio si naše poklone, Bor. Od iskre se rađa najveći plamen...

Borovim licem prelete smešak razumevanja.

Trojica vladara zadivljeno su posmatrala unutrašnjost divno ukrašene kutije. Na izdignutom postolju blistao je u svom sjaju model laserske sablje, koja je bila ukrašena velikim brojem ukusno raspoređenih dragih kamenova, i vesto iskićena zlatnim nitima.

Sa leve i desne strane nalazila su se dva manja bodeža, sa običnim ukrasima. Od sjaja sablje skoro da se nisu ni primećivala. Ispod sablje se nalazila mala plastična pločica na kojoj je bila urezana jedna jedina reč: »POBEDNIKU«.

Makalakar se nasmeši. Uzeo je sablju i odmerio je u ruci.

— Baš pristaje... — progunđa. Zatim se okrete drugoj dvojici. — No, jednom da su i Zemljani pogodili! Poklon nije mogao u bolje ruke, zar ne? Najzad, sve sam ovo zaslužio svojom hrabrošću... Ima unutra ponečeg i za vas...

Bio je previše zaokupljen razgledanjem skupocenog zemaljskog dara da bi obratio pažnju na svoje saveznike.

Video bi čudno svetlucanje u njihovom pogledu, kojeg do tada nije bilo.

A tek da je znao da čita misli...

Marko Fančović: LUTRIJA

Marija je sedela u fotelji i nezainteresovano buljila u multivizor, kad je nagla promena slike natera da obrati pažnju na ono što se dešava na prostoru na kojem je do tada u tri dimenzije Jago ubeđivao Otela u Dezdemoninu nevernost. Usred Otelovog muzičkog izražavanja neverice, najednom se pojavio poznati spiker. Mariji je već pomalo dosadio; taj posao je obavljao već 150 godina (iako je bio besmrtan — kao i svaki drugi — i mogao da se svakih 100 godina zameni za posao sa svakim od 10 milijardi stanovnika Sunčevog sistema — ako to ne biste uradili, poludeli biste od dosade — on je zadržao posao, što je bilo često kod popularnih zanimanja. Iza njega, na zidu studija nalazio se ogroman natpis: 10 000 000 000 = const.

Marija je predosećala šta će reći, ali je ipak napregnuto slušala: »Tri probna pilota na eksperimentalnoj liniji za Jupiterove satelite su poginula naletevši na asteroid.« Mariji je pala na pamet prilično sebična misao: »Trojica... Dakle ovaj put su šanse za dobitak veće!«

Ali, vremena za razmišljanje nije bilo; dok je razmišljala već je jurila do najbližeg automata za srećke. Usput joj je pogled pao na novi plakat protiv prenaseljenosti; nije imala vremena da ga kao i obično potrga i popljuje. Morala je da stigne pre nego što se automat zatvori. Zauzvrat je dobila komadić ružičaste hartije sa odštampanim brojem. Mirno se vratila kući da pričeka izvlačenje.

Na multivizoru je Otelo upravo zadavio Dezdemonu. Samo, to više nikog nije zanimalo. Svi su čekali izvlačenje. Najzad se spiker pojavio, ovaj put sa bubnjem pored sebe. Brojčanici bubnja su se suludo vrteli. Spiker je pritisnuo dugme. Brojča nici se okrenuše još jednom i stadoše. Broj je bio 754623. Bio je to Marijin broj! Dobila je! Vrisnula je oduševljeno. Skakala je po sobi, smejala se glasno, ludovala. Najzad! Dobila je pravo da ima dete.

Rade Jovanović: SUPERNOVA

Zvezda je blistala u svoj svojoj lepoti dok su plameni jezici lizali milionima kilometara u bezdane dubine kosmosa. Burne eksplozije potresale su joj utrobu. Trenutak kada će strahovita eksplozija prekinuti njeno postojanje brzo se približavao. Moćni sjaj, neštedimdce rasipan, bio je poslednji eho snage i omogućio joj je da jednostavnim jezikom pošalje poruku ostalom kosmosu, poruku koja glasi — ja umirem!

*

Korekcioni motori su proradili i zvezdani brod »PROMATRAČ W9« zauzeo je programirani kurs prema Esterijusu. Odmah zatim dvočlana posada bila je potisnuta u svoja sedala maksimalnim ubrzanjem, jer za hiper-skok trebala im je gotovo trećina brzine svetlosti a oni nisu hteli da taj skok odlažu ni za tren. Razlog za žurbu bila je jedna donedavno relativno mirna zvezda čije su plazmene mase, sada neobuzdano divljajući već proždirale najbliže planete sistema. Astrofizičar Pol Winer i kibernetičar Aleks Rene nisu želei i da dozive istu sudbinu.

Svoj zadatak obavili su besprekorno, davno stečenom rutinom. A zadatak je glasio: »Ispitati zvezdu AC4 u trećem regionu jer je pokazala znake velike nestabilnosti«. Analizom pomoću Separita 5

utvrdili su da predstoji eksplozija a spektralni analizator pokazao je tako veliki postotak ugljika da nije bilo nikakve sumnje u pogledu ishoda — zvezda će eksplodirati u supernovu! Bilo je neophodno ostati u njenoj blizini do same eksplozije i prikupiti što više podataka.

Supernova. Shvatiti tu pojavu ili je ne shvatiti moglo je značiti opstati ili ne opstati, preživeti ili umreti. Jer, broj supernova se naglo i nezadrživo povećavao. Ogromne količine energije oslobođene u eksplozijama zagušivale su kosmički prostor. Zbog negativnog dejstva te energije na prostorno polje broda, brodovima je za hiper-skok trebala sve veća brzina u običnom kosmosu. Već sada bilo je veoma malo brodova koji su mogli postići potrebnu brzinu a da ne ostanu na putu veoma dugo. Prijetnja je bila užasna. Zatvorene u svoje matične sisteme mnoge civilizacije bile bi osuđene na laganu ali sigurnu dekadenciju i smrt.

Istraživanje ove pojave dobilo je prioritet A. Specijalno izgrađeni brodovi tipa »Promatrač«, opremljeni snažnim motorima i krcati instrumentima krstarili su kosmičkim prostorom i prikupljali veliki broj podataka pri svakoj novoj eksploziji. Svi podaci slivali su se u bazu Veća sigurnosti gde su ih stručnjaci detaljno analizirali tražeći rešenje problema.

*

Uz lagano zujanje iz kompjutora je izlazila traka s rezultatima analize. Pol ju je neko vreme zainteresovano proučavao a onda se, sa izrazom nezadovoljstva na licu, obrati Aleksu.

— Čuješ, stari, dosadilo mi je sve ovo! Stalno radi iste stvari, stalno ponavljaj iste operacije! Skupili smo milione bitova informacija, i šta? Opet promašaj! Čista nula! Rezultati su manje-više isti kao i mnogo puta ranije. Ni jednog jedinog novog podatka. Bolje bi bilo da smo taj glupi kompjutor programirali za pravljenje papirnatih aviona. Bar bi se zabavljali bacajući ih na ovu prokletu zvezdu. Rezultat bi opet bio isti.

— Polako, Pole, — nasmeja se Aleks — ne budi tako malodušan. Komisija u bazi će dati konačno mišljenje.

— Dođavola i komisija, Aleks! Suviše dugo radimo na ovom da bismo propustili i najmanji detalj. Znam da smo sve ovo vreme bacili uludo. Dođoh, videh, ne razumeh! To je najbolji opis našeg posla. Treba odmah preduzeti neku konkretnu akciju, a ne sediti i posmatrati šta se dešava.

— Pa dobro. Kad si već tako zagrejan za akciju, Pole, reci mi šta bi ti to tako konkretno poduzeo? A...? Zašto šutiš? Nemaš ideja? Vidiš, u tom i jest osnovni problem. Ni ostali nemaju ideja. Univerzum se pokazao čudniji nego što je to iko mislio. Ko zna možemo li mi ikada shvatiti sve njegove ćudi.

Pol samo uzdahnu i ponovo se okrenu traci s analizama.

*

Megatolična masa bdća TASI zatreperi dok su pulsacije energije prenosile misao u saznajne centre KANA, stvarajući pirosomatske energetske pomeraje. Misao koja je odisala dubokim nezadovoljstvom imala je značenje: »Još jedan neuspeo pokušaj stvaranja mikro-čestica iz subglaktičkih elemenata. Teško je dokazati da postoje čestice manje od zvezda. Izgleda da su zvezde osnovne građevinske opeke materije«.

Vladimir Lazović, Slobodan Petrović, Vladimir Janković: PROBLEM

Ovog puta okružen je plavom izmaglicom. Ne znam da li ga ta magla stvarno okružuje, ili to počinju moje halucinacije.

Zapravo, ništa nije važno. Jedino što osećam, jest umor, strahovit umor.

Njegova velika lobanja, neverovatno bledilo tog lica — vidim ga uprkos izmaglici — sve me to zabavlja, ni sam ne znam zašto. A Skor zaista nalikuje na čoveka. Očigledno, bio je star.

Skor, veliki učenjak, govorio je:

— Do sad smo pričali o tebi, o tome kako si dospeo ovamo. Ma koliko neobična, tvoja priča me ne iznenađuje. Oduvek sam verovao da tako nešto postoji. Hteo sam da pričamo o tvojim istraživanjima. Zanimaju me detalji. Ali, čini se da tebi nije dobro?

Tačnije, Skor ovo nije rekao. Primio sam poruku; savršeno sam se sporazumevao s njim iako nikad ranije nisam koristio telepatiju.

Osećam li se dobro? Kakvo pitanje za čoveka u mom položaju!

Još malopre pokušao sam da mislim na budućnost. Odustao sam — da ne bih poludeo. Mada sam verovatno već lud. Pa ko bi to izdržao?

— Sumnjam da ćeš mnogo saznati — odgovorio sam, odnosno pomislio sam. — Već sam rekao, desila se greška. Sad vidim da vrlo malo poznajem ovu oblast fizike. Teorija o paralelnim svetovima bila je sva u maglovitim pretpostavkama. Trebali su dokazi. Aparat koji sam napravio sa saradnicima, treći po redu, bio je velik napredak, ali nije funkcionisao onako kako smo želeli. Baš sam rukovao aparatom, kad se desila eksplozija, i bio sam bačen ovamo. To je sve što znam.

Skor je razumeo. Na njegovom licu pojavilo se nešto kao smešak.

— Tvoj dolazak ovamo bio je vrlo spektakularan. Dva moja asistenta još su u teškom šoku, privremeno su izgubili telepatske

sposobnosti. Smatram — on je nastavio — da si prošao barijeru dimenzija samo zato, što sam ja ovde, u ovom svetu, istovremeno izvodio sličan eksperiment. Nisam ni pomišljao da se probijem u nove dimenzije. Međutim, uspostavili smo nešto kao most... još ne mogu da shvatim šta, tek, ti si uletio ovde. — Opet se smešio. — Zadivljen sam kako si mirno primio novu situaciju. Je li to karakteristika učenjaka? Ili karakteristika samo tvoje vrste? Ne znam kako bih ja to podneo.

Ako Skoru moje držanje izgleda kao hladnokrvnost, on tada nije razumeo ništa.

Polako me obuzima otupelost. Glavobolju više nisam osećao; međutim, misli sam povezivao s najvećim naporom.

— A na čemu si ti radio, Skore? — upitao sam. Misli, koje sam primao, kao da su se pojačale.

— Problem kome sam posvetio život je problem gornje granične brzine. Da li ona postoji? Da li je brzina prostiranja fenomena koji mi registrujemo čulom vida, poslednja brzina? Ili možda početna? Da li se može prevazići? Najveći umovi moje vrste potčinili su prirodu, a zastali su pred ovim problemom. Zom i Rek su taj fenomen posmatrali matematički. Ja sam pokušao da dam fizičku interpretaciju njihovim formulama. Uspeli smo da dođemo do fundamentalne formule. Ali, srž našeg problema je u tome, što ne možemo da shvatimo značenje njenog rešenja. Bar ne u našem prostoru i našim dimenzijama. Kako u svemiru fizički protumačiti kompleksno rešenje ove jednadžbe?

Uputio mi je tu nerešivu formulu, mada sigurno nije očekivao da bih mu ja mogao nešto reći o njoj:

$A = V + 1$

Kad sam u mislima primio poruku, i kad sam je razumeo, počeo sam da se smejem. Smejao sam se sve jače, iako mi je Skor intezivno emitovao svoje čuđenje.

Gušeći se, najzad sam uspeo da upitam:

— Iako se u mom i tvom svemiru različito shvata kompleksan broj, čini se da je brzina svetlosti i vaš nerešiv problem?

— Brzina svetlosti? Govorim o uzroku, ne o posledicama. Ja mislim na brzinu prostiranja mraka!

Moj smeh postao je histeričan.

Milanče Marković: ONI NE POSTOJE

Najpre su se, nad čitavom kuglom zemaljskom, pojavile čudne

svetleće tačke koje su bešumno klizile nebom. Štampa je mnogo pisala o pojavama ovih neidentifikovanih letećih objekata, popularno nazvanih — leteći tanjiri. Ali su ta bezvezna pisanja demantovali ozbiljni učenjaci: »To su veštački Zemljini sateliti, ili projektili, koji mogu da na neinformisanog posmatrača ostave utisak da je reč o letećim tanjirima.«

Godinu dana kasnije pojavile su se mnogo veće lopte čiji je prečnik iznosio i do 100 metara; te su lopte pratile avione, a mnoge su i snimljene televizijskim i filmskim kamerama. Mesec dana kasnije stiglo je objašnjenje: »Planet Jupiter, ponekad, zbog izuzetnih strujanja u atmosferi, može da bude uvećan i da na posmatrača ostavi utisak da je reč o pravom letećem objektu. A zapravo to je samo projekcija...«

Ubrzo posle toga štampa je bila prepuna izveštaja pojedinaca koji su videli spuštene letilice i neke vrlo čudne ljude kraj njih. Neki su išli čak dotle da su utvrdili da su ih »marsovci« zarobili i vozili ih u nebo. Ali to nije mogla da bude istina. »Ljudi su pod psihozom onoga o čemu se piše, pa vide ono što bi želeli da vide. A neki pojedinci žele samo reklamu, pa izmišljaju kojekakve priče. Jedino se tako mogu objasniti ove 'novinarske patke' kojima se želi povisiti tiraž listovima.«

Međutim, novine nisu prestale da pišu. Naprotiv, pojavili su se izveštaji o agresivnosti »malih zelenih«, o napadima na usamljene kuće i sela... »Ljudi su svakako u zabludi« — došlo je objašnjenje. — »Ovde je verovatno reč o prirodnim pojavama ili neprijateljskim napadima izvedenih tako da nalikuju na napad iz svemira. Snage bezbednosti će pokušati da otkriju o kakvim je napadačima reč.«

Štampa je počela da sve češće opominje vladu na opasnost od skorog napada iz svemira. Veliki gradovi su jednako zasipani svetlećim loptama koje su izazivale velike eksplozije i štete. »Štampa ne ume da shvati da mi nikada nećemo stupiti u kontakt sa nekom vanzemaljskom civilizacijom«, pokušali su učenjaci da ubede mase. »I zato je besmisleno pripremati se za obranu od svemirskih osvajača. Tajanstveni projektili svakako su prirodne pojave; najvjerovatnije je da je reč o kuglastim munjama koje mogu ponekad da se pojave i na vedrom nebu. Tačno je da su takvi slučajevi ranije beleženi mnogo rede, ali smo ubeđeni da ćemo otkriti kakve to pojave u atmosferi izazivaju pojavu ovolikog broja kuglastih munja.«

Uskoro su se pojavili napadači. Svojim letilicama u obliku tanjira sejali su smrt po čitavoj kugli zemaljskoj. »Psihološki elemenat je zahvatio mase, i svima se čini da vide leteće tanjire koji u stvari ne postoje. Besmisleno je govoriti o nekoj obrani, važno je da objasnimo šta se zapravo dešava...«

Novine više nisu izlazile. Napadači su Zemlju proglasili kolonijom velike svemirske unije. Samo se još na nekim radio-talasima čulo

objašnjenje učenjaka: »Kolektivne halucinacije vladaju na čitavom planetu, što je verovatno uticaj nekog gasa koji je dospeo u atmosferu. Jasno je, međutim, da se ne radi ni o kakvom napadu iz svemira jer leteći tanjiri ne postoje. Jasno je da je reč o prirodnoj pojavi...«

Tihomir Šifner: PLANET ISPUNJENIH ŽELJA

James otvori vrata svoje letjelice i stupi na tlo. Gravitacija nepoznatog planeta bila je jednaka Zemljinoj, ako ne i manja. Krenuo je prema mjestu gdje je vidio čudne građevine i zastao. Nadaleko su se dizale nepoznate zgrade. Neke su podsjećale na tornjeve sa Zemlje. No nigdje znaka života. Sve je bilo tiho i pusto.

— Kako ti se sviđa? — začuje glas iza sebe. Okrene se i ugleda...! Nedaleko stajao je... on! Da, upravo on, James Gordon! Samo njegov dvojnik nije imno skafandar već neko čudno, tanko, zeleno odijelo.

— Tko si ti? — jedva čujno prozbori James.

— Objasnit ću ti sve — odgovori došljak — samo prije skini skafandar. Slobodno možeš udisati ovdašnji zrak.

James skine skafandar i doista je zrak bio osvježavajući.

— Prvo — nastavi dvojnik — ja nisam živo biće poput tebe. Ja sam samo koncentrirana energija koja uzima oblike na koje naiđe. Ja sam posvuda. Prostirem se duž cijelog planeta. Drago mi je što ponovo vidim ljudsko biće, jer o njemu i ovisim. Vidiš, jedina moja slabost jest u tome što ne mogu uzimati oblike po svojoj volji. Zato mi je potreban netko sa strane, tko će mi dati ideju. Ostani ovdje sa mnom. Imat ćeš sve što želiš, sve što zamisliš. Biti će ti ugodno a usput ćeš i mene usavršavati.

»To ne bi bilo loše« pomisli James. »Da li da ostanem tu na ovom planetu snova ili da se vratim na onaj umirući — Zemlju? Ne, nikada! Ostajem!«

Dani koje je James provodio ovdje mogu se usporediti sa samim rajskim uživanjima. Štogod je zaželio, dobio je. Bio je presretan...

No jednoga je dana posumnjao. Kada je došao na planet na njemu je već postojalo mnogo zgrada. Nisu mogle, nastati same od sebe. Netko je morao dati ideju! A to su mogla samo razumna bića! Do đavola, pa gdje su svi ti stvoritelji?

James pozove svog dvojnika, ispriča mu sve i zapita ga:

— No dobro, ali gdje su svi ti ljudi? — Dvojnik je šutio. James poviče: — Želim da mi kažeš kamo su nestali! Želim istinu! Gdje su

oni koji su ovdje bili prije mene?

— Nisu više imali želja — tiho će dvojnik.

— I, i onda — James ga uhvati za rame — i onda ste ih se rješili! Ubili ste ih! Je li tako? Priznaj!

— Jest — jedva prošapće dvojnik. James je sve više bjesnio.

— Ako ti misliš i meni prirediti istu sudbinu, grdno se varaš! Daj mi moju letjelicu i ja se čistim odavde.

James je sve više bjasnio.

— To nije moguće, James — tužno će dvojnik.

— Nije moguće, je li? Sada ćeš vidjeti da li je moguće. Ja želim da se svi međusobno pobijete! I nitko da ne preživi! — zaurla James.

U taj čas cijelim planetom zaori tutnjava. Sve se rušilo. Prekrasne zgrade pretvarale su se u prah i pepeo.

— James, opozovi želju! Molim te! — vapio je dvojnik negdje iz dubine.

— Prvo ti meni brod, onda ćemo vidjeti — ironično će James.

U trenu je bio u letjelici. Hermetički je zatvorio vrata i uzletio. Na ekranu vidje kako se planet sreće pretvara u pakao.

— Opozovi želju, molim te, James! — vapio je glas.

— Neću! — odreže James. — Želim da se svi međusobno uništite! Svi! Razumiješ li, svi! — James je trijumfirao, a zatim pritisne starter za let kroz hipersvemir.

Nakon izvjesnog vremena stigao je na Zemlju, na planet koji je živio svoje posljednje trenutke. No kad je pomislio gdje je bio ipak mu je bilo draže da udiše ovaj zagađeni zrak. Čim je stigao, ispričao je sve svima. Njihova reakcija bila je logična.

— James — rekao mu je kapetan Wolf — ja vas shvaćam. Znam da su svemirski letovi prenaporni za čovjeka. I zato vam dajem odmor na određene vrijeme. Obavijestit ću i vašeg psihijatra.

— Ali, kapetane — vrisne James — ja nisam lud! To se stvarno zbilo! — Oblio ga je mrtvački znoj. — Nisam lud! Sve što sam vam rekao gola je istina!

Vidio je samo sažalni smiješak na kapetanovim usnama, osjetio udarac i mrak. Osvijestio se na bolesničkom krevetu. Kraj njega je stajao čovjek u bijelom odijelu.

— Kako ste? — upita. James kimnu glavom.

— Čuo sam za vašu priču i vjerujem vam.

— Zaista, vjerujete mi? — skoči James.

— Vjerujem — nastavi mirno ovaj — vjerujem vam posebno zato što sam to sve preživio. Vidio sam vas kada ste pobjegli brodom, dok je oko mene bjesnio pakao. Ja sam jedini preživjeli! Došao sam po vas, da vas vratim...

Zoran Pešić: PRE INVAZIJE

SENKA je pala na glatku površinu vode umirućeg jezera. Skliznula je lagano po površini i nestala u vodi. Koncentrični krugovi kapljica poleteli su ka obali da bi tamo našli svoju smrt. Zatim je kratko bljesnulo sunce i... sve je postalo jedna velika senka.

— Šta se desilo? Ko? Ko je stajao ispred svetla? Ko je stvorio tu senku? Šta se to desilo?

— NIŠTA NAROČITO: Još jedan čovek je umro. Poslednji čovek.

— A ko si ti? Šta tražiš na ovom umirućem planetu?

— Više ništa. Izvršio sam svoj zadatak. Ljudi više ne postoje na planetu Zemlji. Naseljavanje može da počne. Može da počne. A ko si ti čudni stvore?

— O, to nije važno. Bar za tebe... Ja sam... i

Šta se to desilo? Ko? Ko je stajao ispred svetla? Ko je stvorio tu senku? Šta se to desilo?

Trik s olupinom broda

Philip K. Dick:

Shell Game

Prevela *Nada Kralj*

Buka je istog časa probudila O'Keefea. Zbaci sa sebe pokrivac, klizne s kreveta, zgrabi svoj B-revolver obješen o zid i nogom pritisne na alarmnu kutiju. Visokofrekventni valovi su prostrujali zvoncima za uzbunu po cijelom naselju. Kada je O'Keefe provirio iz kuće, posvuda su već gorjela svjetla.

— Gdje je? — upita Fisher resko, pojavivši se iza O'Keefea, pospana lica i još u pidžami.

— Tamo desno. O'Keefe poskoči u stranu jer su već kraj njega valjali masivan top iz podzemnog spremišta. Među noćnim prilikama pojave se i vojnici. S desne strane bila je kaljuga. Kroz sumaglicu nazirali su se debeli listovi žbunja, mesnat luk i paprat, napola utonuli u raskvašeni mulj. Takva je bila cijela površina Betelgeusea II u zviježđu Orion. Noćna fosforescencija svjetlucala je nad kaljugom, a sablasno žuta svjetla razbijala su mrklu tamu.

— Pretpostavljam — reče Horstokowski — da su se približili uz cestu. Sa svake strane ceste je jarak pun mulja zbog toga nije reagirao naš radar.

Golemi stroj za krčenje terena koji je ujedno i spaljivao otpad, probijao se kroz kal i vodu, ostavljajući za sobom tvrdi teren i miris paljevine. Usisavao je istrulo korijenje i suho lišće i tako čistio teren.

— Što si vidio? — upita Portbone O'Keefea.

— Ništa. Spavao sam. Ali, čuo sam ih.

— Što su radili?

— Spremali su se da u moju kuću puste nervni plin. Čuo sam kako odmotavaju gumenu cijev s pomičnog valjka i otčepljuju rezervoar. Ali, na sreću, izašao sam iz kuće prije no što su uspjeli pustiti plin.

Daniels se užurbano približio.

— Kažeš da je to bio napad plinom? — Dohvati plinsku masku obješenu o pojas. — Što stojite — smjesta stavite maske!

— Ali, oni nisu upotrijebili svoje plinske naprave — reče Silberman. — O'Keefe je na vrijeme dao znak za uzbunu. Povukli su se kroz kaljugu.

— Jesi li siguran? — upita Daniels.

— Ne osjećaš nikakav miris, zar ne?

— Ne osjećam — prizna Daniels. — Ali upravo plin bez mirisa je najopasniji. I ne znaš da si njime otrovan dok ne postane kasno. — I za svaki slučaj Daniels stavi masku na lice.

Nekoliko se žena pojavilo iz kuća. Mršave prilike, razrogačenih očiju pod treptavom i blještavom svjetlošću svjetiljki koje se pale u slučaju traganja ili opasnosti. Nekoliko je djece oprezno puzalo za njima.

Silberman i Horstokowski se povuku u stranu, u sjenu velikog topa.

— Zanimljivo — reče Hortowski. — Treći napad plinom u toku ovog mjeseca. Napreduju!

— Sve si već izračunao, zar ne?

— Ne trebam čekati na izvještaj pa da shvatim kako stvari postaju sve ozbiljnije. — Horstokowski oprezno pogleda uokolo pa zatim povuče Silbermana bliže k sebi. — Možda i postoji razlog zbog kojeg nije reagirao radar. A trebao bi registrirati baš sve, čak i let šišmiša. Ali, ako su došli po kaljuzi uz cestu, kao što si i sam rekao...

— To s kaljugom uz cestu bila je samo moja zamka. Postoji netko tko ih potajnim znakovima pušta u naselje i istovremeno onesposobi radar.

— Misliš li netko od nas?

Horstokowski je pažljivo promatrao Fishera kroz vlažnu noćnu sumaglicu. Fisher se oprezno uputio do ruba ceste, tamo gdje završava tvrdo tlo i nastavlja se kaljuga. Čučnuo je i stao čeprkati po mulju.

— Što on to radi? — upita Horstokowski.

— Nešto sakuplja — nezainteresirano će Silberman. — A što da ne? On je zadužen da pazi!

— Promatraj — upozori ga Horstokowski. — Kada se vrati, pretvarat će se kao da ništa nije našao.

Fisher se užurbano vraćao otirući blato s ruku. Horstokowski ga preduhitri. — Što si pronašao?

— Ja? — zgrnuto će Fisher. — Ništa nisam našao.

— Ne laži! Klečao si na tlu i rovao rukama po mulju.

— Ja... mislio sam da sam opazio nešto poput metala. Nekakvo divlje uzbuđenje prostruji Horstokowskim. Bio je u pravu.

— Dođi ovamo — poviče. — Što si pronašao?

— Mislio sam da je komad metala, koji sam opazio, bila plinska cjevčica — promrmlja Fisher. — To je, međutim, bio nekakav korijen. Veliki, vlažni korijen.

Nasta napeta tišina.

— Pretražite ga naredi Portbone.

Dva vojnika zgrabe Fishera. Silberman i Daniels ga počnu hitro pretraživati.

Istrgnuli su mu revolver utaknut u pojas, zatim nož, pištaljku za slučaj opasnosti, automatski instrument za daljinsku kontrolu, kutiju s medicinskom priručnom opremom i naposljetku osobne dokumente.

Vojnici ga razočarano puste i Fisher počne mrzovoljno sakupljati svoje stvari.

— Nije pronašao ništa — izjavi Portbone. — Oprosti, Fisheru. Moramo biti oprezni. Neprestano moramo biti budni, tako dugo dok su oni u blizini i dok kuju zavjeru.

Silberman i Horstokowski se upitno pogledaju, pa se potom tiho udalje.

— Mislim da mi je jasno — tiho će Silberman.

— Naravno — odgovori Horstokowski. — On nešto krije Prekopat ćemo onaj dio kaljuge gdje je čeprkao. Mislim da ćemo pronaći nešto zanimljivo. — Ratoborno isturi ramena. — Znao sam da netko radi za njih. I to ovdje u naselju. Špijuni Zemljana!

Silberman zine u čudu.

— Zemljani? Zar nas oni napadaju?

— Oni, a tko drugi. Silbermanovo je lice još bilo začuđeno.

— A meni se činilo da se borimo protiv nekog drugog.

— Na primjer? Silberman zatrese glavom.

— Ne znam. Nisam razmišljao tko su napadači, već što da poduzmemo. Mislim da sam uzeo zdravo za gotovo da su to neki stranci.

— A ti misliš da su ti čovjekoliki majmuni sa Zemlje nešto drugo? — izazovno upita Horstokowski.

Devetorica vođa naselja sakupila su se na radnoj konferenciji što se održavala jednom na tjedan u dobro utvrđenoj podzemnoj konferencijskoj dvorani. Naoružani su stražari štitili ulaz koji se čvrsto zatvarao čim bi i posljednji vođa bio ispitan, pregledan i napokon propušten u dvoranu.

Domgraf-Schwach, predsjednik konferencije, pažljivo sjedne u duboki naslonjač. Jednu je ruku položio na radni izvještaj dok je drugom samo dotaknuo prekidač koji bi ga (ako bi ga pritisnuo) prebacio iz ove prostorije u poseban odjel, zaštićen od bilo kakva napada. Porthone je obavljao svoju uobičajenu dužnost: pregledavao je dvoranu. Vještim je okom prelazio preko svake stolice i stola. Silberman je bio potpuno uvučen u glatko metalno-plastično odijelo. Čak mu je i glava bila pod oklopom. Odijelo je bilo povezano čitavim nizom žicanih vodova koji su zujali bez prekida.

— Što će ti, za ime svijeta, taj oklop? — ljutilo ga upita Domgraf-Schwach. — Skini ga da te možemo vidjeti.

— Brus — prosikće Silberman. Glas mu se bio izmijenio i postao nerazumljiv. — Od sada nosim samo ovo odijelo. Prošle me je noći netko pokušao ubosti čiodama natopljenim u bakterije.

Lanoir, koji je na svom mjestu napola drijemao, odjednom živne.

— Čiode s bakterijama? — Ustane i požuri prema Silbermanu. — Da te pitam...

— D a lj e o d m e n e! — poviče Silberman. — Ako se još malo približiš, ubit ću te strujom.

— Prošlog sam tjedna prijavio takav napad — uzbuđeno će Lanoir — kada su pokušali metalnim solima zatrovati vodovod. Sinulo mi je da će uskoro početi raspršivati bakterije. To je vrsta virusa koji prolazi kroz filtar i koji ne možemo otkriti dok ne izbije prava epidemija. — Izvuče iz džepa bočicu i istrese u šaku bijele kapsule. Jednu po jednu je ubacivao u usta i gutao.

Svaki je vođa bio zaštićen, odabravši neki od načina zaštite kojim sc koristio osobno. Međutim, sistem totalne obrane nalazio se u radnom planu. Tate je, čini se, jedini bio nezainteresiran za zaštitni sistem Bio je blijed i napet, no ipak ni sa čime osiguran. Domgraf-Schwachu je to zapelo za oko. Tate se neuobičajeno povjerljivo odnosio prema okolini. Moglo se pomisliti da je on na neki način osiguran od napada.

— Dosta priče — reče Domgraf-Schwach. — Vrijeme je da počnemo.

Za predsjednika je bio izabran ruletom. Pri tom se nije moglo podvaliti. Izbor na sreću bio je jedino moguć u tako odvojenoj, autonomnoj koloniji koja je imala šezdeset muškaraca i pedeset žena.

— Daniels će pročitati tjedni radni izvještaj — odredi Domgraf-Schwach.

— Zašto? — usprotivi se Portbone. — Pa mi smo ga sami sastavili. Svi znamo što piše u izvještaju.

— Upravo se zato i čita još jednom — odgovori Silberman. — Tako ćemo bar znati da nije prepravljen.

— Samo brzo glasno će Horstokowski. — Ne ostaje mi se ovdje u podrumu duže no što moram.

— Bojiš se da bi netko zatrpao prolaz? — naceri se Daniels. — Postoji čitav niz izlaza u slučaju opasnosti. To bi ti trebao znati — inzistirao si da se sagrade.

— Pročitaj taj izvještaj — zatraži Lanoir. Daniels pročisti grlo.

— U posljednjih sedam dana bilo je ukupno jedanaest otvorenih napada. Glavna je sabotaža bila na našem novom mostu koji je tom prilikom oštećen. Stupovi su popustili i plastična smjesa koja je služila kao temeljni materijal bila je rastopljena. Kada je prvi konvoj kamiona prelazio most, sve se srušilo.

— To znamo — mrko će Portbone.

— Gubici su bili veliki. Šest ljudskih života i znatna oprema. Trupe su čitav dan pretraživale područje oko mosta, no saboteri su uspjeli pobjeći. Ubrzo nakon tog napada otkriveno je da je vodovod zatrovan metalnim solima. Stoga smo zatrpali izvor vode i probili novi. Sada sva naša voda prolazi kroz filtar i sistem za ispitivanje sastava vode.

— Ja svoju vodu prokuhavam — značajnu će Lanoir.

— Svi smo se složili da je učestalost i ozbiljnost napada prevršila svaku mjeru. — Daniels pokaže na velike zidne karte i grafikone. — Večeras smo opet mogli biti potučeni. Postavlja se pitanje — T k o s u n a p a d a č i?

— Zemljani — odgovori Horstokowski. Tate zaniječe glavom.

— Ma kakvi Zemljani! Što bi ovdje radili čovjekoliki majmuni? Tako daleko od Zemlje?

— Pa, i mi smo daleko, zar ne? — izjavi Lanoir. — A jednom smo isto tako bili Zemljani.

— Nikada! poviče Fisher. — Možda smo samo živjeli na Zemlji, ali nismo bili Zemljani. Mi smo naprednija vrsta.

— Tko su onda oni? — Horstokowski je bio uporan.

— To su preživjeli ljudi iz broda — reče Tate.

— Kako znaš? — unit? Silberman. — Jesi li ih ikada vidio?

— Ako su to preživjeli putnici — napomene O'Keefe — otkud im oprema, oružje i strojevi kojima se služe? Riječ je o nekoj uvježbanoj i organiziranoj grupi. Nismo ih do sada uspjeli napasti, a ni ubiti bilo koga iz te grupe. Punih pet godina. To očigledno pokazuje koliko su snažni.

— Mi ih nismo ni pokušavali napasti — reče Fisher. — Samo smo nastojali da se obranimo.

Iznenadna i neugodna tišina zavlada među devetoricom vođa.

— Dakle, sumnjaš na brod — reče Horstokowski.

— Uskoro će biti izvađen iz kaljuge — odgovori Tate. — A onda ćemo im nešto pokazati — nešto čega će se sjećati.

— Za ime svijeta — usklikne Lanoir podrugljivo. — Taj je brod još samo olupina. Meteor ga je potpuno smrvio. Što će se dogoditi kada ga stvarno izvučemo? Ne možemo njime rukovati ako ga kompletno ne popravimo i nanovo izgradimo.

— Ako je čovjekoliki majmun mogao sagraditi tu stvar, — reče Portbone — mi je, valjda, možemo popraviti. Imamo alat i uređaje.

— B je bio jasan kao sunce — ljutito odgovori Domgraf-Scuwach. — A je bio potpuno bezbojan.

O'Keefe se probije naprijed.

— Portbone, koji je uzorak bio pozitivan?

— Ne znam — prizna Portbone. — Kako bilo tko od nas može biti siguran?

Na Domgarf-Schwachovu stolu zazvoni zvonce i on uključi

videofon.

Pojavilo se lice operativnog vojnika.

— Napad je okončan. Otjerali smo ih. Domgraf-Schwach se ironično nasmije.

— Jeste li koga uhvatili?

— Nismo. Klisnuli su u kaljugu. No ipak vjerujem da smo ih nekoliko pogodili. Tamo ćemo poći sutra i pokušati pronaći leševe.

— Vjeruješ li da ćete ih naći?

— Pa, obično ih kaljuga proguta. No, možda ovaj put...

— U redu — prekine ga Domgraf-Schwach. — Ako se ovaj put dogodi izuzetak, hoću da me obavijesti o tome. — Isključi videofon.

— Što sada? — ledeno upita Daniels.

— Nema smisla nastavljati pasao na brodu — reče O'Keefe — Gubimo vrijeme.

— Predlažem da nastavimo istraživati brod — usprolivi se Tate.

— Zašto? — upita O'Keefe.

— Zato da bismo se uspjeli vinuti do Fomalhauta i uputiti se u bolnicu.

Silberman je s nevjericom buljio u njega.

— Da im se predamo? A zašto ne bismo ostali ovdje? Nikome ne činimo zlo.

— Ne činimo. Još ne. Mislim na budućnost, na stoljeća unaprijed.

— Tada ćemo biti mrtvi.

— Svakako, mi iz ove sobe. A što s našim potomcima?

— Ima pravo — složi se Lanoir. — Naši će potomci ispuniti čitav ovaj solarni sistem. Prije ili kasnije naši se brodovi mogu raširiti galaksijom. — Pokušao se nasmješiti ali mu to ne pode za rukom. — Vrpce su nam otkrile koliko smo paranoični. Paranoici se grčevito drže svojih uvjerenja. Ako se naši potomci vinu do Zemlje, doći će do borbe. Mogli bismo pobijediti zato što smo mnogo jednostraniji. Nikada nećemo »skrenuti«.

— Fanatici — prošapće Daniels.

— Ovo što smo saznali moramo sakriti od ostalih članova kolonije — reče O'Keefe.

— Apsolutno — složi se Fisher. — Moramo ih držati u uvjerenju da je brod namijenjen za napad H-bombama. Inače ćemo s njima imati vraške muke.

Stanu se tromo pomicati prema vratima.

— Samo čas — usklikne Domgraf-Schwach. — Dva radnika! — Vrati se natrag. Neki su produžili, a neki se vratili prema svojim sjedalima.

A tada...

Silberman je pucao prvi. Fisher zavrće. Polovica mu se tijela raspršii u čestice radioaktivnog pepela. Silberman klekne i opali u

pravcu Tatea. Tate odskoči u stranu i izvuče svoj B-revolver. Daniels ustukne i izmakne Lanoirovoj paljbi. Ovaj ga promaši i uništi prvi red stolica.

Lanoir se polako uputi uzduž zida kroz maglu od dima koja se valjala poput valova. Pred njim se ukaza neka prilika. Podiže revolver i opali. Prilika iz magle padne u stranu i uzvrati pucanj. Lanoir posrne i sruši se poput ispušena balona. Silberman požuri dalje.

Domgraf-Schwach je za svojim stolom divljački tražio prekidač za bijeg u drugu sobu. Dotakne ga prstima, no u času kada ga je pritisnuo metak iz Partboneova revolvera odrubi mu vrh glave. Beživotni je leš još tren tako stajao, a zatim ga aparat ispod stola povuče na »sigurno«.

— Ovuda! — poviče Portbone. — Hajde, Tate! Nekoliko metaka zazuji mu oko glave. Pola se podzemne prostorije srušilo i pretvorilo u pijesak i lomaču. On i Tate pojure prema jednom od izlaza u slučaju opasnosti, a ostali pohite za njima pucajući divljački.

Horstokoowski pronađe izlaz i šmugne kroz njega. U istom se prolazu pojave dvije prilike i on opali. Jedan protivnik poklekne, ali ga drugi zgrabi i počnu se divljački valjati po tlu. Daniels je bio bolji strijelac. Kako su se Tate i Portbone pojavili na površini, Danielsov hitac pogodi onog višeg.

Portbone je još malo nastavio trčati, a zatim padne tiho, naglavce. Udari licem o tlo, muklo, u tami noćnog svoda.

— Kamo su zbrisali? — upita divlje Silberman pošto se pojavio na izlazu. Desna mu je ruka beživotno visjela, pogođena Lanoirovim hicem.

— Zahvatio sam jednog od njih. — Daniels i O'Keefe se približe nepokretnoj prilici. — To je Portbone. Ostaje nam još Tate. Smaknuti smo trojicu od četvorice. Nije loše za tako kratko vrijeme.

— Tate je vraški bistar — zavapi Silberman. — Mislim da je sumnjao.

Vojnici su se uzbuđeno vraćali s mjesta koje je bilo napadnuto plinom. Svjetla za traganje osvjetljavala su mjesto pokolja. U daljini su zavijale sirene.

— U kojem je pravcu pobjegao? — upita Daniels.

— Tamo preko, prema kaljuzi.

O'Keefe se oprezno uputio uskom cestom. Ostali pođu polako za njim.

— Vi ste bili prvi koji ste shvatili — reče Horstokowski Silbermanu. — Na trenutak sam povjerovao u test. A onda sam shvatio da smo bili obmanuti. Četorica su udruženo planirala zavjeru.

— Nisam očekivao da će ih biti četvorica — prizna Silberman. — Znao sam da je najmanje jedan od nas špijun Zemljana. Ali Lanoir...

— Napokon smo sredili kontrolnu kabinu — istakne O'Keefe. — Ne vidim zašto ga ne bismo mogli i podići.

Izraz Lanoirova lica se promijeni.

— U redu. Povlačim prigovor. Izvucimo ga.

— A što vi namjeravate? — procvili Daniels uzbuđeno. — Pokušavate nešto sakriti od nas.

— On nešto planira — ljutito se složi Fisher. — Ne slušajte ga. Ostavite tu prokletu stvar tamo dolje gdje i jest.

— Prekasno — reče O'Keefe. — Već se tjednima uzdiže na površinu.

— I ti si umiješan u to — procijedi Daniels. — Nešto se zbiva iza naših leđa.

*

Brod je nalikovao na rđom izjedenu ruševinu. Magnetska su ga sidra izvlačila iz kaljuge i smjestila na prokrčeni teren. Pri tom se iz broda izlijevao mulj. Dok je dizalica odvajala kontrolnu kabinu, magnetske su kuke podmetale pod nju čvrste plastične grede. Isprepletena trava i korov, koji su nalikovali na neku prastaru kosu, pokrivali su okruglu kabinu i presijavali se na popodnevnom suncu. Bila je to prva svjetlost koja je obasjala kabinu u posljednjih pet godina.

— Uđite — nestrpljivo reče Domgraf-Schwach.

Portbone i Lanoir se upute neravnom površinom broda do kontrolne kabine. Ručne su svjetiljke osvjetljavale žutom svjetlošću zidove što su se isparavali. Komandne je uređaje pokrio korov. Sivkastoplave jegulje trzale su se u lokvama koje su još preostale u kabini. Kabina je nalikovala na neku oštećenu izvijenu ruinu. Lanoir, koji je bio ispred Portbonea, nestrpljivo mu mahne rukom.

— Ti pogledaj komandni uređaj. Ti si inženjer. Portbone usmjeri svoju svjetiljku u pravcu gomile izvijenog metala i zagazi u prljavštinu i smeće koje mu je dopiralo sve do koljena. Približi se kontrolnoj ploči. Bio je to splet pregorjelog i pokidanog uređaja. Cučne ispred ploče i stane rastavljati uleknuti zaštitni pokrov.

Lanoir gurne vrata od komore za pohranu stvari i otvori ga. Izvuče audio-vizualne magnetofonske vrpce pohranjene u limenkama. Nestrpljivo strgne poklopac jedne limenke, izvuče punu ruku vrpci i prinese ih titravom svjetlu.

— Ovdje su podaci o brodu. Sada ću moći dokazati da brodu nije bio nitko osim nas.

O'Keefe se pojavi na ulazu u kabinu.

— Kako je?

Lanoir prođe pokraj njega i gurne ga laktom. Spusti milu limenki s vrpcama na bočnu gredu i vrati se u nakvašenu kabinu.

— Jesi li nešto pronašao kod kontrolnog uređaja? — upita Portbonea.

— Čudno — promrmlja Portbone.

— U čemu je stvar? — upita Tate. — Suviše je oštećeno?

— Ovdje postoji čitav niz žica i spojeva. Mnogo satova, strujnih krugova i prekidača. Ali, nema komandnog uređaja.

Lanoir mu se približi.

— Morao bi biti!

— Da bih popravio taj uređaj, morao bih ukloniti sve ove ploče — praktički rastaviti cio mehanizam. Nitko ovdje neće sjesti i upravljati brodom. Nema tu ničega osim krhke olupine.

— Možda ovo i nije bila komandna kabina — pokuša sugerirati Fisher.

— Ovaj uređaj služi za pokretanje broda, u to ne sumnjam. — Portbone izvuče hrpu pregorjelih vodova. — Ali, sve je ovo funkcioniralo samo od sebe. Robotsko upravljanje. Automatsko.

Zgledaju se.

— Znači da smo bili zarobljenici — odsutno reče Tate.

— Čiji? — upita Fisher.

— Zemljana! — odgovori Lanoir.

— Ja ovo ne shvaćam — promrmlja Fisher. — Mi smo isplanirali tu stvar, nismo li? Mi smo se probili s Ganimeda i umakli.

— Preslušajmo vrpce — reče Portbone Lanoiru. — Da čujemo što je na njima.

*

Pošto su preslušali vrpce, Daniels isključi video-kazetoton

— Pa, dobro — reče. — Sami ste vidjeli da je to bio brod bolnica. Bez posade. Njime su upravljali iz centralne lansirne stanice na Jupiteru. Zračnim je pogonom stigao ovamo iz Sunčeva sistema gdje je, zbog mehaničke greške, meteor probio zaštitnu ploču i brod se raspao.

— A da nije došlo do sudara? — upita Domgraf-Schwach.

— Tada bi brod produžio do centralne bolnice u Foroalhautu IV.

— Stavi ponovo posljednju vrpcu — navaljivao je Tate. Iz zvučnika je odzvanjao spikerov glas:

»Kada se prilazi ovim pacijentima, mora se imati na umu da postoji razlika između paranoika i paranoičnih sindroma kod drugih psihički poremećenih ličnosti. Paranoik zadržava strukturu svoje opće ličnosti. Kada se nađe izvan područja svog kompleksa, on razmišlja logički, racionalan je, čak sjajan. S njim se može razgovarati pa i on sam može raspravljati. Svjestan je svega što ga okružuje. Paranoik se razlikuje od ostalih psihopata u tome što ostaje aktivno usmjeren prema vanjskom svijetu. Od takozvanih normalnih osoba razlikuje se time što posjeduje fiksne ideje, nestvarne postulate od kojih je sagradio tvrdokoran složen sistem vjerovanja, a koja su logična i podudaraju se s tim fiksnim postulatima«.

Daniels drhtavom rukom prekine videokazetofon.

— Ove su vrpce bile namijenjene upraviteljima bolnice na Fomalhautu IV. Spremljeni u komori za pohranu stvari u kontrolnoj kabini koja je bila odijeljena od ostalog dijela broda. Nitko od nas nije mogao ući u kabinu.

»Paranoik je potpuno krut«, nastavio je smirenim glasom zemaljski liječnik. »Njegove fiksne ideje nije moguće pokolebati. One dominiraju njegovim životom. On logičnim putem unosi u svoj sistem sve događaje, osobe i slučajna zapažanja. Vjeruje da se svijet okomio na njega, da je on osoba od posebne važnosti i sposobnosti protiv koje su usmjerene bezbrojne makinacije. Da bi se obranio od tih zavjera, paranoik je spreman na najveće krajnosti. Neprestano snima sve što govore rukovodioci, seli se iz mjesta u mjesto, a u posljednjoj i najopasnijoj faz', mogao bi čak postati i...«

Silberman divlje isključi videokazetofon i prostorijom zavlada muk. Devet je vođa kampa nepomično sjedilo na svojim mjestima.

— Mi smo društvo luđaka — napokon progovori Tate.— Brodski tovar psihopata koji se slučajno nasukao na leteći meteor.

— Nemoj se zavaravati — procijedi Horstokowski. — Ono s meteorom nije bilo slučajno.

Fisher histerično zavrišti.

— Za ime svijeta! Svi oni napadi, one halucinacije... sve je to plod naše mašte.

Lanoir je isprazno buljio u gomilu vrpci.

— U što bi trebalo vjerovati? Postoje li uopće napadači?

— Punih smo se pet godina branili od njih — zavapi Portbone. — Nije li to dovoljan dokaz da stvarno postoje?

— Jesi li ih ikada vidio? — jetko ga upita Fisher.

— Praviš se da si bolji od najboljih agenata u galaksiji. Zemljani formiraju trupe i vojne špijune koji su vješti razaranju i sabotaži. Previše su mudri da bi se pokazali.

— Uništili su most — reče O'Keefe. — Točno je da ih nismo vidjeli, no ono s mostom je jasno kao dan.

— Možda je bio loše sagrađen — napomene Fisher. — Možda je jednostavno popustio sam od sebe.

— Stvari se baš ne ruše tek tako, same od sebe. Postoji nešto u svemu tome što nam se događalo.

— Kao na primjer? — zapita Tate.

— Napadi plinom — reče Portbone. — Metalni otrovi u vodi. Da navedem samo ta dva primjera.

— I bakteriološki kristali — doda Daniels.

— Možda sve to uopće ne postoji — protestirao je Lanoir. — Ali kako da to dokažemo? Da smo svi ljudi, kako bismo to onda znali?

— Ima nas više od stotinu — reče Domgraf-Schwach. — I svi smo se uvjerili da su postojali napadi. Nije li to dovoljan dokaz?

— Mit o nečemu može prihvatiti cijela zajednica. U taj se mit vjeruje i o njemu uče nove generacije. Bogovi, vilenjaci, vještice; vjerovanje u neku stvar ne znači da ona postoji i stvarno. Zemljani su stoljećima vjerovali da je Zemlja ravna.

— Trebao bi netko od nas ne biti paranoik da bismo načinili usporedbu. Jer, kako inače možemo znati da nismo paranoici?

— Možda je sve to dio njihove strategije — reče Silberman. — Možda su baš oni onesposobili kontrolnu kabinu i podmetnuli vrpce.

— To se nimalo ne razlikuje od pokušaja da se ispita neko vjerovanje — objasni Portbone. — Koje su karakteristike naučnog ispitivanja?

— Ono može biti umnoženo — spremno odgovori Fisher. — Gledajte, vrtimo se u krugu. Pokušavamo izvagati sami sebe. Ni jedan instrument ne može ispitati samog sebe.

— Pogrešno — mirno odgovori Portbone. — Mogao bih sastaviti test koji bi bio primjeren i objektivan.

— Ne postoji takav test! — uzbuđeno poviče Tate.

— I te kako postoji! Sastavit ću ga za samo tjedan dana.

*

— Plin! — poviče vojnik.

Sa svih su se strana začule sirene. Žene i djeca dograbe maske. Teški su top već izvlačili iz podzemnog skloništa i postavljali u položaj. Strojevi-bube kružili su po kaljuzi i pročišćavali teren. Svjetla za traganje ponovo se upališe u mrkloj tami.

Portbone otčepi zasun na čeličnoj cisterni i da znak radnicima. Hitro su pogurali cisternu udaljujući se od mulja i kaljuge.

— U redu — prodašće Portbone. — Spustite je.

Uđe u podzemnu dvoranu pošto je valjak bio otkotrljan i postavljen u svoj položaj.

— U ovom valjku — reče Portbone — trebalo bi da bude cijanovodik. To je uzorak nađen na mjestu napada.

— Sve je to uzalud — prigovori Fisher. — Oni napadaju a mi smo ovdje dolje.

Portbone mahne rukom prema radnicima i oni stanu vaditi aparate.

— Bit će dva uzorka, talozi od različitih para. Svaki je vidljivo označen i obilježen slovima A i B. Jedan je uzorak iz valjka napunjenog na mjestu napada, a drugi je sakupljen iz zraka u ovoj sobi.

— A što ako oba uzorka proglasimo negativnima? — upita Silberman. — Neće li to pobiti valjanost tvog testa?

— Onda ćemo ponovo testirati. Nakon nekoliko mjeseci, ako i dalje budemo imali negativne nalaze, hipoteze o napadu bit će oborene.

— A mogli bismo oba uzorka proglasiti pozitivnima — reče Tate.

— Tada smo istog časa mrtvi. Ako oba uzorka vidimo pozitivnima, mislim da je onda dokazana hipoteza o paranoicima.

Uskoro se i Domgraf-Schwach nevoljko složi s njim.

— Jedan je uzorak pokusni. Ako budemo držali da je nemoguće dobiti pokusni uzorak u kojem nema cijanovodika...

— Prokleto točno — prizna O'Keefe. — Počinješ od jednog poznatog faktora — našeg vlastitog postojanja. U to zaista ne možemo sumnjati.

— Ovdje imate potpun izbor — reče Portbone. — Ako netko tvrdi da su oba uzorka pozitivna on je psihopat. A ako su oba negativna, onda je napad bio lažna uzbuna ili da nije bilo napada. Jedan pozitivan i jedan negativan trebalo bi značiti da postoje stvarni napadači i da smo potpuno racionalni i svjesni. — Pogledom obuhvati sve vođe naselja. — Ali, svi se moramo složiti u tome koji je uzorak A, koji B.

— Hoće li naša zapažanja biti zabilježena tajno? — upita Tate.

— Bit će upisana u tabelu i provjerena instrumentima. Svatko će sam označiti svoje osobno razlikovanje uzoraka.

Nakon kraće stanke reče Fisher:

— Ja ću pokušati. — Priđe naprijed, nagne se. nad kolorimetar i stane pažljivo proučavati oba uzorka. Izmjenjivao ih je svako malo dok nije čvrsto zgrabio pisaljku.

— Jesi li siguran? — upita Domgraf-Schwach. — Zaista znaš koji je uzorak negativan?

— Znam. — Fisher upiše svoje zapažanje na komad papira i udalji se.

— Ja ću biti slijedeći — reče Tate nestrpljivo se gurajući naprijed. — Svršimo s tim!

Ljudi su jedan po jedan ispitivali oba uzorka i bilježili svoja zapažanja, da bi se zatim odmakli i nelagodno čekali na rezultate.

— U redu — reče na kraju Portbone. — Ja sam posljednji. — Pažljivo se nagne i isproba uzorke, zabilježi svoj nalaz na papir i odgurne aparate.

— Dajte mi rezultate — reče radniku koji je stajao uz kontrolni stroj.

Trenutak kasnije ubaci listiće u video-stroj. Ekran se osvijetli i tako su svi mogli vidjeti rezultate.

Fisher A
Tate A
O'Keefe B
Horstokowski B
Silberman B
Daniels B
Portbone A

Domgraf-Schwach B
Lanoir A

— Proklet bio — polako reče Silberman. — Pa to je tako jednostavno. Mi smo paranoici.

— Ti, glupane! — poviče Tate Horstokowskom. — Bio je to A, ne B. Kako si, do đavola, mogao pogriješiti?

— Oduvijek sam znao da je Lanoir špijun Zemljana — izjavi bezbojno O'Keefe. — Nisam se iznenadio rezultatima testa. Odali su se svojim zapažanjima o tobože dva uzorka plina.

Silberman pozove grupu vojnika.

— Uhvatite Tatea i dovedite ga ovamo. Negdje je na periferiji naselja.

Vojnici se žurno udalje mrmljajući zaprepašteno. Sa svih su se strana čula zvona za uzbunu. Ljudi su se ustrčali gore-dolje. Cijelo je naselje bilo na nogama.

— Drugim riječima — reče Daniels — njih četvoro je vidjelo isto što i mi. Vidjeli su da je B pozitivan uzorak, no stavili su umjesto toga A.

— Znali su da ćemo mi zapisati B — reče O'Keefe — zato što je B uistinu pozitivan uzorak uzet s mjesta napada. Sve što su trebali učiniti bilo je da zapišu suprotno. Rezultati su se po svemu sudeći poklapali s Lanoirovoj teoriji o paranoji. Portbone je zapravo zbog toga i sastavio test. To je već odavno bilo isplanirano, kao dio njihova zadatka.

— Lanior je prvo priredio magnetofonske vrpce — usklikne Daniels. — Onda su ih on i Fisher podmetnuli u olupinu broda. Portbone nas je zatim pridobio za testiranje.

— Što su namjeravali učiniti? — iznenada upita Silberman.

— Zašto su nas htjeli uvjeriti da smo paranoici?

— Zar to nije očito? — odgovori O'Keefe. — Htjeli su da se dobrovoljno zarobimo. Zemaljski čovjekoliki majmuni, prirodno, nastoje da se oslobode one vrste koja ih namjerava potisnuti. Mi se, naravno, ne bismo predali. Njih četvorica bili su pametni, zamalo su me uspjeli uvjeriti. Ali, kada je rezultat ispao četiri prema pet, odmah sam posumnjao. Tada sam tek shvatio kakvu su zamršenu strategiju isplanirali.

Horstokowski pogleda svoj B-revolver.

— Htio bih se dočepati Tatea i doznati od njega cijelu priču, cjelokupan đavolski plan, tako ta do imamo crno na bijelom.

— Ti još nisi uvjeren? — upita Daniels.

— Naravno da jesam. Ali bih htio čuti da on to i prizna.

— Sumnjam da ćemo ponovo vidjeti Tatea — reče O'Keefe. — Bit će da se do sada već dokopao zemaljskih linija. Vjerojatno sjedi u nekom velikom vojnom intersistemskom prijevoznom sredstvu i priča

što se dogodilo zemaljskim službenim osobama opasanim zlatnim vrpcama. Kladim se da već izvlače teško oružje i formiraju trupe dok mi ovdje ne radimo ništa.

— Bilo bi bolje da se prihvatimo posla — oštro će Daniels.

— Popravit ćemo brod i u njega ubaciti H-bombe. Kad ovdje uništimo njihove baze, proširit ćemo rat i na njihovo područje. Nekoliko napada na Sunčev sistem bi ih poučilo da nas ostave na miru.

— Bit će to neravnopravna borba — reče Horstokowski. — Mi smo protiv cijele galaksije. No, mislim da ćemo se pobrinuti za njih.

*

Tate je ležao u gustom šipražju i podrhtavao. Vlažne, tamne stabljike noćnog bilja micale su se oko njega. Otrovni noćni insekti kružili su nad površinom kaljuge koja je zaudarala.

Bio je pokriven muljem. Odijelo mu je visilo u dronjcima. Negdje na putu je izgubio svoj B-revolver. Boljelo ga je desno rame; jedva je micao rukom. Vjerojatno su mu i kosti polomljene. Bio je i previše ošomućen da bi mu to sada bilo važno. Legne licem prema tlu, u ljepljiv mulj, i sklopi oči.

Za njega nije bilo nade. U kaljuzi još nitko nije preživio. Mlitavo udari jednog kukca koji mu je plazio po vratu. Kukac mu se jedno vrijeme bacakao po ruci, a onda je uginuo. Nožice su mu se trzale još dugo.

Začu prve, nejasne zvukove koji su dopirali iz naselja koje se spremalo u akciju. Jedan tren mu to ništa nije značilo. Zatim je shvatio. Zadrhti bespomoćno. Prva faza velike ofenzive na Zemlju je već u punom zamahu.

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Incident

Ion Ilie Iosif:

Incidentni

Preveo *Lucijan Korakul*

U centru za nadgledanje svemirskih letova, koji se nalazio u mjestu Faal, bila je napeta tišina. Prije dva sata foto-optičke veze s transgalaktičkim brodom »Verda« naglo su se prekinule. Iz zvučnika se čula eksplozija, a na Denovu ekranu nestao je obris broda u rijeci svjetlosne igrarije. Sve je to trajalo samo nekoliko sekundi da bi se zatim stvari vratile na normalu. Sve konture na monitoru ponovo su se pojavile, ali ondje gdje se prije nekoliko trenutaka nalazio brod »Verda«, sada se mogao vidjeti samo mračni prostor s tužnim odsjajem usamljene zvijezde u daljini. Prebrodivši prvo uzbuđenje, Den je stavio u pogon galaktičke transformatore, uzaludno tražeći brod »Verdu« u svim zonama. Na vrijeme obaviješteno planetarno vijeće odlučilo je poslati nov brod u područje gdje je nestala »Verda«. Nekoliko trenutaka prije lansiranja, Den je čuo poziv kome se uopće više nije nadao:

— Faal, Faal, ovdje »Verda«, odgovorite!

Poziv se čuo vrlo slabo jer su fonske veze vjerojatno bile u kvaru. Blijed od uzbuđenja, Den je uzvratio:

— Ovdje Faal. Čujemo vas »Verda«, čujemo vas! Gdje se nalazite? Već dva sata ne znamo gdje ste. Ima li ranjenih, ili...? — Den se nije usudio završiti misao.

— Mirno, samo mirno, Den. Fizički smo netaknuti. Samo nekoliko beznačajnih kontuzija, ogrebotina i čvoruga i ništa drugo. Tako kaže i naš liječnik. Najstrašnije je to što ne znamo kako da se izvučemo iz ove rupe u koju smo potonuli. Razumiješ li Den, pretvorili smo se odjednom u istraživače dubina.

Glas komandanta Parsa vrlo se slabo čuo, pa je Den mislio da nije dobro razumio.

— Hoćeš li ponoviti, Parse — zatraži on. — Jesam li dobro čuo? Kako to misliš istraživači dubina? Da niste zalutali?

— Dobro si razumio, samo sporo shvaćaš — zamjeri mu on u šali. — Nalazimo se zatrpani u tlu nekog malog planeta na dubini od sedamdeset metara, kako pokazuju naši aparati. Praktično smo skoro na površini. Na svjetlu dana, ili u mraku noći, ostali su samo krajnji vrški broda. Napravili smo rupetinu da ti mozak stane.

— Fantastično — reče Den, uzbuđen od onog što je čuo. — Da nije bilo eksplozije, mislio bih da je sve to šala.

— I te kakva šala — čuo se glas dra Gala. — Žao mi je što nisi s nama. Imao bi priliku vidjeti ljude kako dube na glavi. Čudim se da nam se glave nisu spljoštile!

»Ako nisu izgubili smisao za humor, stvari uopće nisu tragične«, pomisli Den.

— Ali, kako se to uopće moglo dogoditi? — upita glasno.

— Zbog potpuno glupe slučajnosti — čuo se odgovor jednog zabrinutog kozmonauta. — Automati nisu predvidjeli stvaranje nove u blizini našeg koridora za letenje, a u trenutku kada su nam to signalizirali, bilo je već kasno. Odjednom smo se našli na perifernoj zoni eksplozije, pa smo gotovo sasvim izgubili kontrolu nad brodom »Verda«. Nismo uspjeli ništa drugo, osim da zakočimo u blizini planeta.

— Mislite li da ćete moći sami riješiti taj problem, ili da vam pošaljem pomoć?

— Nadam se da ćemo sami uspjeti. Uostalom, naši kalkulatori pokušavaju naći rješenje i siguran sam da će uspjeti.

— Hej, Parse, zar nećeš saopćiti onu super-novost našem drugu — umiješa se veseli glas liječnika. — Što misliš, Dene, kakav je ovdje sastav atmosfere?... Ne, nemoj se truditi, jer nikad nećeš pogoditi. Ista kao nad Faalom.

— Gal je u pravu, Dene — potvrdi komandant. — Sonde koje smo poslali na površinu donijele su nam ove rezultate, po svemu za nas vrlo iznenađujuće.

Den je u svome naslonjaču drugi put toga dana doživljavao nevjerojatno neugodne emocije. Vijest, koju su poslali brodolomci, potvrdila je pretpostavke od prije stotinu godina, do sada praktično nedokazane.

— Moje čestitke, sretnici! — reče Den, a u glasu se mogla osjetiti iskrena zavist. — Što bih dao da sam s vama!

— Neka, Den, nemoj se žalostiti, doći ćeš ti ovamo kasnije sa istraživačkim posadama — umirivao ga je Pars.

Komandant završi diskusiju. U unutrašnjosti broda astronauti su pokušavali što prije otkloniti kvarove s uređaja koji nisu funkcionirali.

*

Puteljkom koji je blago vijugao dižući se prema vinogradima na kraju sela koračao je umorno jedan osamljenik. Prvi ga je sumrak

uhvatio točno u podnožju brijega. Djed Dumbrava, kako su ga nazivali mještani, iako nije navršio ni pedeset godina, nije uopće reagirao na događaje u okolini. Nabrano čelo i tužno lice odavali su čovjeka koji se bori s ozbiljnim problemima. Našao se negdje na polovici puta, kad ga vjetar trgne iz tmurnih misli, koje su mu trovale dušu, i natjera ga da pogleda prema nebu. Činilo se da se s nebeskog svoda odvojio usijani komad dugačak kao dvadeset kočija. Uz bučni zvižduk prošao mu je tik iznad glave i zaustavio se negdje na kraju vinograda tresnuvši strahovito o tlo. Sve se desilo u čas i djed Dumbrava se nije čestito ni pribrao, sve je bilo mirno.

»Samo da nije palo na moju kolibu«, pomisli djed Dumbrava uplašeno i požuri kući. Stigavši na vrh brijega, obuhvati pogledom sve što ga je okruživalo. Kuća mu je bila netaknuta, ali na samo stotinu koraka od kuće izrastao je brežuljak, nalik na krtičnjak. Nad selom se lagano dizao bjeličast dim. Želeći da provjeri sve izbliza, djed Dombrava krenu prema tom mjestu; kad se približio, opazi tamo svoju djecu.

— Što je to bilo, oče? — upita ga Radu, mezimac. — Potres?

— Ništa vam se nije dogodilo? — upita sa zebnjom pogledajući djecu. — Bog će znati što je to bilo — reče, slegnuvši ramenima.

U međuvremenu nekakav se mjesec pojavi na nebu i osvijetli sve kao da je dan.

— Nemojte se udaljavati — zapovjedi djeci djed Dumbrava, odlučivši da krene prema onom uzvišenju što se pojavilo tako iznenada.

Kad se približio na nekoliko koraka, našao se na rubu kratera koji je zjapio kao otvorena rana iz utrobe zemlje. Zrak je toga dana bio topao kao da je dolazio iz usijane peći. Pokrivajući lice, djed se približio otvoru pažljivo pregledajući dno.

Tog je trenutka čuo korake svojih dječaka koji nisu imali strpljenja da pričekaju da ih pozove. Nije ih grdio, jer mu je pažnja bila usredotočena na predmet koji je svjetlucao u dubini.

— Radu, Georgije, trknite po lopate i pijuke — reče tihim glasom, kao da se plaši da ga netko ne čuje.

Djeca su brzim koracima nestala, da bi se nakon nekoliko trenutaka pojavila i zajedno s ocem nastavila promatrati krater.

— Što li je samo tamo? — upita Georgije i klekne da što bolje vidi.

— Da pričekamo dok se smanji vrelina — predloži djed Dumbrava — da bismo mogli sići. Vidjet ćemo što je dolje.

Vrijeme je prolazilo uz ugodne zvuke zrikanja noćnih zrikavaca.

*

— Da, Dene, to su razumna bića i vjeruj da je to najsenzacionalnije otkriće posljednjeg milenija. To su nam videokamere signalizirale prije pola sata. U ovom trenutku bića kopaju pored našeg broda.

Ocjenjujući ih po oruđu što ga upotrebljavaju, nalaze se u pradobu, ali je ipak riječ o inteligentnim bićima. Naš analizator pokazuje da su to bića s karakterističnim psihičkim osobinama.

— Zar ne mislite da biste trebali s njima uspostaviti kontakt? — upita Den, očito uzbuđen razvojem događaja.

— Čini se da ćemo biti prisiljena da to uradimo! Bez njihove pomoći ne bismo mogli iskopati brod i staviti ga u pogon. Mi sami iz broda ne možemo ništa poduzeti. Gornji dio broda zabio se desetak metara duboko, a da bismo ga otvorili, morali bismo ga prosjeci i iskopati tunel da bismo izašli na površinu. Odlučili smo da im telepatski sugeriramo pravac kopanja do trenutka kad stignu do nas. Poslije će stvari biti jasne. Tada će ekipa od četiri čovjeka izaći na površinu i aktivirati brod pomoću dezintegratora.

— Jeste li razmišljali što će se dogoditi kad se nađete licem u lice s tim bićima?

— Naravno, njihov se vanjski izgled mnogo razlikuje od našeg. Mislim da je bolje da nas čuju, a ne i vide, iako će ih možda i ovo dovoljno šokirati. — Pars je za nekoliko trenutaka zašutio, a potom nastavio: — Dene, čut ćemo se kasnije. Stigli su samo na pola metra od našeg broda. Moramo biti spremni.

*

Kopali su već dva sata u blizini tog svjetlucavog tijela i činilo im se da nikada neće doći do kraja. Samo nada da će nešto otkriti, možda nekakvo blago, tjerala ih je da marljivo kopaju i dalje. U jednom trenutku djed Dumbrava ostade kao ukopan, s pijukom podignutim uvis. Zvuk nalik na šuštanje lišća uznemirenog od vjetra nagna ga da pogleda gore. Na srebrnom predmetu pojavio se otvor promjera jedan metar. Iza zida činilo mu se da nešto još jače svjetluca, obavijeno laganom, ali vrlo gustom maglom, koja se na otvoru oblikovala u stup koji kao da je sazdan od tisuće finih paukovih niti. Ta se pojava počela micati, napredovati, kretati valovito se klateći, te djed Dumbrava uplašeno ispusti pijuk iz ruku.

— Nečastivi — ustuknu on ispred tog fantoma. — Bježite, djeco! — reče sinovima, koji su se također ukočili i stegli svoje lopate.

— Ne plašite se, dobri ljudi, nećemo vam učiniti nikakvo zlo — odzvanjao je zvonki glas dolazeći iz maglenog stupa. Dumbrava i sinovi osjete ludu želju da što prije pobjegnu, ali ih je strah zadržao, nesposobne da se pomaknu. Pars, koji se nalazio u sredini zračne zavjese koja ga je činila nevidljivim, udašio se da nije odabrao baš najbolji način da se predstavi stanovnicima planeta. Instrumenti su mu otkrili da su ta inteligentna bića na mnogo višem stupnju nego što je očekivao. Iz onoga što je čuo i vidio, Pars je shvatio da je on za ta bića prije simbol zla nego dobra.

— Priberite se i nemojte se bojati — ponovi on, hrabreći tu trojicu

koji su se još više skamenili. Polako, ali očito uplašen, djed Dumbrava je podigao pogled. Magleni stup je i dalje stajao na sredini otvora, a to je, čini se, ohrabrilo Dumbravu. Podigao se sa zemlje, a dječaci za njim.

Glas nevidljivog ponovo se čuo, čini se zadovoljan vladanjem ljudi.

— Vi i ne znate da ste nam mnogo pomogli, i zato vam se želimo odužiti. Možemo vam ispuniti bilo koju želju.

Djed Dumbrava je počeo shvaćati situaciju. Pokajnički ponovo se ispruži po tlu.

— Oprosti, nama grešnicima, gospode. Mi smo siromašni ljudi koji živimo onako kako i sam znaš.

— Stani, čovječe, ja nisam ono što ti misliš. Ja i meni slična bića smo kao i vi. Dolazimo iz daljina, s planeta koji je nekada imao iste probleme kao i vi, ali to je bilo vrlo davno, vjerujte mi!

Pars je naglo prestao govoriti. Shvatio je da mu ne mogu vjerovati.

»Hoće da me iskuša« pomisli djed Dumbrava. »O kakvom to on planetu meni govori?«

U međuvremenu, još četiri maglena stupa pojaviše se iz dubine »vatrene kočije«, kako ju je starac krstio, i opkoliše ga. Pred njima zemlja kao da se počela topiti.

— Vatrena kočija, kako je ti nazivaš, donijela nas je ovamo; da nam ti nisi pomogao, teško bismo se snašli. Shvaćaš li sada zašto ti se želimo odužiti?

»Pročitao mi je misli«, reče starac u sebi, prestajući da se čudi. »Što da tražim? Ja sam i tako star i nije mi potrebno puno stvari. Kireja!« sjeti se starac, »ako bi htio...« osjeti da mu se duša ispunja radošću. Otkad zna za sebe starac je štedio paru po paru, nadajući se da će od veleposjednika moći kupiti komadić zemlje, pa da i on stane u »red ljudi«. »Donesi mi 50 dukata i dat ću ti zemlju«, rekao mu je Kireja jednom prilikom. Trideset godina mu je trebalo da prikupi novac i juče, kad mu ga je odnio, Kireja mu se nasmijao u brk i s potcjenjivanjem rekao: »Ni stotinu dukata nije dovoljno za ono što tražiš! Ali, kad bi mi poslao svoju Sarinu na dvor, dao bih ti zemlju i za pedeset dukata.« Čuvši to, starac se uzdrža da ga ne sravni sa zemljom. Tražio je da mu proda rođenu kćer za pedeset dukata! »Razmisli, djeda, i ako se odlučiš, bit ćeš dobrodošao bilo kada!«

Dok je djed Dumbrava ovo pričao, Pars je imao dojam da sluša stranicu iz povjesti staroga Faala. »Zakoni evolucije su isti za cio svemir«, zgrozio se pomislivši koliko će vjekova patnji prijeći preko tog planeta da dostigne stupanj civilizacije Zajedništva svih planeta.

— To bi mi bila jedina želja, gospodine — zaključi djed Dumbrava, gledajući stup koji mu se približio na samo dva koraka.

— Treba ti, znači, novac — reče Pars, pošto se prenuo is misli. — Dobro, čovječe, donesi mi jedan takav dukat i čekaj.

Za jedan sat Pars je načinio 300 zlatnih dukata.

U međuvremenu, dezintegratori su završili svoju zadaću. Pars je želio da se duže zadrži na površini tog planeta, ali mu je Den prenio kategoričnu zapovijest planetarnog konzilija da se tamo ne zadržava duže no što je potrebno.

— Eto, čovječe, ja sam ti ispunio želju — reče Pars, pružajući starcu vreću dukata.

Djed Dumbrava je iznenađen gledao dukate što su se ocrtavali na površini vrećice, koju mu je pružao magleni stup što govori. Uzeo je vrećicu i počeo toplo zahvaljivati. Pars ga je prekinuo:

— Hoću i ja nešto od tebe. Nitko ne smije doznati odakle ti ovi dukati, niti čuti o ovome što se sada dogodilo. Mislim da je tako bolje.

— Neka bude volja tvoja, gospode — reče djed Dumbrava, te i sinovi ponoviše zakletvu.

— I još nešto. Ja i ostali nismo bogovi, već živa bića kao što ste i vi. Htio bih da vi u to vjerujete, a vaši će potomci svakako u to vjerovati... Sada krenite prema zalasku sunca. Poslat ću nekoga da vas prati i brani ako to bude potrebno. Ostanite s mirom!

Djed Dumbrava i njegova dva sina ostali su zapanjeni, gledajući maglu koja se povlačila prema brdu.

— Je li moguće da je istina to što smo čuli, oče? — upita Radu glasom koji je odavao prije znatiželju nego nevjericu.

Utonuvši u misli, djed Dumbrava nije čuo pitanje svoga sina. A i da je čuo — koje koristi?

*

Pošli su prema zalasku sunca, kako im je bilo rečeno. Iz dvora se čula graja i pjesma — znak da je bogataš počeo orgijati. Jedan sluga, naoružan kratkom čvornatom batinom, pratio ih je do ulaska, rekavši im da pričekaju.

— Je li sam? — čuo je starac vlastelinov glas. — Što hoće? Uvedi ga!

Vrata su se otvorila i djed Dumbrava uđe u sobu punu dima. Na kraju dugog stola Kireja je nudio gostima jela i pića, koliko im volja.

— Zdravo, djede — reče on pošto je ispio golem pehar vina. — Odlučio si se brže nego što sam i pretpostavljao. Gdje je mlada? — upita smijući se gnusno.

Zadržavši mirnoću, djed načini nekoliko koraka i stavi mu kesu s dukatima na stol.

— Što je to? — upita Kireja iznenađeno.

— Dukati, gospodaru. Stotinu dukata, kako smo se dogovorili.

Odlučnom kretnjom Kireja isprazni kesu, na opće zaprepaštenje svih gostiju. Kireja je također zadrhtao kada je ugledao gomilu dukata. Brzo je počeo razmišljati i stalno mu sa vrtjelo u glavi: otkud ovom siromašku toliki dukati?

— A tko ti je rekao da ja hoću prodati dio svoje zemlje? — reče on ozarena lica. — A možda bih ti i prodao, ali za jedno dvjesta dukata.

Zadovoljan što je sve ovo predvidio i stavio dukate u dvije kesice, djed Dumbrava mu ponudi i drugu.

— Nije ni to dovoljno. Prodaja, pa akti — sve to vrijedi još pedeset dukata!

Starac shvati, ali kasno, da je pogriješio. Izvlačeći s takvom lakoćom dukate, on je samo povećavao lakomost vlastelina.

— To je sve što imam, a i tri puta je više no što vrijedi onaj komadić zemlje.

— To ti misliš — razdera se Kireja. — Otkud ti pare, bijedniče? Koga si opljačkao? Ne, ti si isuviše velik slabić da bi to učinio. Zacijelo si našao nekakav izvor blaga! Hej, sluge, dohvatite ovog jadnika i vežite ga!

Sluge, čuvši zapovijed svoga gospodara, navale na starca, ali u tom ih je trenutku odlučan glas prikovao za mjesto.

— Stanite, da ga niste ni pipnuli. Ti, Kireja, dobio si tri puta više no što si tražio. Uzmi dukate i ostavi starca da ode na miru.

— Tko se usuđuje? — zaurlao je Kireja, potpuno izgubivši kontrolu nad sobom. — Udrite ga — vrisnu on i baci nekakav predmet na djeda Dumbravu. Ohrabrene sluge digle su na starca svoje batine, vjerujući u pobjedu. Ali prije no što su dodirnuli starca, batine su se raspale na komadiće. To je toliko uplašilo sluge da su se razbježali glavom bez obzira.

Pod djelovanjem vina Kireja je skinuo sa zida dva kratka pištolja i opalio u pravcu djeda Dumbrave. Strahovita eksplozija sruši zidove.

Oni koji su izvukli živu glavu, nakon toga su događaja pričali da se u tom trenutku svatko našao na najrazličitijim mjestima, po njivama, plastovima sijena, a vraćajući se prema Kirejinu dvorcu nisu našli ništa od praznog prostora, zbrisanog kao poslije orkana. Kireja, zaleđen valjda zauvijek, pretvorio se u crnu statuu, stražareći na mjestu od kojeg su otada svi bježali kao od kuge. Ljudi su također pričali da su opazili neku vrst čudovišta s vatrenim repom koje je nestalo nad dvorcem. Bio je to, vjerojatno, rekli su, neki duh ili zmaj koji je kaznio veleposjednika. Te su noći seljaci opazili golemu vatrenu zvijezdu koja se uzdizala prema nebu.

*

— Što se dogodilo? — upita Pars astronauta koji je pratio starca.

— Teško je to objasniti. Zapravo ni ja nisam sve mogao razumjeti u tim trenucima. Mislim da je između zaštitnog vala i eksploziva, kojim se služio napadač, postojala kemijska supstanca koju nisam uspio predvidjeti. Nitko, međutim, osim napadača, nije stradao.

— Više bih volio da je sve prošlo bez komplikacija — reče Pars zamišljeno. — Najvjerojatnije da će se sada stvoriti jedna nova

legenda o bogu, đavolu...

— Možda — složi se astronaut. — I kod nas u laboratoriju za konzervaciju postoje stare vrpce od prije tisuće godina a takvim legendama.

*

— »Verda«, ovdje Paal... Odgovorite!

— Faal, ovdje »Verda«. Pripremamo se za polijetanje!

Smrtonosni vektor

Charles Sheffield

Killing Vector

Preveo *Krunoslav Poljak*

Svi iz kontrolnog odjela tražili su razlog da nešto rade na krmi kad je Yifter stigao na brod. Osiguranje je bilo maksimalno pa mu se nitko zaista nije mogao približiti bez pravog razloga. Ipak, svi smo nastojali što bolje pogledati Yiftera — konačno, čovjek nema često prilike vidjeti ubojicu milijardu ljudi.

Bryson, predstavnik Biroa planetarnog koordinatora, bio je neprekidno uz Yiftera, iako nisu bili spojeni lisičinama ili na neki sličan melodramatski način. Prema zločincima se postupa s određenom obzirnošću i čak poštovanjem kad im popularnost prijeđe stanovitu mjeru. Bryson i Yifter razgovarali su prijateljski iako su se nalazili usred skupine najviših službenika sigurnosti koji su svi bili naoružani do zuba i vrlo oprezni. Sigurnosne mjere provodili su vrlo savjesno. Kad sam prišao Brysonu i Yifteru da ih pozdravim, dva su me čuvara pretražila prije nego su me pustili da im se približim na udaljenost s koje bih mogao upotrijebiti oružje, a dok smo se upoznavali, čuvari su mi stajali iza leđa. Dugo nisam bio na Zemlji i oni su zacijelo znali da tamo nemam bliže rodbine; ipak, nisu ništa riskirali. Yifteru su se mnogi željeli osvetiti. Milijarda ljudi ostavila je prilično prijatelja i rođaka.

Ovako izbliza Yifterov izgled kao da nije bio u skladu s njegovom reputacijom: srednje visine, slabašak, prerano posijedio a oči su mu bile blage i tužne. Nasmiješio mi se umorno i tolerantno pošto nas je Bryson predstavio:

— Molim vas da mi oprostite, kapetane Rokeru. Na ovom putovanju vaš će brod biti pun stranaca. Nastojat ću da vam ne budem na putu i da vam što manje smetam.

Nadao sam se da će ispuniti obećanje. Otkada sam preuzeo liniju prema Titanu, većinu stvari prevozio sam u povezanom nizu teretnih kugli od kojih se sastojala kompozicija. Osim jezgara, a prevozili smo

ih nekoliko na vanjskoj ruti svakog putovanja, imali smo živu stoku, mega kristale, simulator gravitacije i cirkus. Baš tako — cirkus! Zacijelo je imao strašno lošeg menedžera, to je sve što mogu reći. Poveo sam ih u oba smjera, na Titan i natrag na L-5. I unatoč svemu tome, Yifter je za nas bio teret kakav još nismo prevozili. Kada su ga uhvatili — a većina Lucijevaca se povukla u ilegalnost — nitko nije znao što da se učini s njim. Pripadao je Zemlji i bio prirodna meta milijardu pištolja i bodeža. Sve dok odluče kako i gdje će mu suditi, željeli su da bude što dalje od Zemlje. Moj je zadatak bio da ga prevezem u kaznenu koloniju na Titan, te da ga dovezem natrag kad se oni na Zemlji dogovore o svemu.

— Uredit ću da vi i vaši čuvari putujete u odvojenom dijelu kompozicije — rekao sam. — Pretpostavljam da ste radije sami.

Yifter slažući se kimne glavom ali je Bryson bio protiv toga.

— Kapetane Rokeru, dopustite da vas podsjetim kako Yifteru još nije dokazano da je kriv. Na ovom putovanju i sve do suđenja prema njemu ćemo se vladati sa svim poštovanjem. Molim vas da nas obojicu smjestite ovdje u kontrolnom odjelu. Isto tako očekujem da ćete nas pozivati da jedemo za vašim stolom.

U principu sam mu mogao reći da se malo smiri. Kao kapetan, određivao sam tko će sjediti za mojim stolom — a nevine ljude obično nisu slali u kaznenu koloniju na Titanu, čak ni prije suđenja. S druge strane, Bryson je bio iz Biroa planetarnog koordinatora a ta je funkcija značila nešto i izvan granica Zemlje.

Potisnuo sam prvu reakciju i mirno odvratio:

— Što ćemo sa čuvarima?

— Oni neka putuju u drugom odjelu, odmah iza kontrolnog— odgovori Bryson.

Slegnuo sam ramenima. Ako on želi obezvrijediti sve sigurnosne mjere što su ih odredili oni sa Zemlje, onda je to njegova stvar. Ni na jednom od mojih dvomjesečnih putovanja sa Zemlje na Titan nikada se ništa nije dogodilo i Bryson je imao pravo: ni ovaj put se neće ništa dogoditi. S druge strane, bilo je zaista glupo ukrcati dvadeset pet čuvara da paze na Yiftera, a zatim ih smjestiti u poseban odio naše kompozicije.

Yifter je nevjerojatnom pronicavošću pogodio zašto sam slegnuo ramenima.

— Ne brinite zbog sigurnosti, kapetane Rokeru — opet se nasmiješio onim umornim smirujućim smiješkom koji je izvirao iz dubina tužnih smeđih očiju. — Obećavam da ću biti Uzoran zatvorenik.

On i Bryson prođoše mimo mene i krenuše prema glavnom stambenom dijelu broda. Je li to zaista bio Yifter, čovjek-zvijer, zloglasni vođa Saveza halucinantne slobode? Bilo je teško u to

vjerovati. Prije tri mjeseca Lucijanci su pod vodstvom Yiftera ubacili halucinogene droge u vodovode većine većih gradova na Zemlji. U kaosu što je nastao umrla je osmina stanovništva. Glad, epidemije, beskućništvo i besmisleni sukobi vratili su se na Zemlju i odnijeli svoj tradicionalni danak. Čudovište koje je zamislilo, planiralo i upravljalo tom grozotom bilo je teško poistovjetiti s Yifterorri, na izgled blagim i miroljubivim čovjekom.

No, misli su mi brzo bile zaokupljene neposrednijim i praktičnijim problemima. Dobili smo konačno sav teret i došlo je vrijeme da se stabilizira cijela kompozicija. Neupućeni bi pomislio da je bilo potrebno samo ispravno stabilizirati jezgre jer one svojom masom nadmašuju sve ostalo milijun puta. Ali, svaka sekcija sadrži samostalnu pogonsku jedinicu kojoj energiju daje sama jezgra. Jezgre ćemo ostaviti na Titanu i vratiti se lako, ali na putovanju kroz svemir dinamička je ravnoteža vrlo nepouzdana.

Provjerio sam konačnu konfiguraciju a zatim potražio McAndrewa. Želio sam da pogleda proračun stabilizacije. Istina, za to sam ja odgovoran, ali on je stručnjak za jezgre. Sjetio sam se da nije bio prisutan kad je stigao Yifter. Vjerojatno se nalazio u jednoj od sekcija pjevušeći nad svojim dragim izvorima energije.

Našao sam ga u sedmoj sekciji. Kompozicija se sastoji od varijabilnog broja sekcija a na ovom ćemo ih putovanju imati dvanaest plus kontrolni odjel. Dok ne postignemo ubrzanje na putu sa stanice u koloniji Uravnoteženja, sve sekcije će biti spojene kablovima i s kontrolnim odjelom. Za vrijeme leta spoj je elektromagnetski a pogonom pojedinih sekcija upravlja se pomoću kompjutora iz kontrolnog odjela. Kompozicija podsjeća na mali grozd ali peteljke na njemu nisu funkcionalne — u Sunčevu sistemu nema kablova koji bi mogli izdržati takvo naprezanje, čak ni pri najmanjem ubrzanju. Kretati se među kuglastim sekcijama dok smo u letu nije lako. Za to je potrebno isključiti pogon. Zbog toga sam i pomislio da je glupo smjestiti Yifterove čuvare u drugu sekciju — iz nje nisu mogli doći u kontrolni odjel prije nego što se isključi pogon.

Želio sam da McAndrew provjeri konfiguraciju koju ćemo imati u letu, pitati ga je li napetost između pojedinih sekcija dovoljno uravnotežena. Ekstremnim se naprezanjima nikada ne koristimo ali stručnjaku godi kad su ona sva otprilike jednaka i što manja.

Stajao je na desetometarskom štitniku koji je okruživao jezgru sedme sekcije i virio u dugačak provrt koji je omogućavao uvid u središte jezgre. Opazio je da sam došao ali se nije pomaknuo niti što rekao sve dok nije završio promatranje. Na kraju zadovoljno kimne glavom, zatvori poklopac provrta i okrene se prema meni.

— Samo sam provjeravao optičke skalare. Ovaj se divno vrti. Što vam je potrebno, kapetane?

Izašli smo iz drugog štitnika a zatim sam mu dao proračun. Dobro znam da štitnik jezgre nije nikada iznevjerio ali se ipak ne osjećam ugodno kad sam mu preblizu. Jednom sam pitao McAndrewa kako se osjeća dok radi desetak metara daleko od pakla, tu gdje stvarno možete osjetiti stupanj gravitacije i inercijalno kočenje. Nasmiješio se svojim jedva primjetnim zamišljenim smiješkom i pročistio grlo.

— Oh, štitnici su trostruko zaštićeni. Oni neće iznevjeriti. To me je moralo smiriti, ali je on zatim protrljao svoje visoko proćelavo čelo i dodao:

— A ako i iznevjere, uopće nije važno jeste li udaljeni deset ili petsto metara. Jezgra bi zračila snagom od otprilike dva gigavata, većim dijelom gama-zrakama.

Nezgodno je bilo to što je on uvijek imao pravo. Kad sam prije sedam godina upoznao MeAndrewa prevozili smo prvu pošiljku jezgri na Titan. Pojavio se zajedno s njima i u početku sam mislio da je on samo jedan od tehničara — doduše odličan, ali takvi su oni svi morali biti. Nakon pet minuta razgovora postalo mi je jasno da je on zacijelo o Kerr-Newmanovim crnim rupama — jezgrama — više zaboravio nego što ću ja ikada naučiti. Diplomirao sam elektrotehniku i gravitacijsku tehniku, što je uvjet za moj posao, ali nisam stručnjak za gravitaciju. Poslije našeg prvog razgovora osjećao sam se kao idiot. Raspitao sam se i doznao da je McAndrew redoviti profesor na institutu Penrose i zacijelo najveći stručnjak u Sunčevu sistemu za strukturu prostora i vremena.

Kad smo se bolje upoznali, pitao sam ga zašto napušta institut na četiri mjeseca svake godine da bi pazio na nekoliko jezgara koje transportiramo po Sunčevu sistemu. Bio je to jednostavan posao s mnogo slobodnog vremena i vrlo malo rada. Većini ljudi bi bilo dosadno na smrt.

— To mi je potrebno — odvratio je jednostavno. — Vrlo je ugodno raditi s kolegama ali u mojoj se struci prave stvari rade samostalno. Ovdje mogu obavljati pokuse koje ne bih smio provoditi kod kuće.

Poslije toga sam se pomirio s njegovim načinom rada i nesebično se ponosio bujicom naučnih radova koje bi McAndrew objavljivao poslije svakog povratka s Titana. Veći dio vremena provodio je u sekcijama u kojima su bile jezgre, a u kontrolni je odjel dolazio samo na jelo — a i to je često propuštao. On nije bio samo teoretičar nego i praktičar. Uzor mu je bio Isaac Newton. Njegov rad je rezultirao boljom djelotvornošću štitnika, efikasnijim metodama stvaranja energije i sigurnijim manipuliranjem nabijenim jezgrama. Sa svakog putovanja donosili bismo nešto novo.

Proračun ravnoteže sam ostavio kod njega a on je obećao da će ga prokontrolirati i dati svoje napomene za sat-dva. Morao sam krenuti u inspekciju broda i pregledati ostatak tereta.

— Usput da vam kažem — rekao sam dok sam se spremao otići — na ovom putovanju ćemo za vrijeme jela imati društvo. Bryson inzistira da Yifter jede za našim stolom.

On je nekoliko trenutaka mirno stajao malo spustivši glavu. Zatim je kimnuo i prešao rukom preko rijetke žućkaste kose.

— To je nalik na Brysona. U redu, ne vjerujem da će Yifter pojesti koga od nas za doručak. Ne vjerujem da će biti gori od bilo koga od vas. Doći ću i ja.

Odmahnuo sam i otišao. McAndrew je, kako sam znao iz iskustva, bio dosljedan pacifist. Htio sam se uvjeriti hoće li podnijeti pomisao da jede za istim stolom s Yifterom.

Poslije četiri sata sve je bilo provjereno. Uključio sam polja. Tamno sivilo plašta, sekcija prešlo je u srebrnu boju rasprskavajući sunčevu svjetlost i pretvorivši kompoziciju u grozd dijamanata. Kablovi koji spajaju sekcije bili su još na svom mjestu ali su sada visili slobodno. Sva opterećenja preuzela su stabilizacijska polja. Iz kontrolnog stupnja polako sam uključivao pogonske jedinice svake sekcije. Plazma je prolazila kroz ergosferu svake jezgre i uzimala energiju a zatim strujala prema stražnjem dijelu sekcije. Međusobni položaji sekcija, koji je postupak po Mossbaueru kontrolirao u dijelić mikrona, nisu se mijenjali. Polako smo ubrzavali i udaljavali se od L-5 te započeli dugačku spiralu impulsne orbite prema Titanu.

U vrijeme prijelaza upravo sam završio sve poslove. Kompjutori su kontrolirali dotok energije, ubrzanje i sveukupnu uravnoteženost sekcija. Na ovom smo putovanju imali tri jedinice bez vlastitog pogona: druga sekciju, u kojoj su se nalazili Yifterovi čuvari, sedmu sekciju u kojoj je McAndrew izolirao jezgru za svoje tajanstvene pokuse; i, dakako, sam kontrolni odjel. Pogriješio sam što sam pitao McAndrewa koje pokuse namjerava izvoditi na ovom putovanju. Pogledao me svojim nevinim plavim očima i načrčkao odgovor pun kružnih dijagrama i spiralnih zabilješki — znajući vrlo dobro da ga neću razumjeti. Nije volio govoriti o svojim radovima dok su »napol kuhani«, kako se izražavao.

Zbog večere sam se više brinuo nego što sam htio priznati. Znao sam da ćemo svi htjeti pitati Yiftera što se dogodilo s Lucijancima, ali nije bilo lako početi o tome razgovor. Zar ovako: »Usput, čujem da ste prije nekoliko mjeseci ubili milijardu ljudi. Možda biste nam htjeli malo o tome pripovijedati? To bi oživjelo razgovor za stolom.« Lako sam mogao predvidjeti da će naš razgovor biti malo neprirodan.

Pokazalo se da je moja zabrinutost bila bezrazložna. Prvi dojam o Yifteru da je blag i ugodan čovjek poslije dužeg poznanstva samo se još više potvrdio. Za vrijeme večere Bryson je bio taj tko je izazvao napetost.

— Većina problema na Zemlji nastaje pod utjecajem Federacije

ujedinjenog svemira — rekao je dok je robot, koji je uvijek bio u najboljoj formi na početku putovanja, dovozio jela. — Da nema tog FUS-a, ne bi bilo ni toliko nezadovoljstva i pobuna na Zemlji. Sve je to relativno, životni prostor i životni standard, a FUS daje loš primjer. Ne možemo konkurirati.

Po Brysonovu mišljenju tri milijuna ljudi stvara sve probleme preostalim sedam milijardi — osam, prije Yifterove operacije. Bila je to besmislica i kao građanin FUS-a morao sam se usprotiviti. No, McAndrewovo ljutito gunđanje me je preduhitrilo, a Yifter je prvi osjetio kakva je situacija i vješto skrenuo razgovor na drugu temu.

— Po mom mišljenju, najteže probleme zadaje Zemlji nestašica energije — rekao je. — To utječe na sve ostalo. Zašto se na Zemlji ne koriste jezgrama za dobivanje energije kao što to čini FUS?

— Previše se boje nesretnog slučaja — odgovori McAndrew. Prestao je biti razdražen čim je bila spomenuta njegova specijalnost. — Ako bi iznevjerili štitnici, stvorila bi se Kerr-Newmanova crna rupa koja bi izbacivala na tisuće megavata, najviše u obliku snažne radijacije i brzih čestica. No, opasnije bi bilo što bi privukla slobodan naboj i postala električki neutralna. A čim bi se to dogodilo, više se je ne bi moglo zadržati elektromagnetskim uređajima. Potonula bi u središte Zemlje i zajedno s njom putovala oko Sunca. A to se nikako ne bi smjelo dogoditi.

— Ali, ne bismo li se na Zemlji mogli koristiti manjim jezgrama? — upita Yifter. — One bi bile manje opasne.

— I to je nemoguće — odvrati McAndrew. — Što je crna rupa manja, viša je efektivna temperatura i brže zrači. Mnogo je lakše rukovati masivnijom crnom rupom. A tada se pojavljuje problem njena podupiranja i svladavanja gravitacije. I s najsavršenijom elektromagnetskom kontrolom, sve što je tako masivno utonulo bi u Zemlju.

— Pretpostavljam da ne bi bilo koristi ni od rupe koja ne rotira i koja nije nabijena? — upita Yifter. — S njom bi bilo lakše raditi.

— Schwartzschildova rupa? — McAndrew ga pogleda s prezirom. — Yiftere, mislio sam da ste upućeniji. — A zatim postade rječit: — Schwartzschildovu se rupu uopće ne može kontrolirati. Ne možete je pridržavati elektromagnetski. Ona se pojavi i izbacuje energiju po cijelom spektru a vi ste tu nemoćni, osim ako je ne želite nabiti i zavrtjeti i pretvoriti je u jazgru. A jezgre možete kontrolirati.

Pokušao sam ga prekinuti ali se McAndrew počeo zagrijavati.

— Schwartzschildova je rupa poput golog plamena. Sredstvo za pećinskog čovjeka. Jezgra je profinjena, nju se može kontrolirati. Možete je zavrtjeti i spremiti energiju ili se možete koristiti ergosferom da izvučete energiju i usporite vrtnju. Pomoću naboja možete je pokretati kako vam se prohtije. To je pravi instrument rada

a ne gruba sila iz prethistorije.

— McAndrew — uzdahnuo sam glumeći očaj — vi ste nesretno zaljubljeni u te vruće jezgre. — Zatim sam se obratio Yifteru i Brysonu koji su promatrali McAndrewa malo iznenađeno. — On provodi sve vrijeme ubrzavajući i usporavajući vrtnju tih jezgri. Za vrijeme nedavnog putovanja eksperimentirao je s gravitacijskim fokusiranjem jezgara, oslanjajući se na činjenicu da gravitacijsko polje skreće zrake svjetla. On tvrdi da se jednog dana više nećemo u optici koristiti lećama, svjetlo ćemo usmjeravati pomoću niza jezgri.

— Na tom putu jedva smo ga viđali — nastavio sam u šali. — Bili smo uvjereni da će jednog dana biti neoprezan sa štitnicima, pasti u jednu jezgru i pretvoriti se u zraku svjetla.

Nisu shvatili. Yifter i Bryson su me gledali začuđeno, a McAndrew, koji je to čuo već desetak puta, smijuljio se zadovoljno. Imali smo jednaki smisao za humor: loša je šala uvijek smiješna pa makar je čuli i tisuću puta.

Čudno, ali poslije pola sata više nisam razmišljao o Yifteru kao zatvoreniku. Počeo sam shvaćati zašto se Bryson suprotstavio tome da Yifter bude okružen oružanom stražom. I sam bih se tome usprotivio. On je davao dojam najciviliziranijeg čovjeka među nama i s vrlo finim osjećajem za šalu.

Kad je Bryson ustao od stola, rekavši da mu je dan predug i da se još nije navikao na svemirsku okolinu, Yifter, McAndrew i ja ostali smo čavrljajući o mojim prijašnjim putovanjima na Titan. Spomenuo sam i ono putovanje kad smo prevozili cirkus.

— Mnoge njegove životinje nisam nikada prije vidio u životu. Sve su bile na popisu ugroženih vrsta. Vjerojatno ih na Zemlji više i nema, osim u cirkusima i u zoološkim vrtovima.

Šutjeli smo nekoliko trenutaka a zatim je progovorio Yifter. Pogled mu je bio blag i nasmiješen a glas mu je zvučao sanjivo i kao da je dolazio iz velike daljine.

— Ugrožene vrste — rekao je — to je bit svega. Zemlja više ne smije griješiti. Slabija vrsta, kao i slabiji pripadnik neke vrste, mora biti eliminiran. Samo jaki, mentalno jaki, smiju preživjeti. Slabije se mora odvojiti od ostalih zbog nas samih; makar to značilo desetinu, polovicu ili čak devet desetina ukupnog broja.

Nastala je ledena stanka. Gledao sam Yiftera čiji se izraz lica nije mijenjao, a zatim sam skrenuo pogled na McAndrewa čije je lice bilo zgranuto kao i moje. Pa ipak sam iza svega tog osjećao jedinstvenu snagu tog čovjeka. Moj ga je duh odbacivao ali sam još osjećao zadovoljstvo, toplinu u želucu dok je govorio:

— Mi smo započeli — mirno je nastavio Yifter. — No to je bio samo početak. Manje smo uspjeli nego sam očekivao. Dogodila nam se nezgoda u Sistemu distribucije droge. Uspio sam ukloniti odgovorne

pojedince, ali je već bilo prekasno da se problem riješi do kraja. Drugi će put biti drugačije.

On ustade. Sijeda mu se kosa ljeskala kao srebro a lice mu je bilo blaženo.

— Laku noć, kapetane. Laku noć, profesore McAndrew. Dobro spavajte!

Poslije njegova odlaska McAndrew i ja sjedili smo i dugo gledali jedan drugoga. Naposljetku on se trgne.

— Sada znamo, kapetane. Mogli smo od samog početka nagađati da je tako. Taj je čovjek poludio. Potpuni psihopat.

To je bilo objašnjenje za sve. McAndrew je našao prave riječi. Složio sam se kimanjem glave.

— Ali, ieste li osjetili koliko je snage u njemu? — nastavio je McAndrew — poput velikog magneta.

Bilo mi je drago što je kaznena kolonija tako daleko od Zemlje a prometnice do nje tako dobro čuvane. »Drugi će put biti drugačije.« Naše dvomjesečno putovanje kao da će se produžiti...

Poslije tog jezivog trenutka, neko vrijeme nije bilo šokova. Naši su se redoviti razgovori za stolom nastavili a McAndrew je nekoliko puta dao oduška svome pacifizmu i iznio mišljenje o nužnosti zaštite ljudskog života. Svaki sam put očekivao da će Yifter odgovoriti te sam se bojao najgoreg. On se nije nikada složio s McAndrewom ali nije nikad više izrekao nešto slično onome za prve večeri na brodu.

Uskoro smo se navikli na rutinski život na brodu. McAndrew je sve manje vremena boravio u kontrolnom odjelu a sve više u sedmoj sekciji. Na ovo smo putovanje ponijeli novu opremu za njegove eksperimente, a ja sam bio strahovito znatiželjan što smjera. Ali, on nije htio reći. Imao sam samo jednu indikaciju da se nešto zbiva. Sedma sekcija je uzimala goleme količine energije iz ostalih jezgara u kompoziciji. Ta je energija mogla odlaziti samo na jedno mjesto: u jezgru sedme sekcije. Pretpostavio sam da McAndrew ubrzava njenu vrtnju pretvarajući je u »ekstremnu« jezgru, Kerr-Newmanovu crnu rupu u kojoj je energija vrtnje jednaka energiji mase. Znao sam da to nije sve. McAndrew je i prije ubrzavao vrtnju jezgara i rekao mi da ne postoji direktan način na koji bi se dobila stvarno ekstremna jezgra: za to bi bila potrebna bezgranična količina energije. Ovaj put je radio nešto drugo. Uporno je zahtijevao da se svima zabrani pristup u sedmu sekciju.

Nisam ga mogao navesti da o tome govori. Kad bih ga pitao, on bi šutio nekoliko sekundi a zatim bi počeo pucketati prstima kao da mi tim pucketanjem šalje neku šifriranu poruku. Znao je biti prava sfinga kad je to želio.

Poslije dva tjedna približili smo se glavnom pojasu asteroida. Već sam zaključio da je moja zabrinutost oko tog putovanja bila

nepotrebna kad je radar najavio drugi brod koji nam se polako približavao. Po spektralnoj karakteristici identificirali smo ga kao »Lesotho«, krstaricu koja se obično kretala po trajektorijama unutrašnjosti Sunčeva sistema. Letio je slobodno, bez pogona.

Nekoliko sam trenutaka razmišljao a zatim dao znak za uzbunu u cijeloj kompoziciji. Izračunata putanja leta pokazivala je da ćemo se u određenom trenu približiti na tri kilometra »Lesothu« i upravo tada imati jednaku brzinu kao on. To je bilo nevjerojatno blizu, odviše blizu da bi bilo slučajno. Poslije tog približavanja opet ćemo se početi udaljavati: mi smo se još kretali na pogon i ubrzavali pa ćemo početi ostavljati »Lesotho« za sobom.

Još sam promatrao ekrane pokušavajući se odlučiti da li da isključim pogon, kad se pojavio Bryson, a odmah iza njega i Yifter.

— Kapetane Rokeru — rekao je svojim uobičajenim zapo vjedničkim tonom — iza nas je zemaljski brod koji šalje signale da je u nevolji. Hoćete li mu pomoći?

— Ako pričekamo samo nekiliko minuta, on će nam se približiti nadohvat ruke. Ne vidim razloga da žurimo prije nego što ga dobro pogledamo. Nije mi jasno kako se ovdje, izvan pojasa, našao brod iz unutrašnjosti sistema i to u slobodnom padu.

To ga nije ohladnjelo.

— Zar ne umijete prepoznati nezgodu kad je vidite? Ako vi ne želite ništa poduzeti sa svojim ljudima, ja ću poduzeti sa svojima.

Pitao sam se što on želi da učini ali on se udaljio ne rekavši više ni riječ i krenuo stepenicama što su vodile u stražnje komunikaciono područje kontrolnog odjela. Opet sam pogledao na ekrane. »Lesotho« nam se uporno približavao i sada sam mogao vidjeti da su vrata na njemu otvorena. Smanjio sam pogon na ništicu i isključio sve motore. Drugi brod se polako prevrtao, pogonski su uređaji bili bez života, a stražnji je dio bio oštećen. Čak i s ove daljine vidio sam da će biti potreban veliki popravak prije nego brod opet počne funkcionirati.

Pomišljao sam već da sam bio odviše oprezan kad su se zbile dvije stvari: Yifterovi čuvari, koji su bili smješteni iza kontrolnog odjela u drugoj sekciji, počeli su se pojavljivati u letu na ekranu koji je bio usmjeren prema »Lesothu«. Svi su bili u svemirskim oklopima i dobro naoružani. Istodobno su se na otvornim prednjim vratima »Lesotha« pojavila dva lika. Uključio sam na prijemniku frekvenicije svemirskih odijela.

— Kvar na štitniku — čulo se na zvučniku. — Dvadeset sedam preživjelih i mnogo teško ranjenih. Potrebna su nam sredstva za ublažavanje bolova, liječnička pomoć, voda, hrana, kisik i energija.

Poslije toga jedna skupina čuvara počela se kretati prema likovima u svemirskim odijelima na vratima »Lesotha« dok su se ostali zadržali uz našu kompoziciju gledajući na drugi brod. Podsvjesno sam izbrojio

koliko ima čuvara u svakoj od dviju skupina a zatim im posvetio svu svoju pažnju i počeo brzo računati. Dvadeset pet. Svi naši čuvari. Opsovao sam i uključio odašiljač.

— Naredniče, vratite pola tih ljudi unutar štitnika kompozicije. Govori kapetan Roker. Ukidam svako drugo naređenje koje ste dobili. Sklonite bližu skupinu...

Tu sam bio prekinut. Ekran je zabljeskao plavo-bijelim sjajem a zatim se ugasio. Cijeli kontrolni odjel odjeknuo je kao zvono, kao da ga je nešto snažno udarilo po vanjskom štitniku. Znao sam što se dogodilo: divovski impuls snažne radijacije i čestica nabijenih energijom udario je u nas u djeliću mikro-sekunde.

Yifter je lebdio nekoliko metara dalje od mene gledajući ekrane. Stavio je ruku na zid da zadrži ravnotežu dok je kontrolni odjel vibrirao divlje.

— Što je to bilo?

— Termonuklearna eksplozija — kratko sam odgovorio — od sto megatona. Na »Lesothu«.

Svi ekrani na toj strani bili su mrtvi. Aktivirao sam pomoćni sistem. »Lesotho« je nestao. S njim su nestali čuvari, u čas su se pretvorili u paru. Nestali su svi kablovi koji su povezivali dijelove kompozicije, svi skaneri i senzori koji nisu bili iza štitnika. Same sekcije su bile nedirnute ali će se njihova povezana polja morati potpuno rekalibrirati. Na Titan nećemo stići po voznom redu.

Opet sam pogledao Yiftera. Lice mu je sada bilo mirno i zamišljeno. Činilo se da nešto čeka i pažljivo osluškuje. Što? Ako je »Lesotho« bio na samoubilačkom zadatku s posadom dobrovoljaca koji su se namjeravali osvetiti Yifteru, on nije imao nikakve šanse da uspije. Kompoziciju nije bilo moguće uništiti a ni doprijeti do Yiftera. Ako osveta nije bila cilj, što je onda bio cilj?

Sjetio sam se događaja u posljednjih nekoliko sati. Dok su na kompoziciji isključeni pogonski motori, imali smo nezaštićenu točku: krmu. Svu smo pažnju usmjerili na »Lesotho«. Sada, kad su svi čuvari mrtvi, kontrolni je odjel nezaštićen.

Otići na krmu i vidjeti što se zbiva bilo je mnogo lakše nego pozvati Brysona ili McAndrewa i pitati ih što vide kroz stražnje ekrane kontrolnog odjela. Ostavivši Yiftera glavom naprijed, zaronio sam niz stepenice: rizičan pothvat ako je postojala mogućnost da pogon opet proradi. Ali, bio sam siguran da neće.

Da prođem kroz kontrolni odjel bilo mi je potrebno trideset sekundi. U trenutku kad sam bio napol puta, shvatio sam da sam razmišljao presporo. Cuo sam zveket nekih vrata, povik i cvrčanje ručnog lasera na tvrdom metalu. Kad sam stigao u stražnje odjeljenje, sve je već bilo svršeno. Bryson je blijed i otvorenih usta lebdio uz jedan zid. Činilo se da nije ranjen.

McAndrew je prošao mnogo gore. On je bio deset metara dalje skvrčen poput fetusa. Uz njega je lebdjela obitelj od četvoro zdepastih ružičastih crva sa crveno-smeđim glavama, još ispruženih od mišićnog grča. Vidio sam i duboku opeklinu na njegovu boku, na grudima i desnoj ruci s koje je laser glatko odrezao prste i istodobno spalio ranu. Na udaljenijem kraju prostorije, priljubljena uza zid, nalazila su se petorica likova u svemirskom odijelu, svi dobro naoružani.

Heroizam nije imao smisla. Raširio sam ruke da pokažem kako ne nosim oružje a jedan od pridošlica odgurne se od zida, prolebdi mimo mene i uputi se prema prednjom kraju kontrolnog odjela. Prišao sam McAndrewu i pregledao mu rane. Bile su gadne ali ne i opasne. Na sreću, rane od lasera su najčešće vrlo čiste. Bilo mi je jasno da bi mogao imati neprike s plućima ako ga brzo ne počnem liječiti. Jedno krilo je bilo probijeno i disanje mu je polako probijalo pečat prhkog tkiva koje je načinio laser. Kroz ranu je počela navirati krv i kaljati odijelo.

Čelo mu je bilo pokriveno krupnim kapima znoja. Kako je prolazio šok od ranjavanja, počeo je osjećati bol. Pokazao sam glavom prema sanitetskom pojasu jednog od uljeza koji mi kimne glavom i pruži mi nekakvu ampulu. Dao sam McAndrewu injekciju u veliku venu ispod desnog lakta.

Lik koji je prošao pokraj mene sada se vraćao u pratnji Yiftera. Lična ploča odijela sada mu je bila otvorena otkrivajući lice crnokose žene tridesetih godina. Ona ravnodušno pogleda scenu, kimne glavom i vrati se Yifteru.

— Ovdje je sve pod našom kontrolom — rekla je — ali morat ćemo uzeti jednu sekciju kompozicije.. Brod u kojem smo se nalazili oštećen je od eksplozije »Lesotha« i više se ne može koristiti za let s pogonom.

— Nestrpljiva kao i uvijek, Akhtar — Yifter joj zamjeri. — Kladim se da si željela što prije doći ovamo. Moraš se učiti strpljenju ako nam želiš biti što korisnija, draga. Gdje si ostavila glavnu grupu?

— Nekoliko sati leta odavde. Čekali smo da te oslobodimo prije nego što ćemo planirati iduću fazu.

Yifter je, miran kao i uvijek, odobravajući kimao glavom.

— Ispravna odluka, Sekciju možemo uzeti bez problema. Većina ih ima vlastiti pogon ali neki su manje efikasni. Kapetane Rokeru — obrati se meni s prijaznim smiješkom — koja je sekcija najbolje opremljena da se u njoj odvojimo od kompozicije? Kao što vidite, vrijeme je da vas ostavimo i da se pridružimo našim kolegama.

Njegov mir je bio gori od bilo kakvih prijetnji. Odlebdio sam do McAndrewa pokušavajući smisliti nešto čime bismo odgodili ili spriječili Lucijance da pobjegnu. Ekipi za spašavanje bili bi potrebni dani da stigne do nas. Za to vrijeme Yifter i njegovi sljedbenici mogu nestati netragom.

Oklijevao sam a Yifter je čekao.

— Hajde — reče naposljetku — siguran sam da ste jednako nestrpljivi kao i ja da se prekine neugodno stanje u kojem se nalaze — on jedva primjetno mahne rukom da pokaže na McAndrewa i Brysona — vaši prijatelji.

Slegnuo sam ramenima. U svim sekcijama su se nalazili aparati za održavanje na životu (u slučaju nužde), dovoljno za putovanje od nekoliko sati. Druga sekcija, u kojoj su bili smješteni čuvari, nije imala samostalnu pogonsku jedinicu ali se ipak mogla kretati sama. Pomislio sam da bi ona mogla dovoljno usporiti njihov bijeg da bismo ih ipak mogli poslije pronaći.

— Mogli biste uzeti drugu sekciju — rekao sam. — Tamo su bili sasvim dobro smješteni vaši čuvari. Tim jedinicama ona zacijelo više nije potrebna.

Zastao sam. Iza mene se McAndrew bolno ispravljao iz skvrčenog položaja. Lijek je počeo djelovati. Nakašljao se i crvene grude počele su letjeti prostorijom. Njegovim plućima je bila potrebna hitna njega.

— Ne — rekao je jedva čujno. — Nikako druga sekcija, Yifteru. Sedma. Sedma sekcija.

Zastao je, nakašljao se dok sam ga ja gledao začuđeno.

— Sedma — ponovio je. Pogledao me je. — Ne ubijajte, kapetane. Ne koristite se smrtonosnim vektorom!

Zena je pažljivo slušala. Obojicu nas je gledala sumnjičavo.

— Što sve ovo znači?

Usta su mi bila širom otvorena kao i Brysonova. Počeo sam shvaćati što mi McAndrew želi dati na znanje ali nisam htio reći. Na sreću, pomogao mi je sam Yifter.

— Bez ubijanja — rekao je. — Moja draga, morate znati da je profesor McAndrew uvjeren pacifist i on se nepokolebljivo drži svojih principa. On ne želi da još tko bude ubijen. Mislim da se s njim slažem, bar u ovom trenutku.

On me pogleda i zatrese glavom:

— Neću istraživati kakve opasnosti i nedostatke sadrži druga sekcija, kapetane, iako se prisjećam da joj nedostaje pravi pogon. Čini mi se da ćemo poslušati profesorov savjet i uzeti sedmu sekciju. Akhtar je odlična inženjerka i siguran sam da joj neće biti teško spojiti pogonski sistem s jezgrom.

Gledao nas je nekim čudnim izrazom na licu. Kad to ne bi zvučalo neobično, rekao bih da je u njemu bilo i tuge.

— Nedostajat će mi naši razgovori. Ali, sada se moram s vama oprostiti. Nadam se da će se oporaviti profesor McAndrew. On je jedan od jakih, samo ako ne dopusti da ga ne ubiju njegova besmislena pacifistička maštanja. Možda se više nećemo sresti, ali siguran sam da ćete o nama štošta čuti u idućih nekoliko mjeseci.

Zatim su otišli. McAndrew, Bryson i ja gledali smo šutke na ekranu kako Lucijanci ulaze u sedmu sekciju. Kad su ušli, prišao sam McAndrewu i uhvatio ga za lijevu ruku.

— Dođite — rekao sam — moramo liječiti to plućno krilo. On slabašno mahne glavom.

— Ne još. To može pričekati nekoliko minuta. A poslije toga možda više neće biti ni potrebno.

Čelo mu se ponovo orosilo znojem, ovaj put to nije bilo zbog boli. Osjećao sam kako i u meni nezadrživo raste napetost. Stajali smo pokraj ekrana i, dok su otkucavale sekunde, i moje se čelo počelo pokrivati vlagom. Nismo govorili. Imao sam jedno pitanje ali sam se strašno bojao odgovora. Čini mi se da nam se obojici nekoliko puta obratio Bryson. No ne znam što nam je rekao.

Naposljetku, na stražnjem dijelu pogonske jedinice sedme sekcije pojavio se sivi oblačić.

— Sada — reče McAndrew — sada će uključiti jezgru. Prestao sam disati. Nastade stanka od nekoliko sekundi koje su se protezale u beskonačnost, a zatim se slika na ekranu lagano uzgiba. Iznenada smo mogli na tom području vidjeti zvijezde kako sjaju. Sedma je sekcija nestala bez traga, kao da nikada nije ni postojala.

McAndrew dugo i bolno udahne, trzajući se dok mu se širilo ozlijeđeno plućno krilo. Ipak se nekako uspio nasmiješiti.

— Odlično — reče — to je odgovor na teoretsko pitanje koje me već duže muči.

I ja sam ponovo mogao disati.

— Nisam znao što će se dogoditi. Bojao sam se da će odjednom izbiti iz te jezgre.

— Da budem iskren — kimne mi McAndrew — o tome sam i ja razmišljao. Na toj blizini štitnici nam ne bi koristili. Sada nam više ne bi bilo ni traga.

Bryson je zbunjeno sve to pratio. Potpuno smo ga ignorirali. Naposljetku nam se obrati blijed i razdražen.

— O čemu vas dvojica to govorite? Što se dogodilo sa sekcijom u kojoj je bio Yifter? Gledao sam je na ekranu a onda je jednostavno nestala.

— McAndrew nam je to već prije htio reći ali nije htio da Lucijanci shvate o čemu je riječ. On je nešto radio na jezgri u sedmoj sekciji. Čuli ste što je rekao. Ne koristiti se smrtonosnim vektorom. Ne znam što je učinio, ali je udesio tako da jezgra u sedmoj sekciji nema smrtonosan vektor.

— Dobro, vjerujem vam — reče kiselo Bryson. — No, ne biste li mi možda htjeli reći što je smrtonosni vektor?

— Pa o njemu vam Mac može reći mnogo više nego ja. No, smrtonosni vektor je standardna stvar. Pretpostavljam da su vam te

stvari nepoznate. Smrtonosni vektor dobijete onda kad neko područje prostora i vremena ima neku vrst simetrije, recimo, oko neke osi vrtnje. A svaka vrst crne rupe, svaka vrst jezgre koju smo ikada upoznali ima najmanje jednu simetriju tog tipa. I tako, ako je McAndrew izmijenio jezgru i pretvorio je u nešto bez smrtonosnog vektora, onda takvu jezgru još nismo poznavali. Je li tako, Mac?

On kao da je spavao. Uspavljivali su ga lijekovi.

— Dobio sam je mimoišavši Kerr-Newmanov oblik. Pretvorio je u drugi oblik, metastabilnu ravnotežu. Horizont događaja je nestao, svi su smrtonosni vektori nestali.

— Oho — to nisam očekivao. — Nestao je horizont događaja? Znači li to da ste dobili...?

McAndrew je i dalje potvrdno kimao glavom. Zjenice očiju su mu se proširile.

— ... goli singularitet. Tako je, kapetane. Dobio sam goli singularitet koji je bio u ravnoteži u sedmoj sekciji. Tamo se ne može doći ubrzavanjem vrtnje, potrebne su druge metode. — Govorio je isprekidano kao da mu je otkazao jezik. — Nisam znao što će se dogoditi ako ga netko pokuša upregnuti, iskoristiti za pogon. Ili će se promijeniti karakteristika vremena i prostora: od tri dimenzije i jednog vremena u dvije dimenzije i dva vremena. Ili smo mogli vidjeti najveću eksploziju u Sunčevu sistemu. Sva bi masa izbila u trenu kao radijacija.

Brysonu je polako počelo svitati o čemu govorimo.

— Ali, gdje je sada Yifter? — pitao je.

— Otišao je daleko — odvratio sam — izvan našeg svemira.

— A može li se vratiti?

— Nadam se da ne može. — Yiftera mi je već bilo preko glave.

— Ali, ja ga moram predati na Titanu — reče Bryson. — Odgovoran sam da tamo stigne zdrav i čitav. Što ću reći planetarnom koordinatoru?

Nisam imao mnogo razumijevanja za njegove brige. Pregledavao sam MeAndrewove rane. Prste se moglo regenerirati pomoću aparata za biološku povratnu spregu koje ćemo naći na Titanu, ali pluća će zahtijevati mnogo njege. Još su malo krvarila.

— Recite mu da ste imali jedinstven doživljaj. — McAndrew je stenjao dok sam sondirao duboku ranu u njegovu boku. Nastavio sam: — Oprostite, Mac, moram to činiti. Znate, čini mi se da ste zauvijek uništili svoj glas. Mislio sam da ste pacifist. Sve one vaše propovijedi, a zatim ste poslali Yiftera i njegovo društvo tko zna kamo... na sreću.

McAndrew je bio daleko odlebdio pod utjecajem velike doze sredstva protiv bolova. Ipak mi je malo namignuo i pročistio grlo.

— Oh, pa ja i jesam pacifist. Mi pacifisti se moramo brinuti jedan o drugome. Kako se uopće možemo nadati miru, ako ljudi kao što je

Yifter mešetare naokolo? Ima ih još cijela gomila samo nekoliko sati putovanja iza nas. Brzo me izliječite. Malo ću počeprkati po ostalim jezgrama, za svaki slučaj, ako i ostali Lucijanci odluče da nas posjete...

Mali rat

Katherine MacLean

Small War

Preveo *Krunoslav Poljak*

Divovski se brod, konstruiran da ubija, kuha i pakira kitove u konzerve, približavao uz tiho brujanje skupini kitova, mužjacima, njihovim haremima i razigranoj mladunčadi.

Jedna podmornica udruženja »Audobon« pratila je divovski brod i nervozno mijenjala pravac kako su ljudi u njoj postajali sve uzbuđeniji.

— Oni to ne smiju učiniti! Ne mogu to dopustiti! — Suze su navlažile obraze gospođe Appleton. Bila je debela i bogata, a uložila je pola svog imetka u podvodno proučavanje društvenog života kitova. Njezina se posada sastojala od mehaničara, terenskog prirodoslovca, stručnjaka za jezik delfina, ksenobiologa i jednog općeg lingvista. Iznenadio ih je plač Appletonove, iako su s jednakom srdžbom i s pravom gledali trgovački brod kako se sprema uništiti jato kitova koje su oni proučavali. Gnjev se borio s oprezom.

— Možda bismo ih mogli spriječiti?

— Probijmo ih pramcem!

— Možda bi podmornica mogla... Mehaničar dade znak rukom da ga poslušaju.

— Mogli bismo probiti rupu...

Lice Appletonove se ozari i ona obriše oči suzdržavajući jecanje.

— Ako udarimo u njih, hoćemo li im probiti trup?

— Podmornica može probiti metar debeli led na površini kad izranja. Pramac joj je konstruiran tako da probija. Prednji kraj završava šiljkom. Mogli bismo probiti rupu ispod vodene površine i kroz nju će početi prodirati voda.

Appletonova gurne polugu prema naprijed i podmornica pojuri za brodom ubojicom kitova. Debela je žena vješto i odlučno rukovala upravljačkim mehanizmom. Pričvrstila je sigurnosne pojase.

— Svi se pripremite za udarac!

— Udarite u sredinu broda — reče mehaničar — udarite točno iza središnje izbočine.

Svi se privežu pojasima. Ksenobiolog donese Appletonovoj velik jastuk i stavi ga između nje i ploče s instrumentima.

On je bio specijalist za proučavanje potpuno stranih stvorenja s drugih planeta i želio je živjeti dovoljno dugo da bi jednog dana sreo neku inteligentnu vrstu iz svemira kada svemirski brodovi uspostave kontakt. A da bi se živjelo tako dugo, potrebno je biti oprezan. On pričvrsti sigurnosni pojas i reče:

— Jeste li sigurni da je to bezopasno?

— Nisam — odvrati mehaničar.

— Kitovi pomažu svojim prijateljima — reče stručnjak za delfine.

— Ne smijemo dopustiti da ubiju Horacea i Aimee — reče Appletonova čvrsto držeći kolo kormila. Lice joj se ukrutilo od odlučnosti. Tako su nazvali dva kita. — Oni bi pomogli nama i zato mi moramo pomoći njima. Držite se! Svi se držite!

Gledali su kako se nad njih nadvio golemi bok kitolovca postajući sve veći i bliži. Čvrsto su se svi prihvatili rukama za oslonce.

Harpuna s eksplozivnim nabojem udari i eksplodira na trupu podmornice i skrene je u stranu. Zbog toga su udarili u brod pod kutom. Probiti metalnu ploču nije bilo isto što i probiti ledenu ploču. Udarac je bio strahovit.

Jako uleknuta, propuštajući vodu i uništenih upravljačkih mehanizama podmornica je polako tonula naginjući se sve više što je dublje uranjala. Veliki brod tvornica nastavi plovidbu S pukotinom u boku ispod vodene površine.

Četiri preživjela s podmornice izbila su na površinu. Njihova gumena odijela za spašavanje nadula su se kao baloni

Na udaljenosti od pet kilometara, bliže obali, lovci na tuljane kružili su motornim čamcima oko otoka tuljana pohlepno gledajući životinje i tražeći dalekozorima među hridinama tragove ubojice koji je štitio tuljane, lovca na lovce, fanatika za kojeg se pripovijedalo da je odgovoran za smrt petorice nestalih lovaca na tuljane. Njegova je akcija bila oglašena i upisana u registre kao mali rat između dobrovoljačkih organizacija. Bio je registriran kao agent DSOZ-a i tako bio legaliziran. Oni nisu mogli zatražiti pomoć od obalne straže. Jedina im je obrana bila da pucaju prvi, a Sporazum o malim ratovima ograničavao je oružje na neefikasnu pušku s punjenjem od jednog metka. Kružeći oko otoka pažljivo su promatrali tražeći čovjeka kamuflirana u tuljana i psovali lovce na lovce preko svojih radio-predajnika.

Jedan od lovaca čuo je kako kitolovac šalje poziv u pomoć obalnoj straži i javlja da je potopio podmornicu udruženja Audobon. To je rekao ostalima. Razveselili su se i uključili radio-aparate na valnu

dužinu poziva u pomoć. Čuli su se slabašni signali iz odjeće za spašavanje preživjelih. Lovci na tuljane su okrenuli čamce i punom brzinom zaplovili prema signalima pripremajući puške i radujući se prilici da likvidiraju članove omrznutog udruženja »Audobon'«.

Citat iz PRIRUČNOG PRAVNOG SAVJETNIKA ZA DOM I URED, šesnaesto popravljeno izdanje:

»Svaka dobrovoljačka organizacija smije legalno objaviti rat svakoj drugoj dobrovoljačkoj organizaciji koja se bavi nekom aktivnošću koju prvo spomenuta organizacija drži neprihvatljivom ili štetnom za njeno ili opće dobro. Ta objava rata mora biti oglašena dva mjeseca prije svake otvorene akcije. Određene profesije i aktivnosti, koje se može držati štetnima za druge grupe, upisane su kao članovi dobrovoljačke organizacije. Njihov se popis može dobiti od Komiteta UN za reguliranje malih ratova. Bilo koje organizacije osnovane po principu mjesta stanovanja ili političke ili vjerske pripadnosti ili rasnih razlika ne mogu objaviti rat niti se njima može objaviti rat jer bi takav napad značio povredu osoba čije članstvo nije registrirano kao stvar neprisilnog, zrelog izbora od kojeg se može odustati.«

Društvo za sprečavanje okrutnosti prema životinjama (DSOŽ) već je davno objavilo rat svakoj trgovinskoj organizaciji ili inidividualnom poduzetniku koji napada ili ubija ugrožene ili inteligentne vrste životinja.

Na krševitom otoku tuljana mladi član DSOŽ-a izašao je iz. zaklona od sivog i bijelog materijala u koji je bio umotan. Zaklon mu se ni po čemu nije razlikovan od bijelo-sive boje okolnih stijena. Gledao je kako odlaze motorni čamci lovaca na tuljane, a zatim je otišao do svog kamufliranog plovila i počeo ih slijediti brzinom od trideset kilometara na sat, iznenađujućom za objekt koji je podsjećao na prljavu santu leda.

Dok je plovio, skidao je kamuflažu sa čamca i pokušao ga urediti da bude sličan motornom čamcu lovaca na tuljane. Zvao se Joseph. Bilo mu je sedamnaest godina i bio je duboko uvjeren da su sve životinje razumna bića i da su zbog toga svi lovci ubojice.

Poslije dvadesetak minuta plovidbe po nemirnim i hladnim valovima Joseph je opazio čamce lovaca na tuljane kako kruže oko sitnih plovećih objekata u moru. Znao je da su to preživjeli s podmornice udruženja »Audubon«.

On se približi i uključi u kruženje nadajući se da se lovci na tuljane neće čuditi kako tako malen čamac može pripadati njihovoj flotili i nadajući se da ga neće dozivati.

»U malim dobrovoljačkim ratovima dopušteno je samo vatreno oružje koje se puni rukom i izbacuje samo jedno zrno.«

Čamci sukružili oko preživjelih velikom brzinom a bijele linije njihovih brazdi su se presijecale i ljuljale odijela za spašavanje koja su

plutala na površini podsjećajući na morske zvijezde. Lovci na tuljane stajali su na palubi i gađali naizmjence s po jednim hicem, a zatim se rugali jadni drugima da su loši strijelci.

Dvoje preživjelih je gubilo zrak iz prošupljenih odijela pa su počeli očajnički plivati po nemirnim valovima u nastojanju da održe glave nad površinom mora.

Joseph je imao savršenu priliku da izrešeta sve lovce na tuljane ali nije imao mitraljez. Priželjkujući bolje oružje, podigao je pušku na koju je imao pravo, uperio je kao da gađa jednog od plivača, a zatim ustrijelio čovjeka koji je stajao u čamcu na suprotnoj strani kruga čamaca. Bio je to odličan hitac s jedne uzljuljane palube na drugu uzljuljanu palubu s udaljenosti veće od trideset metara. Lovac ispusti pušku i pade na leđa. Joseph na brzinu napuni pušku i pokuša pogoditi još jednog lovca prije negoli ostali postanu svjesni da se nešto dogodilo.

Promašio je deset puta a zatim je postao nestrpljiv i usmjerio pušku prema najbližem čamcu i oborio još jednog lovca. Jednom od najglasnijih lovaca zapne povik u grlu i on se stropošta preko ograde čamca.

Lovci na tuljane počnu se dozivati i pokazivati na čamac koji je bio premalen i na čovjeka koji je uperio pušku u pogrešnom pravcu. Meci su počeli pljuštati po Joaephovu čamcu i odbijati se od njega uz mukle udarce i oštro fijukanje. Joseph podesi upravljač na sporo kretanje u krugu i brzo se uvuče u čvrstu čeličnu bačvu postavljenu na rotirajuću platformu s uskim vodoravnim otvorom u visini očiju. I nastavi gađati kroz otvor. Tada spazi treptavo plavo svjetlo koje mu je dolazilo s boka. Zaokrene bačvu i opazi kuter obalne straže kako se približava velikom brzinom, šalje svjetlosne signale i kroz zvučnike i preko radija bljuje komande.

Njegov se čamac nagne pod novim teretom pošto su se odostrag na njega popeli lovci na tuljane koji su mrzili lovce na lovce iz DSOZ-a više negoli članove udruženja »Audubon«. Među lovcima na veliku divljač se pripovijedalo da svaki član DSOZ-a dobiva od svog udruženja nagradu za svako ljudsko lijevo uho koje isporuči. Jedan od lovaca držao je u ruci bocu benzina pripremajući bolnu smrt voditelju čamca.

Joseph je gledao kako kuter obalne straže ulijeće u središte kruga ričući kroz zvučnike naređenja. Odijela svih članova udruženja »Audubon« su se ispraznila i oni su na kraju snaga plivali u ledenoj vodi najvjerojatnije ranjeni. Jedan od njih posustane i potone.

U zabrinutosti za bespomoćne plivače Joseph osjeti da se njegov čamac naginje pod nekim teretom. Zaokrene bačvu i kroz prorez na njoj opazi najprije nebo, pa stražnji dio čamca i na njemu četiri lica i četiri puške uperene u njega. Jedna se cijev provuče kroz prorez.

Joseph gurne kliznu oklopnu ploču na prorez i začuje kako je vani uz zaglušnu eksploziju opalila puška. U bačvi je bio siguran ali nije mogao vidjeti van.

Brod obalne straže je naredio da se obustavi vatra, zabilježio registarske brojeve čamaca dok je posada izvlačila iz mora tri preživjela s podmornice među kojima je bila obamrla i mokra debela žena. Zatim je posada kutera svratila pažnju na neobičnu aktivnost na malom čamcu koji se razlikovao od ostalih. Začuđeni pripadnici obalne straže približili su se kuterom i promatrali kako lovci na tuljane skidaju čeličnu bačvu s rotirajuće platforme i bacaju je preko ograde čamca u valove..

— To je registrirani broj zaštitnika divljači iz DSOZ-a — reče jedan pripadnik obalne straže koji je listao po katalogu. — Kladim se da je u bačvi čovjek!

— PRESTANITE I UDALJITE SE — pozivao je pojačani glas pripadnika obalne straže — OVA JE AKCIJA ILEGALNA. DALJE NASILJE NEČE SE DOPUSTITI. — Bačva je neko vrijeme plivala na valovima a zatim se smirila, prevrnula i potonula. Obalna straža ju je uhvatila u mrežu za spašavanje, izvukla je na palubu i uzalud je pokušala otvoriti. Napokon ju je mladić mokar do kože uspio otvoriti iznutra. Svi prisutni su dobili poziv na sud zbog sukoba bez dozvole. Mokre ljude su iskrcali na kopnu.

Pet kilometara dalje veliki je kitolovac polako tonuo, a oko njega su kružili sitni čamci za spašavanje.

Dvadesetak kilometara dalje pleme kitova: mužjaci, ženke i mladunčad, uzbuđeni zbog pucnjave, brzo su plivali u dubini prema sigurnijim vodama.

Mali ratovi nisu završili; mali su ratovi počeli tek nedavno.

Ali ovaj je okršaj završio.

»Penis velike ulješure dug je gotovo tri metra. To je najveći organ u povijesti zemlje. Ronioci koji su bili svjedoci parenja tog Levijatana pripovijedaju o njemu sa strahopoštovanjem. Bih Earl Carruthers, u baru 'Sedam mora' u New Orieansu, kleo se da se, pošto je jednom promatrao kako ti nježni divovi vode ljubav, dva tjedna nije mogao seksualno uzbuditi. Ja sam jednom na Arktiku gledao njihovo udvaranje dok sam bio na straži na američkom ratnom brodu 'Opportune'. Dva sata se ženka duga 25 metara umiljavala mužjaku nekoliko tona težem od sebe. Ona se kotrljala po površini mora, zatim bi zaronila u zelene dubine a on ju je pratio na odstojanju od repne peraje. Stajali smo bez daha, usta su nam nesvjesno bila otvorena na ledenom zraku i pokušavali smo pogoditi na kojem će mjestu opet izroniti. Nije se čulo ni zvuka osim povremenog oštrog kliktaja čigre i grmljavine ledenih santi koje su se prevrtale u snu.

Zatim povik: ‘Tamo! Tamo! S desne strane broda!’

A iz dubine su, poput planina koje se rađaju, prsnule dvije velike sive figure, izletjevši potpuno iz vode u skokovima tako dražesnim da te duša zaboli a zatim su pale natrag u vodoskocima pjene.

Mužjak je bio tako očajan da je prišao brodu i počeo se o njega trljati. A zatim je ženka osjetila da je spremna i primamila ga k sebi. Oboje je zatim zaronilo, plivajući u spiralama jedno oko drugog, u samoću grenlandskih lovišta kitova.

ROGER LOVIN«

(Objavljeno prema dogovoru s GPA München)

Povratak sa zvijezda

Ognjen Nikolić

(dvadeset osmo buđenje)

Oči su ga ponovo pekle kada ih je otvorio. Pomisli kako bi bilo divno da ih zatvori, da zaboravi to već rutinsko buđenje, da napokon jednom zauvijek zaspi bez tog prokletog aparata koji tako nemilosrdno grebe po moždanom centru za spavanje, dok čovjek potpuno ne utone u duboki san.

— Čujem — odbrusio je na drugi signal.

Podigao se s ležaja i stao na plavi sag koji je pokrivao cijelu površinu u unutrašnjosti broda. Oči su ga tako oštro pekle da ih je morao zatvoriti. Zateturao je, našavši se u mraku, ponovo ih je morao otvoriti pridržavši se za poklopac ležaja. Gledao je u taj plavi sag i nije osjetio nikakvu promjenu, oči su ga još oštrije pekle. Sjetio se onog glupog dizajnera na Zemlji, koji im je uprono punio glave tvrdnjama kako plava boja odmara oči. Što bi ga volio vidjeti da je sada ovdje!

Skrenuo je pogled udesno ka Aletinu ležaju. Kao da bol nestaje u očima. Aletina usnula prilika smanjuje bol u očima. Pomisli da bi to mogao reći onom dizajneru. Ima i djelotvornijih lijekova od toga nebeskog plavetnila kojim je tapecirao unutrašnjost broda. Ipak, Aleta je nosila plavu haljinu. Gotovo da je kriknuo od bijesa što bi taj majmun mogao imati pravo, ali tada se sjeti da plava haljina bez Alete zacijelo ne bi smanjila očnu bol. Zadovoljno se nasmiješio svojoj novootkrivenoj mudrosti i sigurnim se korakom uputio prema kabini broda.

Pogledom okrznu Harryjev ležaj. Harry je spavao mirno kao i uvijek. Vjerojatno bi i hrkao da nije hiberniziran. Uvijek je zavidio Harryju na toj njegovoj mirnoći, hladnokrvnosti, njegovu prividno većem uspjehu kod Alete.

Četvrti ležaj bio je prazan. Dijane više nije bilo na brodu. Jasno se sjećao onog trenutka prije šest stotina godina kada se s istim bolom u očima vratio iz hibernacije, podigao se s ležaja ne otvarajući oči i baš u tom trenutku, kada je to namjeravao učiniti, osjetio je strašan smrad u nosnicama. Kad je otvorio oči, imao je na Dijaninu ležaju što i

vidjeti. Dijana je prije njega bila »dežurna«. Uvijek su izmjenjivali muško-žensko.

Poklopac se nije zatvorio, uređaj se uključio, temperatura je ostala brodska i Dijanino tijelo je dvije decenije trunulo otvoreno u brodu. I danas je mogao osjetiti taj smrad koji mu je za sve vijeke vjekova ostao u nosnicama. Aleta je tvrdila (ona je psiholog) da je to somatska posljedica njegove emotivne vezanosti uz Dijanu. On to, naravno, Aleti nije želio priznati, ali mu je odgovorila da ipak nije tako loš psiholog pa da shvati pravu istinu.

Taj bi Dijanin ležaj on već odavno rastavio i smjestio ga u skladište broda da time ne bi samo potvrdio Aletine zaključke i vrlo vjerojatno izazvao Harryjev podsmijeh.

Ovako i u brodskoj komandnoj prostoriji mogao je gledati četiri stolice za samo tri čovjeka na brodu.

Oči ga više nisu pekle, ali kada je na to pomislio, bol se vratila. Opsovao je tiho, pogledavši u Aletinu smjeru kao da bi ga ona mogla čuti. Nije trpjela psovke. On nije mnogo psovao, bar ne u Harryjevoj prisutnosti. Ali, opazio je da se Harry neobično trudi da ne psuje u Aletinoj blizini. Trudio se i on, u prvom redu, iz istog razloga.

Zavrtio se na stolici u kojoj je Aleta običavala sjediti. Kao da je želio da ga ta stolica u kojoj je Aleta sjedila posljednji put prije dvadesetak godina emotivno zbliži. Znao je da je to jedino njegova podsvjesna varka. Harry je ipak imao više šansi. Harry je bio u prednosti ili se to samo tako činilo.

Pogibija Dijane izmijenila je odnose u brodu. Sve je troje bilo svjesno nove situacije, ali priznati je nije htjelo. Aleta je zbog toga bila obazrivija prema Harryju.

Kada je sve troje bilo budno, osjećao se suvišnim. Bar se Harry tako vladao. Aleta je bila suviše mudra da bi se odala, ako bi to i bila istina. Imao je neodoljiv osjećaj da je u tom brodskom trokutu najdulja kateta.

Sjetio se jednog Aletina »dežurstva«. U vrijeme svog je nešto popravljao na ležaju. Nakon povratka nije pažljivo pregledao taster godina koji je pomakao i probudio se odmah nakon Alete.

— Baš dobro što si se probudio — rekla je. — Nešto s manevarskim uređajima nije u redu.

Nehotice mu je izletjelo pitanje zašto nije probudila Harryja jer je on pilot. Ugrizao se za jezik, sjetivši se da jedino on zna vraćati ljude iz hibernacije bez pomoći automata. Ali, bilo je kasno. Izrekao je ono što ga je peklo na jeziku. Aleta ga je pogledala onim svojim zelenim očima na što je odmah oborio pogled. Ipak je morao priznati da je to bilo jedno od rijetkih buđenja kada ga nisu pekle oči.

— Ti si strojar — odvratila je Aleta nakon kratke šutnje, koja je u njegovu glavu unijela još veću zbrku, — Harry zna jedino upravljati

brodom. A ja ga, uostalom, ne znam vratiti iz zamrlosti.

Ubrzo je popravio gotovo beznačajan kvar i odmah se htio zavući u ležaj. Uhvatila ga je za ruku i rekla da bi trebali malo razgovarati.

Pričali su skoro dva dana. Čudno je kako decenijski hibernacijski san oslobađa čovjeka potrebe za normalnim. Bio je uvjeren da je to posljedica djelovanja onog aparata na moždani centar za spavanje. Razmišljao je kako će tu slabost, a u ovakvim slučajevima prednost, aparata preporučiti onima na Zemlji kad se vrate. Ali se sjetio da će na Zemlji proteći tisuće godina, sjetio se da će oni i bez njegove pomoći pronaći grešku.

Ponovo je pomislio na onaj razgovor s Aletom. Gotovo da ni s Dijanom nije pričao o svim tim stvarima toliko. U ta dva dana oči ga nisu zapekle. Harry mu se stalno motao u mislima, pogledom se vraćao na njegov krevet dok se Aleta smješkala zagonetno. Znao je zašto se smješka ali ju je ipak pitao. Ponovo je odvratila da je ona psiholog. Rekao joj je da psiholozi razumiju ljude, ali da su nemoćni kada treba da razumiju čovjeka. Aleta se na to nasmijala kako to jedino ona umije. Čak se ni Dijana nije znala tako smješkati.

Čitao je Aletinu poruku u notesu. Jedino standardni podaci, pritisak, temperatura, važnost... Da... zrak je previše suh. Harry je rekao da tako mora biti, trebaju osušiti sav brodski zrak da bi se izvukao i posljednji trag mirisa Dijanina raspadnuta tijela. Stresao je ramenima, sjetivši se kako je to rekao Harry.

Aleta mu javlja da pročita Harryjevu poruku. Vratio je notes za jednu stranu i počeo čitati Harryjev nečitljiv rukopis. Rekao mu je već nekoliko puta da bi bilo bolje da svoje poruke izdiktira u traku, umjesto ovog njegova klinastog pisma. Harry je rekao da se mora nekako razgibati kada se probudi, a takvo ga je pisanje donekle razgibavalo. Harry se razgibavao i fizičkim vježbama. Bilo je to komično, ali je imao obzira i tajio je. Aleta je, naprotiv, jednostavno praskala od smijeha promatrajući Harryjeva savijanja. Harryja bi to toliko izirititralo da bi nastavljao vježbati znojav i smrdljiv. Aleti bi to dosadilo i okrenula bi glavu. Harry bi tada zastao upol vježbe odmjeravajući bijesno oboje u brodskim stolicama.

Harry mu poručuje da je brodska temperatura porasla za 0,01 stupanj. Beznačajno, naravno, ali moralo se računati da bi kroz dvadeset, četrdeset, šezdeset godina to ipak moglo značajno porasti. I poraslo je. Za deset posto, 0,1 stupanj. Kvar je bio beznačajan, ali na tako neuglednom mjestu da je izgubio prilično vremena dok ga nije pronašao. Jednom je od spojeva porastao otpor i povećani je otpor dizao temperaturu. Da se podigla do neke kritične granice, automat bi ispravio grešku. Ovako je preduhitrio automat što ga je veselilo. Osjećao se umornim nakon ovako malog posla. Kondicija mu je slaba. »Samo spavaš« — rekao mu je Harry. — »I ti« — odvratio mu je istom

mjerom. Harry nije ništa rekao jer je Aleta bila budna. Da je spomenuo svoje vježbe, Aleta bi na samu pomisao na ona savijanja prasnula u podrugljiv smijeh, a Harry nije želio da se to pred njim desi.

(sto dvanaesto buđenje)

Aletin ga rukopis u notesu ponovo obavještava da pogleda novu Harryjevu poruku stara sadržaja. Harry piše da je temperatura ponovo porasla, sada je 0,02 stupnja. Harry ga obavještava da malo bolje popravlja kvarove, Harry kaže da počinje sumnjati u njegove kvalitete brodskog strojara.

Razbjesnio se. Što hoće taj snagator? Već mu četrnaesti put ponavlja isto. To je konstruktorska greška. Nije on kriv što je taj brodski dio u laboratoriju na Zemlji bio loše projektiran. Uostalom, realno gledajući, nije se ni moglo izbjeći takve greške.

Bio je svjestan da je Harry najobičniji pilot. Harry nije imao pojma o nekakvoj metodološkoj i statističkoj teoriji grešaka. A greška koja se desila oko Dijane nije bila takva greška. Bio je to težak konstrukcijski propust na njezinu ležaju (uvijek su izbjegavali govoriti o ljudskom faktoru). Harryju se to nije dalo rastumačiti. On se ozbiljno zabrinuo da ne bude slijedeći. Uzalud je proveo dva dana tumačeći Harryju razlike između konstrukcijskih i slučajnih grešaka koje je nazvao normalnim, nadajući se da će Harry tada shvatiti ispravnije. Ali Harry nije shvatio. Imao je osjećaj kao da se Harry posebno trudi da ne shvati ništa, kada mu nešto tumači. Harry je uporno tvrdio da ni jedna greška ne može biti normalna.

Harry je jedino vjerovao u nepogrešivost svojih ruku. Tvrdio je da su zemaljski brodovi jedino sigurni kada je komanda u ljudskim rukama. Njegovim rukama. Mora se priznati da je Harry bio vješt pilot, jedan od najboljih na Zemlji ali jedan od karakterno najtežih. Harry se nikada nije želio a još manje usuđivao pomiriti sa činjenicom da u čitavom brodskom letu njegove veličanstvene ruke sudjeluju na putu manjem od jednog promila. Harry je živio u takvim iluzijama da se Slimu činilo da bi on bio najsretniji kada bi cijelim putem, dugim dvije tisuće godina, mogao sjedili za upravljačem.

Sjeti se spuštanja na Ritusov planet. Brzina broda iz onih razloga, koje Harry nikada nije želio priznati, nije se mogla odrediti točno u metar. Harry se razbjesnio što ih je automat probudio čak dva tjedna prije brodskog ulaza u Arisutov sistem. Aleta je primijetila da je ipak bolje što ih je automat probudio dva tjedna ranije nego da je to učinio kasnije. Dobro je što mu je to Aleta rekla. Da je to učinio Slim, Harry

bi se razbjesnio i tko zna što bi se tada desilo.

Ovako je Harry neko vrijeme šutio dok mu nije palo na pamet da komande broda preuzme u svoje ruke. Suprotstavio se toj Harryjevoj ideji. Rekao je da je prerano. Ručne komande služe jedino za manevriranje unutar sistema. Harry mu je odvratio neka brine svoje strojarske poslove, a ne i za one o kojima nema pojma. Vjerojatno je tada pogriješio što je Harryju odvratio da je kompjutor zadužen i sposobniji da vodi brod u međuzvjezdanom prostoru. Harry mu nikada nije oprostio što nije apsolutno vjerovao u njegovu vještinu. Da bi situacija bila još gora Aleta je prešla na Slimovu stranu, pokušavajući razuvjeriti Harryja. Bio je to onaj vrhunac, koji je već odavno tinjao na brodu. Harry ih je optužio da tvore intelektualan komplot protiv njegove vještine. Očito je zapazio da se Aleta priklonila Slimu, a ovaj je znao da je to Harrvjevu taštinu pogodilo u najosjetljiviji dio njegove ličnosti.

Od tog je dana postalo očigledno nešto što se već odavno moglo nazreti u brodskoj atmosferi. Harry je od toga dana stalno nešto prigovarao Slimovu radu. Aleta je sve to promatrala šutljivo i kao dobar psiholog češće je bila na Harryjevoj strani. Nije se zbog toga naročito uzbuđivao. Znao je da Aleta nastoji prigušiti svaki sukob koji bi mogao izbiti. Harryja je Slimova glumljena ravnodušnost još više razbješnjavala. Želio je vidjeti ljubomoru u njegovim očima zbog Aletine podrške. Ljubomore nije bilo na javi, onu pravu umio je vješto prikriti. Možda ne dovoljno vješto za Aletu, ali dovoljno vješto za Harryja.

Harry nije mogao pronaći razloge novim trzavicama i zato ih je pokušao izmišljati. Nekoliko je puta otvoreno optužio Aletu zbog pogleda upućenih Slimu. Ali, ona je bila vrlo snalažljiva. Odgovorila je oštro, tako drsko da je Harry odmah zašutio suspržući gnjev koji je mogao jednog dana opasno planuti.

Sve su te Harryjeve opaske o tom neznatnom povišenju temperature bile nastavak te prešutne nesnošljivosti. Znao je to dobro. Ipak, svaki je put popravljao taj kvar. Učinio je to trinaesti put, ali ovoga, četrnaestog, već mu je bilo dosta. Napisao je Harryju neka ide do vraga i neka prestane zavitlavati. A ako mu to neznatno povišenje temperature toliko smeta neka slobodno ostane budan četrdeset godina i neka crta grafikone za svaki milijunti dio stupnja.

Sama ta dežurstva su bila najobičnija gnjavaža. Bio je to ustaljen običaj pri međuzvjezdanim letovima da se članovi posade naizmjenično bude svakih dvadeset godina, da pregledaju je li sve u redu i zapišu koju lijepu riječ onom slijedećem u bilježnicu za komandnim pultom. Naravno, ništa se naročito nije dešavalo. Dijanina smrt je bila možda treća ili četvrta u hibernacijskim svemirskim osvajanjima. A to Harryjevo sve češće zavitlavanje povišenom

temperaturom, kao što znamo, nije bilo rezultat neke naročite zabrinutosti za sudbinu broda i posade nego je bilo sasvim drugog karaktera.

(sto trinaesto buđenje)

Pogriješio si s onim pismom, čitao je Aletinu poruku. Harry mi je ostavio tvoju poruku. Napisao je i svoj komentar. Kao što ćeš i sam pročitati, napisao je da ga uništim. Nisam to učinila. Pročitaj ga pa ga ti uništi.

Harry je nastavljao u starom stilu, ali sada mnogo otvorenije. Ponovo je povukao onu nezgodnu epizodu sa Silike, epizodu koju je Slim uzalud pokušavao zaboraviti. Aleta je isticala da nema sebi što zamjeriti. Normalna, ljudska reakcija, tvrdila je naravno kada Harry nije bio u blizini. Sve se dobro svršilo, govorila je. Harry je osjećao kako Slima grize ta epizoda i stalno se s podsmjehom vraćao na nju. Ali sada više nije bilo zatvorenog podsmjeha, bio je to otvoren prezir i izrugivanje.

Slim je tada sakupljao floru Silike. Oduvijek ga je zanimao taj život na bazi silicija. Harry mu je odvraćao da je dosadan u tom svom okopavanju silicijevih kultura, nazivao bi ga silicijskim moljcem. Harry je volio avanturu. Galamu. U svim tim planetarnim inspekcijama izlazio je s atomskom puškom nadajući se da će mu se ipak jednom ukazati prilika da pokaže svoje lovačke vrline. Šansa mu se nije pružala sve do Silike. Do Silike je sve bilo mirno. Slim je sakupljao floru i manju faunu. Fauna je u pravilu bila beznačajno sitna da ju je Harry s prezirom stavljao u brodsko skladište, govoreći da ne želi na buhe trošiti metke. Harry je stvarao takav nered u skladištu da je Slim gubio dane dok svu tu zbrku ne bi rasporedio kako treba, i klasificirao po planetima. Pri odabiranju flore pomagala mu je Aleta. Njena ženska intuicija bila je uvijek nepogrešiva u odabiranju najznačajnijih primjeraka. Slim se trudio koliko je mogao (sav je taj posao trebala raditi Dijana), ali je kaskao daleko za Aletom. Harry je s podsmjehom promatrao Slimove konzervacije beznačajnih biljčica (po njegovim riječima), dobacio bi mu da je gori od žena (misleći naravno na Aletu) i da svom tom brigom za planetarnu salatu dokazuje svoju mušku nesposobnost.

Ali, na Siliki se desilo nešto drugo. Slim je bio zadubljen u promatranje čudnog primjerka silicijeve flore. Harry je stajao desetak metara dalje zagledan tupo u horizont na kojem su se miješala amonijačna isparavanja. Slim nije čuo da se nešto približava. Previše se predao promatranju čudne biljke. Ni Harry to nije čuo. Harryjeva se

intuicija za opasnost ionako razbuđivala tek kada bi je ugledao pred nosom. Iz metanskih para iznenada je izjurilo silikonsko čudovište koje su Slim i Harry opazili tek kada su začuli prijeteće tuljenje. (Kasnije se Harry opravdavao da nije čuo približavanje čudovišta jer se kroz metansku atmosferu zvuk širi sporije, na što je Aleta dobila histeričan napad smijeha). Nakaza se usmjerila ka bližem, a to je bio Slim. Slimu su se noge u tom trenutku ukočile. Čuo je Harryjev povik da legne. Ali on nije bio Harry. Okrenuo se i počeo panično bježati prema brodu. Harry je stajao na svom mjestu čak i kada je čudovište izabrao nov cilj — njega. Slim se u jednom trenutku bijega okrenuo. Vidio je mužjaka Harryja kako stoji nepomično i čeka da se čudovište još više približi. Mogao ga je već ubiti. Slim je to znao, ali bilo je jasno da Harry namjerno čeka posljednji trenutak. Konačno je opalio, mirno, hladnokrvno, bez i najmanjeg suvišnog pokreta, kako se to već moglo i očekivati od jednog Harryja. Čudovište je bilo mrtvo. Tek tada se Harry okrenuo ka brodu. Aleta je izašla da vidi što se to događa. Slim je stajao naslonjen na brod teško dišući. Harry je bio tamo dolje pored mrtve nakaze, mirna i ukrućena držanja, zagledan u Aletu. Aleta je Slimu pružila ruku i pomogla mu da se popne na brod. Harry je još stajao nepomično.

Pogled mu je pao na Aletin vrč s ružama koji je trebao visiti na stijenki broda. Bila je to jedina suvišna stvar na brodu, jedina koja je bezrazložno trošila brodske rezerve. Takve su stvari bile posljedica emotivne vezanosti za Zemlju i bile su po svemirskom kodeksu najstrože zabranjene, možda ne toliko zbog njihove fiktivne opasnosti za sudbinu broda, koliko zbog stvaranja psihičke labilnosti u posudi. Ali, Slim je Aleti progledao kroz prste, prihvatio je njezinu tvrdnju da je to jedina stvar koja ih treba podsjećati na Zemlju. Harry nije izrekao niti jednu opasku, a Slim je pomislio da je to tako jer je to kazala Aleta.

Vrč je bio razbijen. Zemaljska se zemlja prosula po plavom sagu. Iz te crne zemlje virilo je osušeno cvijeće.

Aleta ie posljednja bila budna, proletjelo je Slimu kroz glavu. Ipak, ona je previše savjesna da ne bi pokupila ono što je razbila slučaino.

U bilježnici mu je Aleta poručila da je Harry razbio vrč. Molila je Slima da ostavi krhotine na podu. Željela je vidjeti hoće li ih pokupiti Harry. Slim je znao da ovo nije neki Aletin psihološki eksperiment. Odavno su sva ta zbivanja na brodu prošla fazu eksperimenta.

(sto šesnaesto buđenje)

Netko je detaljno švrljao po instrumentima. Slimovim očima nije to

izmaklo, premda su ga pekle kao nikada do tada. Netko je dirao sve te poluge, i to vrlo nestručno. Harry, pomislio je Slim. Aleta je ipak previše dobro poznavala instrumente da bi načinila ovakav nered. Harry je jedino poznavao svoje pilotske komande, poznavao ih je zavezanih očiju kako je često običavao govoriti.

Ovaj put se Slim uistinu razbjesnio. I obijest je imala svojih granica. Bijesno je vraćao poluge u pravilne položaje, posrnuo je nekoliko puta preko još nepokupljena Aletina vrča s ružama i iznenada je zastao. Ipak te poluge nisu pomicane iz obijesti. Bilo je neke logike u njihovim položajima. Pritrčao je Aletinu ležaju i pogledao njegove poluge. I one su bile pomaknute. Harry je pokušao probuditi Aletu.

Ta on je, uistinu, lud. On nema pojma kako se vraća hibernirani čovjek. Tada se sjetio priručnika koji se nalazio u pretincu komandnog pulta. Nije ga bilo u pretincu. Bio je nemarno ostavljen na komandnom pultu. Harry ga je upotrebljavao. Harry je po njegovim uputama pokušavao probuditi Aletu. Ali, da li je u tome uspio, za sada Slim to nije mogao odgonetnuti.

Prelista nekoliko posljednjih stranica bilježnice. Ni Aleta a ni Harry nisu ostavili nove poruke. Zašto mu Aleta nije ostavila poruku? Ta mogla ga je obavijestiti što se desilo pod pretpostavkom da ju je probudio Harry. A u to je sve manje sumnjao. Aleta se po redoslijedu morala probuditi dvadeset godina prije njega. Harry tek dvadeset godina poslije njega. Poruka nikako nije mogla doći u Harryjeve ruke.

Tek tada je spazio da su stranice bilježnice numerirane. Harryjev rukopis. Harry je uočio da se bilježnica nešto stanjila; nije mu bilo naročito teško pogoditi zašto se to dogodilo. Harry, bio kakav bio, ipak nije glup. Numerirao ih je. Želio je vidjeti koju će to poruku uništiti Slim. Lukavo od njega, pomislio je Slim, čak prelukavo za Harryja.

Aleta je morala uočiti da su stranice numerirane. Odmah je shvatila zašto su numerirane, i bilo joj je jasno da je Harry doskočio njihovoj korespondenciji. Zato nije vratila na pravo mjesto te uočljivo pomaknute poruke. Željela je da ih Slim opazi i da shvati da ju je Harry probudio prije četrdeset godina.

Promatrao je Aletu na ležaju. Doimala se kao i uvijek, možda nešto crvenija u licu. Uostalom, nije bilo nikakve poruke, nikakva znaka da ono što se moglo desiti nije bio privatan dio života Alete, u što se pak nije želio miješati. Namrštio se samom sebi jer je počeo osjećati ljubomoru. Bio je ljut na Aletu jer se nije potrudila da pronađe način da ga obavijesti o tome što se uistinu dogodilo. Ono s polugama mogu biti jedinono nagađanja. Kako da zna da Harry nije više puta budio Aletu i tada vraćao poluge u prave položaje. Mogli su ovaj put zaboraviti.

(sto devetnaesto buđenje)

Pri ovom buđenju nisu ga samo oči pekle. Osjećao je i žgaravicu. Pri posljednjem budnom stanju pojeo je iz automata nekakvo oštro začinjeno jelo. Još ga je i sada peklo u grlu. Automat nije bio kriv. Izbor je bio kriv. Nije prebacio ručice na nova jela i tako je pojeo Harryjev izbor. Kao da je želio dokazati da može pojesti isto što i Harry. Dokazati samom sebi, razumije se. A rezultat te namjere je još osjećao. Grlo mu je pekla šezdesetogodišnja žgaravica.

Ponovo je ugledao pomaknute poluge. Po četvrti put. Gotovo da ga to više nije zabrinjavalo. Primio je kao gotovu činjenicu da Harry budi Aletu, a da ova to jedva čeka. U notesu nije bilo poruke, kao ni u protekla četiri buđenja. Aleta čini se više nije željela opisivati što se dešava.

Pogleda vrh stranice u notesu i ono što je vidio prisili ga da okrene prethodnu. Jedna je bila istrgana. Vjerojatno Harryjeva poruka Aleti koju on nije smio vidjeti. Kosnulo ga je, morao je priznati.

Pognute glave ušao je u prostoriju s ležajima. Nije znao u koji da prvo pogleda. Konačno pogleda Harryjev. Harry je ležao zatvorenih očiju, despotski mirno, sa smiješkom samozadovoljstva na usnama. Očito je zaspao zadovoljan i sit.

Gotovo nije smogao hrabrosti da se okrene u suprotnom pravcu, na drugoj strani smještenu Aletinu ležaju. Kada je smogao hrabrosti, imao je što i vidjeti. Usnice su joj bile raspucale i pokrivene usirenom krvi. Plava haljina je bila na nekoliko mjesta rasparana. Na obnaženu vratu se naziralo nekoliko hiberniziranih masnica.

Jurnuo je ka komandama Aletina ležaja za hibernaciju. Povlačio je poluge nadolje. Nije mu za ovo bio potreban priručnik. Znao je on to bolje od Harryja, a ipak je ovo činio prvi put.

Poklopac se podigao automatski. Približio se i čekao zagledan u Aletino lice. Počela je disati. Grudi su joj se počele dizati, a kapcima je zatreptala nekoliko puta. Usne su se pomakle i upitno je šapnula:

— Harry?

Trgnuo se, ne zbog muklog šapata, koliko zbog prvi riječi.

— Ne... ja sam — odgovorio je mirno.

— Ti... hvala bogu... pročitao si poruku?

— Ne nisam... Što se desilo?

— Desilo? Ništa se nije desilo.

— A tvoje usne... modrice... tvoja haljina?

— Što me onda pitaš?... Nisi pročitao poruku?

— Nisam našao nikakvu poruku.

— Napisala sam je pri posljednjem dežurstvu... Daj, pomozi mi. Vrat mi je potpuno ukočen.

— Kakva poruka? Posljednja četiri buđenja nisi ništa napisala.

— Tri puta nisam... Vrat me boli... Posljednji put jesam.

Nogama je lupila o poklopac koji bi ponovo pao da ga nije pridržao.

— Uh, kako sam nespretna.

— Posljednja stranica je istrgana.

— Harry! On ju je morao istrgati.

— Nemoguće. Probudit će se tek za dvadesetak godina.

— Nisi pogledao njegov ležaj. Pomaknuo je taster... Pridrži me, past ću... Pogledaj namještenu brojku na njegovu ležaju. Probudio se nakon mene i mogao je istrgnuti poruku — naslonila se nespretno na njega, a on ne očekujući tako nešto, gotovo je izgubio ravnotežu. — Što si nespretan, Slime... Slime... on je poludio... Slime, on nije normalan... Pođimo u pilotsku kabinu. Nema svrhe da se ovdje naslanjamo jedno na drugo.

— Uh, prokleti vrat, kako me boli — mrmljala je zavaljena u Dijaninu stolicu. — Nećeš sjesti?

— Što se dogodilo?

— Zar si slijep? Zar ne vidiš kako izgledam? Izmasiraj mi vrat... Ti to znaš, Završio si onaj, ne znam kako se zove, tečaj.

— Imaš mnogo masnica — primijeti, uhvativši je za topao vrat.

— Uh... mogao bi biti malo grublji. Maseri u principu nisu nježni... Daj, pokreni se... Haljina mi se raskopčava. Patent je pukao... Ima li u skladištu kakva rezervna?

— Mislim da nema. Jedino tvoja trening odijela. Ima ovog istog plavog materijala. Trebali bismo automatu narediti da skroji novu haljinu po staroj. Da skočim po odijelo?

— Ne treba još sada... Moram se najprije oprati... Sva sam isprebijana... Nisi opazio da su poluge bile četiri puta pomaknute?

— Jesam.

— I ništa nisi poduzeo. Ništa nisi shvatio?

— Shvatio sam, ali nešto drugačije.

— A, da... To sam mogla i očekivati od Slima. Slim je previše pošten da bi gurao nos tamo gdje se osjeća suvišnim. On počinje shvaćati tek kada me vidi u rasparanoj haljini. Možda sam je sama trebala rasparati da bi prije shvatio... No što je? Ne govoriš ništa?

— Kako si ušla u ležaj?

— Misliš posljednji put?... Nisam uopće ušla. Onesvijestila sam se i mora da me je Harry ugurao.

— Koliko se to puta dogodilo?

— Četiri... zar ti moram ponavljati tako jasne stvari?

— Idem po tvoje odijelo.

— Hajde, pođi, kada si toliko nespretan.

Pri prolazu kroz prostoriju s ležajima nije imao hrabrosti da pogleda usnula Harryja. U skladištu je srušio nekoliko paketa s odijelima. Nije se ni potrudio da ih vrati na mjesto. Jedino je s dna prevrnute gomile izvukao Aletino trening odijelo i pohitao natrag.

— No, evo te — rekla je kada se vratio. — Što si tamo srušio, nespretni čovječe? Glava me previše boli da bih mogla podnositi nepotrebnu buku?

— Oprosti.

— Ne opravdavaj se kada se drugi prije tebe ni za gore stvari nisu opravdavali.

— Evo ti odijela.

— Kasnije. Rekla sam da se moram najprije oprati... Sva je sreća da si me konačno probudio.

— Nisam prije znao.

— Ne moraš se opravdavati, Slime. Previše te dobro poznajem, premda mi se ponekad čini da to nije tako.

— Zar ti nisi mogla mene probuditi?

— Kako?

— Ako je Harry mogao tebe, mogla si ti mene. U hibernaciju se ipak više razumiješ od njega.

— On je imao priručnik.

— A ti?

— Nisam, jer ga je sakrio odmah na početku.

— Ipak, mogla si približno znati.

— Približno, približno... Dovoljno približno da te prije ubijem nego li probudim.

— A Harry tebe nije mogao ubiti?

— Mogao je. On ima manje pojma o tom ležaju nego ja. To je točno. Ali, ja ipak nisam Harry.

— Što sada da radimo?

— Tko to mi?

— Svi mi.

— Misliš i Harry?

— I Harry!

— Harry više nije mi, dragi moj Slime... On već odavno nije bio mi, samo što sam ja to shvatila prekasno. Koliko ima još do Zemlje?

— Pedeset i četiri svjetlosne godine.

— Vremenski?

Sedamdesetak godina. Dovoljno da se Harry jednom probudi.

— Ne samo jednom. Petljao je po onom tasteru i bit će sigurno više nego jednom. Ti bi, Slime, morao upotrijebiti to tvoje hibernacijsko znanje i blokirati njegov ležaj. Bar do Zemlje, po mogućnosti i malo duže. Neka ga na Zemlji probudi netko drugi. Ne želim više da ga

vidim... Hoćeš li to moći?

— Da, to nije problem... A mi?

— Mi?... Najprije ću se urediti. Izgledam strašno... Zatim ćemo malo popričati, jer mislim da je vrijeme da nas dvoje malo ozbiljnije razgovaramo... Nakon toga ćemo se vratiti u ležajeve i tamo se, nadam, dočekati povratak na Zemlju... A što će tamo biti, vidjet ćemo. Ja svakako dajem otkaz. Dosta mi je putovanja i svemirskih praznina... Slažeš se?

Crni kamen

Sever Gansovski:

Cornyj karhjen

Prevela *Jadranka Vrbnjak-Ferenčak*

Došljaci... Vjerujem da bi vas film zanimao, iako taj žanr još nije jasno definiran. Koleba između naučnog i umjetničkog. Bez obzira na sve može se gledati, iako mislim da je naslov filma pomalo neobičan — »Sjećanja na buduće«. Kako da to shvatim? Drevna svjedočanstva o posjetu neobičnih bića s drugih planeta, obavijena velom mistike. To nameće misao o neizbježnosti novih kontakata sutra i prekosutra. Ali zbog čega »Sjećanja»? Nije li ipak razložnije razgovarati o došljacima koji sada žive među nama? Baš me briga za svemirce koji su posjetili planet prije pet tisuća godina. Pogledajte ove što su ovdje među nama. Nisu se baš loše snašli. Naprotiv!

Ne, nemojte se tako cinički smijati. Moglo bi vam prisjesti. Mislite da sam lud? Bilo bi bolje da se prisjetite »fenomena S«. Niste nikad čuli? Pojma nemate? Ali oni koji znaju...

Bio je upravo dosadno nepogrešiv. Nikad nije ništa razbio, nikad nije zakasnio... Znate već što želim reći. Pravi srećković! Imao je možda malo odbojnu fizionomiju, ali se sviđao ženama. Bio je komercijalni direktor tvornice galanterijskih proizvoda »Svemir«. Proizvode škarice, kozmetiku, kožnu galanteriju i putne torbe koje se poderu još u autobusu na putu do aerodroma.

Tako se naš Šurkin (njega zovu Šurkin), trudio na svom položaju i na kraju dobio nagradno putovanje u Pariz. A ako već putujete, onda morate i na liječnički pregled. Šurkin je solidno (on sve radi solidno) došao na polikliniku. Međutim nije imao otvoren karton jer još nikad u životu nije bio bolestan. (40 mu je godina!)

Divno! Otvorili su mu karton i dali uputnicu za fluorografsko snimanje. Red je bio prilično dugačak i komercijalni direktor se autoritativno isprsio usred čekaonice. Na kraju je ipak dobio od sestre, koja ga je odmjeravala mrko, broj i došao na red. Dva dana kasnije liječnica je sva uzbuđena dotrčala glavnom liječniku. Uređaj nije

radio. Zašto? Nije radio i točka. Svi koji su bili rendgenski snimljeni prije i poslije direktora imali su uobičajene snimke. Pluća, srce, sve je bilo na svom mjestu. A kod Šurkina samo siva sjena. Kao da je građen od jednolične tvari...

Još jednom rendgen, ponovo ista stvar. Treći put je Šurkin jedva pristao da ga snimaju. Na scenu su stupili rendgenoradiologijski naučnoistraživački institut Ministarstva zdravstva R. S. F. S. R, Institut biokemije A. N. Baha, biofizičari, antropolozi. Oko Šurkina su skakali sjedokosi akademci, doktori nauka su pritajili dah. Našli su se pred nerješivom zagonetkom. Kako god snimili komercijalnog direktora, uvijek isto. Uvijek ravna, siva sjena. Ne ništa, već sjena. Kao da zrake prolaze kroz njegovo tijelo ali se organi ne vide. Ili ih (da ti stane mozak) nema? Zamolili su ga da im dopusti detaljnije pretrage, ali se razljutio. Iskoristio je svoje zakonsko pravo i otputovao u Pariz. Vratio se s plinskim upaljačima, torbicama i došao na posao. »Pretrage?... Kakve pretrage?...«

Šurkin odmahuje glavom. Svaka čast nauci. Ali ima valjda pravo na vlastiti život! U prvom redu ne može zapostaviti svoju karijeru, pa njegovi izlasci, kazalište, izleti...

Akademci su bili na sto muka. Napokon su odlučili ponovo poslati Šurkina u inozemstvo kako bi morao na rendgen. Ali, izmigoljio je. Njegova je stara liječnička svjedodžba još vrijedila. I tako je ostao zagonetka za sve, i za nauku, ali ne i za mene...

Izvolite, sjest ćemo. Pošteno ću vam priznati da osjećam potrebu sve nekome povjeriti... Evo sada... Noć je topla, zvijezde blistaju...

Dopustite da vam se predstavim. Ja sam pedagog. Žena ne radi, imamo troje djece. Predajem likovni odgoj. Neko vrijeme sam bio zaokupljen pejzažima. Postao sam tražen.

Sada sam član Saveza likovnih umjetnika. Imao sam samostalne izložbe. Tek što sam došao iz Japana, zovu me u Australiju. Znate kako to već ide.

Odlučio sam slikati planinske lance i otputovao u Alma-Atu. Tamo živi prijatelj još s Akademije. Primio me fantastično. Da ne duljim, triput smo objedovali, bio sam oduševljen prirodom i prijateljem kiparom, ali mi je ipak odlanulo kada sam se napokon našao u divljini.

Dobio sam ugodnu šumsku kolibu prilično udaljenu od prvog sela.

Bio je kraj srpnja. Sjedio sam uživajući u čistom zraku, pušio i maštao. Počeo je pirkati vjetar i pomislio sam kako bi bilo pametno da nešto ogrnem. Odjednom sam iza sebe začuo reski fijuk. Instinktivno sam se okrenuo i uspio spaziti da je na dva koraka od mene nešto tresnulo o utabanu stazu, odskočivši.

Ustao sam. Nije bilo nikoga u blizini. Ušao sam u kuću, upalio svjetiljku i tek tada u travi ugledao crn kamen veličine oraha. Uzeo sam ga i istog trena odbacio. Bio je tako vruć da sam se opekao.

Kamen se pri padu prepolovio.

Meteorit!

Sjećam se da sam shvativši to, dignuo glavu prema nebu, pričekao nekoliko minuta očekujući još nešto. Rugao sam se .sam sebi, uzeo u ruke veću polovicu kamena i ohladio je, prebacujući iz ruke u ruku.

Ne znam zašto, ali me je taj događaj zaista razveselio. Odlučio sam već sutra otići u Alma-Atu i predati nebeskog gosta na Univerzitet.

Jutro je bilo divno, a kamen mogu predati bilo kojeg dana. Odlučio sam crtati. Boje. zrak, konture krajolika, ta sve je bilo tako zamamno. Suton se privukao strelovito i neprimjetno.

Prestao sam raditi. Skinuo sam se i pogled mi je pao na meteorit. Jučer nisam uočio ono bitno. Meteorit nije jednostavan. Sredina većeg komada razlikuje se od ostaloga dijela na presjeku. Imam osjećaj da mi se u rukama našlo nešto što ima značajnu, možda i naučnu vrijednost.

Zavalio sam se u klupu i razmišljao kako je ipak svemir divna nepoznanica. Negdje u drugom zvjezdanom sistemu startao je kamen, probijao se kroz milijarde kilometara pustoši u kojoj samo poneki atom nenadano doskače u stranu i naleti na Zemlju u finišu svog beskonačnog putovanja. I sve to samo zato da bi pao podno mojih nogu! A mogla ga je samo mala čestica prašine skrenuti s putanje prema drugim sazvježđima.

S takvim mislima sam zadrijemao, čvrsto odlučivši sutra otići u selo. Sat kasnije me nešto probudilo. Soba je bila osvijetljena ljubičastim svjetlom. Ustao sam i prišao prozoru. Sijevalo je. Krupne kapi kiše su naviještavale strahovito nevrijeme.

Ujutro sam otvorio vrata. Nisu se vidjele planine. Sve je zastrla gusta magla. Bilo je dosadno. Čitao sam i šetao iz sobe u sobu do ručka. Najeo sam se i lijeno dohvatio meteorit.

I odjednom je nestalo dosade.

Kamen je sada bio drugačiji. Mjesto koje mi se jučer učinilo mekim, danas se ispupčilo i prevuklo tankom koprenom paučinastih niti.

Krvni sud!... Život!

I vi biste se na mojem mjestu isto tako osjećali. Pred očima mi proletješe slike teleskopa Pulkovskog opservatorija, antena Burakanske, raznovrsni oscilografi, cijele biblioteke knjiga s mislima najvećih umova naše civilizacije... I sve to usmjereno na samo jedno pitanje: »Da li smo sami? Ima li još inteligencije u vremenu i prostoru?«

A komadić na mojem dlanu odgovara: »Ima!« Leđa mi prožimaju žmarci, oblijeva me znoj, vjeđe gore. Ova će koliba jednog dana postati muzej poznat u svijetu. Pokušao sam nacrtati svoga gosta i kao što već pretpostavljate, kasno sam legao i rano se probudio. Pogledao

sam kamen. U njemu se nalazio zlatno-narančasti plod velik poput mandarinke. Crni kamen iz kojeg je sve to izraslo visi na boku.

Brzo se odijevam i otvaram vrata. I dalje kiši. Sve je pod vodom. Hrabro sam zakoračio i krenuo u selo. Odjednom začujem huku vode. Potočić ispred mene se pretvorio u pobjesnjelu bujicu koja valja granje, kamenje, manje životinje. Nepremostiva prepreka; Ne mogu u selo. Odsječen sam od svijeta u trenutku kada znam tajnu koja zaokuplja ljudski rod od pamtivijeka. Nismo sami!

Vraćam se. Plod i dalje raste. Komadić kamena je otpao. Uzimam blok i crtam. Raste i mijenja se naočigled. Izdužuje se.

U sumrak je već imao oblik golemog crva. S jedne strane se pojavljuje otvor. Usta? Stavio sam pred njega komadić suhog kruha, crv odgovara laganim gmizanjem. I tog se časa, znate, u meni prvi put pojavljuje neki nemir, gotovo strah. Sve vrijeme nazivam ga plodom. A nisam se sve do sada upitao što će se razviti iz tog ploda? Pojma nemam!

Ustao sam i prišao vratima. Dolina je skrivena, mrak počinje od praga, samo se u kapima kiše što se slijevaju s krova odražava svjetlost moje svjetiljke.

Odjednom mi je sinulo da bi možda bilo najpametnije zgaziti crva nogom, uništiti ga. Smijem li donijeti takvu odluku? Kako ću se kasnije opravdati? Svojim strahom? Ne, crva ne smijem uništiti, ma što se iz njega razvilo. Uzimam aluminijsku foliju i odnosim crva u drugu prostoriju. Prošlo je sat, dva. Sve je mirno. Odjednom iz druge prostorije začujem šljapkanje.

Sakupljam posljednje atome hrabrosti, smirujem razigrane živce i uzimam svjetiljku. S poda u mene bulji nešto nalik na žabu, veličine psa. Ali žaba nije do kraja oblikovana. Ima samo stražnje noge. Gubica je razjapljena a vrat se nesigurno klima.

Izišao sam drhteći od straha, gađenja i bespomoćnosti, vrata sam zaključao, za svaki slučaj. Legao sam i slušajući neprestano šljapkanje, zaspao.

U zoru kroz prozor spazim tmaste oblake koji uz užasan fijuk vjetra piruju horizontom. Oprezno sam otvorio vrata. Soba je prazna. Uđem. Osjećam da se nešto miče u visini moje glave. Strelovito se okrećem. U mene se zapiljila štakorska glava. Životinja je velika kao ris. Gubica je odvratna, prljavocrna, ima bijele brkove. Biće me gleda lukavo, sumnjičavo.

Vjerujte, uopće ne znam kako sam se našao izvan kolibe. Bez misli, drhteći, našao sam se na livadi, dosta daleko od kolibe.

Životinja me nije slijedila. Čujem je kako skače po sobi. Po zvuku zaključujem da se smuca oko prozora. Skupivši snagu, odšuljam se do kolibe, uletim u prvu prostoriju i brzo zaključavam sobu u kojoj se nalazi čudovište.

Dan je protekao grozničavo brzo, vjerojatno zato što sam se plašio mraka. Nisam se više usuđivao ulaziti u prostoriju s gostom iz svemira. Gledao sam ga kroz ključanicu. Poslije objeda sam do vrata dovukao stol. Popeo sam se na stol i kroz otvor iznad vrata promatrao čudovište. Biće se nalazi u slabo osvijetljenom kutu sobe. Pogledam bolje — jedva sam se uspio održati na nogama. Stvor je još veći, ali sada više nije u jednom komadu. Ne razumijete? Upravo tako kako sam rekao. Miču se gotovo ljudske ruke — ne dvije, već četiri. Obujmile su jedna drugu trudeći se odvojiti jedno od drugoga dva tijela sa zajedničkom glavom i zajedničkim parom donjih ekstremiteta. Taj pokušaj zahtijeva mnogo truda. Vidljivo je kako su se mišići ruku napeli.

Imam osjećaj da se došljak želi razmnožiti najprimitivnijim načinom — diobom.

Najvjerojatnije mu pokušaj nije uspio. Kada sam nakon nekoliko sati, sakupivši hrabrosti, opet sa stola pogledao u susjednu prostoriju, došljak je bio sam. Ali se zato sasvim sigurno popeo na evolucijskoj ljestvici, bar za stupanj.

Oblaci su se gotovo razišli i kroz njih se sramežljivo probijalo nešto sunčevih zraka. U kutu sobe sam ugledao majmuna koji je čučeći sjedio uza zid. čelo je neproporcionalno veliko. Pilji u mene svojim duboko usađenim, zlim očicama.

Sišao sam sa stola, ogrnuo pelerinu, uzeo kompas i izašao. Da, zaboravio sam vam reći da sam se malko ohrabrio čašicom konjaka. Ako se ne mogu do sela probiti preko nabujale rijeke, onda ću pokušati otići u planinu. Možda nabasam na pastire. Nisam više mogao izdržati u kolibi. Za mene je sve to postala neizdrživa mora. Pred mojim očima je došljak iz svemira u nepuna 24 sata prošao evolucijski put od kamenčića do golemog majmuna. Na Zemlji je ta evolucija trajala pola milijarde godina. Mučilo me: a što će se iz njega razviti u slijedeća 24 sata?

Spuštao sam se prema rijeci Išti. Više nisam čuo njenu huku. Možete zamisliti koliko me je to razveselilo. Nada da ću prijeći rijeku dala je novu snagu. Trčao sam ne osjećajući umor. Kakvo razočaranje! Voda je preplavila široko područje i sada uz rubove teče mirnije. Zato nisam čuo šum bujice! Ali prijeći preko te vodene mase nije se moglo.

Znoj me oblijeva sve više. Osjećam kako mi se vlaga i hladnoća uvlače u kosti. Sunce je sve slabije a vjetar sve jači. Nemoćan sam. Okrećem se i odlazim prema šumi. Kako je tamno! Uzimam kompas. Ali ne mogu stalno gledati u njega. Naletio sam na slomljeno drvo, grane me šibaju. Osjećam kako mi lice sve više krvari. U šumi sam nemoćan. Moje oči ne znaju gledati u mraku. Pao sam preko nekog panja ili kamena. Ne znam. Koliko nas je samo gradski komfor razmazio i udaljio od prirode!

Sunce se kroz olovni sjaj oblaka blijedo zamjećuje. Odlučio sam krenuti u pravcu sunca, na zapad. Bolje i to nego da se vrtim u krugu. Spremam kompas. Probijam se kroz grmlje, penjem, spuštam. Već sam u šumi više od pola sata a sunce iznad krošanja nikako da zađe. čak mi se čini da se diže. I to na tamnom nebu! Popeo sam se na kamenu uzvisinu. Sramota! Ta to i nije sunce već mjesec. Osjećam da gorim. Vrućica i bunilo su me savladali. Izgubljen sam. Opet je počela kiša. Ne vidim dalje od pet, šest koraka. Ne znam kuda idem, sasvim sam izgubio orijentaciju. Lutam i krećem se jer bih se inače smrznuo. U glavi košmar. U što se ili u koga pretvorio moj majmun? Ako je u stadiju čovjeka, u što će se oblikovati poslije? Možda se razdijelio na dva, na desetke čudovišta koja grade nekakve strašne uređaje pomoću kojih će nas kolonizirati?

Mislio sam da se ne mogu nadati ničem dobrom. Kakva li je to bespoštedna energija koja je u stanju za nekoliko sati preobraziti krvni sud u crva, žabu u majmuna? U mozgu mi se rađaju slike strave i kataklizmi. Svaka od tih mogućnosti me sve više i više užasava. Nad vrhovima planinskih lanaca vidim nepoznatu svjetlost koja kruži horizontom i ostavlja za sobom oblake smrtonosnog plina. Civilizacija umire i ljudi u očajanju pitaju: »Tko je bio idiot koji je mogao presjeći u samom početku tu kataklizmu, a nije to učinio? Zašto taj kreten nije spalio tog jezivog došljaka iz svemira? Mogao ga je uništiti dok je još bio meteorit, ili bar žaba!

Ipak, kako ga jednostavno, iz čista mira, spaliti? Još nija postao agresivan. Možda predstavlja delegaciju iz svemira koja će nam donijeti nove spoznaje i procvat civilizacije?

I odjednom nova misao. Kamo sam uopće krenuo? Tko će mi sada povjerovati? Lice mi je išarano krvavim prugama, prljavo. Pelerina je blatna i u dronjcima. Iz usta izbija smrad konjaka.

Smijem li među ljude? Sigurno sam zaražen bacilima iz svemira!

Ukratko, okrenuo sam se i krenuo natrag prema kolibi. Sam moram riješiti cijelu tu zavrzlamu! Ali nisam imao pojma gdje se nalazi rijeka i kako da pronađem svoju kolibu.

Šuma je postala gušća, stabla sve deblja. Okliznuo sam se i pao. Osjećam kako me sve više obuzima vrućica i bunilo. Progoni me osjećaj krivice. I to ne samo zbog došljaka. Osjećam se kao da sam promašio svoj cijeli život.

Lutao sam pet, možda šest sati. Napokon je svanulo. Uspjelo mi je izaći iz tamne i vlažne šume. Ispred mene je provalija. Tamo dolje, na sredini čistine nazirem nekakvu tamnu masu iz koje izbija mrlja žute svjetlosti. Moja koliba! Ispod mene se nalazila moja straćara, a kroz njezin prozorčić prodire svjetlo lampe koju sam zaboravio ugasiti.

Sjednem u travu i drščućim rukama zapalim cigaretu. Mislim da sam na licu osjetio suze. Ili je to znoj?

Spuštam se. Oko kolibice je sve mirno. Ušao sam i sa zida skinuo malu sjekiricu sa crnom ručkom. Prikradam se vratima susjedne prostorije. Čujem zvuk kao da se netko četka. Što ću ugledati? Čudovište nalik na Wellsova Marsovca ili genije dobrote i blagosti?

Otključao sam.

Ni strašilo ni genij!

U uglu, kraj prozora stoji čovjek gol-golcat, grubo građen, malo krivih nogu. Jedan od onih koje najčešće susrećete na bazenima a da ih zapravo i ne opažate. Nije se osvrnuo na škripu vrata I dalje dlanovima snažno trlja svoja prsa. Oslanjam se na zid. Sjekira mi pada iz ruku. Kašljucam, želim mu se obratiti ali mi je jezik paraliziran. Pred očima mi se mrači, osjećam da me vrućica napokon srvala.

Čovjek i dalje trlja svoj prsni koš, napeto ga promatra, čak je malo nakrivio glavu. Prelazi u drugi ugao sobe, čučne i sada počinje trljati svoje bedro. Sve je to činio tako kao da je potpuno sam u sobi. To me razbjesnilo. Taj tip gleda kroz mene. Ne vidi me! Za njega sam ja nula! Ne postojim! Što taj izrod sebi umišlja?

Još jedanput sam se nakašljao. U grlu osjećam nekakvo krkljanje. Pristupam mu bliže. Gleda ravno pred sebe. Mene kao da jednostavno nema. Približim se još nekoliko koraka. Vidim da koža došljaka postaje na grudima poput prozračne opne. I na bedru isto takav djelić ravne opnice. Nesvjesno spuštam pogled prema njegovim nogama. Oblijevaju me velike hladne graške znoja. Došljak nije ni bos ni obuven. Ne znam kako da vam to opišem... Prsti su mu na nogama srašteni i doimaju se kao vršak cipele... Ne samo doimaju... Na njegovu stopalu zaista raste prava pravcata cipela. Rupice kroz koie se provlače vezice za cipele... Ali sve je to žućkasto-ružičasto, od iste mase od koje je i cijelo tijelo. Na potplatu se počeo oblikovati kožni šav cipele, potpetica koja je na jednom dijelu već poprimila izgled prave cipele. Jednom riječi, cipele rastu iz njegovih nogu...

Magli mi se, sijeva, sve je jarko crveno, a onda osjećam da mi je bolje. Svemirac je za to vrijeme prestao trljati grudi. Pažljivo odljepljuje s bedra četvrtastu opnu... Potvrda o mjestu stanovanja! Isprava ima uredan potpis i žig. Ne mogu razabrati ime i prezime, ali znam da je potvrda ista onakva kakvu sam i ja dobio prije puta u ovaj kraj. Ispod isprave nalazi se još listić kože na kojoj su se počela formirati slova. Soba je pred mojim očima još jednom zaplamtjela. Uzdišem i na svoje veliko iznenađenje vidim da mi se pod nalazi na boku, a ja stojim na horizontalnom zidu, podupirući se šakom o pod. Nastojim se odgurnuti od prljavih dasaka, ali ne mogu. Na mene se okomila neka nepoznata energija. Uspaničario sam se. Kriknuh. Sve je u najboljem redu. Mislio sam da stojim. U stvari ležim na podu. Sigurno sam pao onesviješten na pod.

Više nije jutro. Mora da je već odavno prošlo podne. Znači da sam

bez svijesti ležao nekoliko sati.

Svemirac sjedi u kutu i s neskrivenim zadovoljstvom gleda svoje crne cipele. Skinuo ih je. Ukazale su se najnormalnije ljudske noge. Sada svoju pažnju usmjerava prema trbuhu. Tamo se formira crna mrlja. Svemirac počinje trljanje već dobro poznatim ritmom.

Obuzima me neopisivo gađenje. Uzimam u ruke njegovu cipelu. Tako poznat model. Možete ga kupiti bilo gdje! Kladim se da ni sami proizvođači ne bi otkrili prijevaru. Cipela je uza sve to malo iznošena. Nije potpuno nova!

Ne znam što da mislim. Smušeno stavljam cipelu na pod. Došljak je stavlja na prijašnje mjesto. Pri tom mu se na licu ne vidi ni razdraženost, ni dosada. Jednostavno kao da njegov mir ne narušava živ čovjek već nešto bez razuma... Vjetar, na primjer.

Želim iskušati njegovu strpljivost. Uzimam desnu cipelu. Razgledavam je i bacam u suprotni ugao sobe. Svemirac se mirno diže, uzima cipelu i stavlja je na mjesto.

Dosta mi je njega i njegove hladnoće. Odmahujem rukom. Ustajem zanoseći se i dižem ruke s tog stvora. Odlazim u svoju sobu. Čas me trese zima, čas me obuzima vrućica. Strašna groznica. Uzimam ogledalo. Jezik mi je obložen, lice osipano bolesnim crvenim mrljama. Sjetim se da sam sa sobom donio neke lijekove. Uzimam drhtavom rukom čašu vode i tabletu.

Srušio sam se nemoćno na klupu. Iz susjedne sobe dopiru šumovi neumornog trljanja i kretanja. Za pola sata je skinuo sa bedara veliki džepni rubac, sa tijela pamučnu majicu i plave svilene sportske gaćice. Sve što izraste na njegovom tijelu pažljivo skida i vješa o čavle na zidu. Zatim se bez predaha baca na novi posao. Mrka mrlja na njegovom trbuhu postala je pasoš! Svemirac pažljivo odvaja listove u pasošu. Nisam vidio cijelu proceduru stvaranja pasoša. Nemam više snage. Strovalio sam se na krevet i zaspao teškim, bunovnim snom.

Tako smo živjeli nas dvojica punih osam dana. Zapravo, svaki je živio sam. Za njega nisam postojao. Za to vrijeme sam živio između sna i jave, često gubeći svijest. Rijetko kad bih uspio sakupiti snage da uzmem nešto hrane i vode. Moj je susjed živio u svojoj sobi i nije ni jednom izišao. Nije uzimao ni hranu ni piće. Iz njegova je tijela izrastalo sve što mu je potrebno. Sada je bio opskrbljen stvarima koje posjeduje svaki čovjek srednjeg imovnog stanja i mogao se neprimjetno uključiti u normalni, svakodnevni život kakav na Zemlji vodimo vi ili ja na primjer. Nedostajao mu je još samo govor i naš način razmišljanja. I dalje nije obraćao pažnju na mene. Kraj njega sam polako umirao. Međutim, sve ga je ostalo neobično zanimalo. Oči su mu odlično, čak i noću vidjele šumu, a svim predmetima je rukovao nevjerojatno spretno. Kao pravi pripadnik ljudske vrste.

Svi oni koji pokušavaju predvidjeti razum došljaka iz svemira

svrstavaju ga u četiri kategorije. Ili je to razum na višem stupnju nego naš, ili na nižem, ili je neprijateljski usmjeren prema ljudskoj vrsti, ili prijateljski. Ali nitko od tih fantasta nije predvidio mogućnost da se taj razum uopće ne osvrće na nas, da ga mi uopće ne zanimamo. Pred mojim se očima nalazio došljak iz svemira koji je imao prokleto podlu dušu. vjerojatno je njegov moral, ako ga je uopće i imao, bio na vrlo niskim granama. Možda je mislio da pripadnika moje vrste ima ionako previše, zašto da gubi vrijeme na spašavanje moje malenkosti.

Dakako, tada u onoj zabiti nisam razmišljao. Takve su me misli opsjedale tek kasnije, kada sam ozdravio.

Tamo sam prebolio tešku upalu pluća. Neko sam vrijeme lebdio između života i smrti. Zbog toga sam cijeli taj događaj upamtio samo u dijelovima.

Da, slažem se, neke od mojih uspomena mogle bi se pripisati halucinacijama u groznici, ali za neke stvari znam da su se zaista dogodile. Znam na primjer sasvim sigurno da je jednom došljak u svoja usta strpao tubu zelenog kobalta i istog trena pozelenio. Sumnjam da je mogao iz svog tijela izvaditi gramofon i ploču Edith Piaf. S uživanjem je slušao njen glas, a zatim je sve to opet apsorbiralo njegovo tijelo.

Kada je završio svoju biološku evoluciju, počeo je socijalnu nadgradnju koja je trajala nekoliko dana. Da ste ga samo vidjeli kada je počeo učiti govoriti.

Gost je progovorio dva dana poslije mojeg neslavnog povratka u kolibu. U početku je to bilo prikašljavanje i uzdisanje. Nešto slično možete čuti kod opernih umjetnika prije nastupa. Tako je iskušavao svoje glasnice. Zatim je nekoliko sati vježbao »a«, »o«, »u«, sve samoglasnike i suglasnike. Uvečer je već govorio cijele slogove, kompleksne zvukove, nešto kao »buf«, »abo«, »poz«. Ubrzo je mogao izgovoriti cijele slogove koji su podsjećali na riječi, ali nisu imali nikakav smisao. Noću je već gradio cijele rečenice.

Već sam prvih dana opazio da se svemirac nikada ne odmara i da ne zna za san. Ili se šetao po sobi trljajući dijelove svojega tijela, skidajući poslije toga sa sebe nove toaletne predmete i raznovrsne papire. Sada je uz taj posao učio naš govor. Kad god bih se probudio, danju ili noću stvor je nešto radio i mrmljao. Neprestano. Melodija njegovih rečenica je bila odlična. Na trenutke mi se zbog toga činilo da bih ga mogao razumjeti, ali bile su to riječi kojih nema u našem jeziku, ali s fantastično pogođenom intonacijom.

Napokon mu je uspjelo izgovoriti neke riječi pravilno. Trećeg dana me je prenerazio. Jednostavno je došao u moju sobu i rekao: »Operi suđe!«

Upravo sam toga trena uzimao vodu kako bih lakše popio lijek. Tableta mi je pala u vodu. Iz njegove sobe sam začuo: »Koliko je sati?«

Pretpostavljajući da je pitanje upućeno meni, zavirio sam u sobu. Goli čovjek je gledao u prazan zid i govorio: »Popusti. Razmisli! Sada su svi invalidi«.

Poslije cijelog niza riječi koje je izgovarao ne gradeći pri tom nikakve rečenice, opet nova fraza, ali rečena potpuno drugačijim tonom: »Molim, šutite kada govorim!«

Shvatio sam da savladava retoriku s raznih područja ljudskog komuniciranja.

Tada je počeo izgovarati cijele rečenice, ali one nisu bile misaono povezane. U početku mu je glas bio nekako metalan. Podsjećao me na reprodukciju neispravne vrpce. Postepeno je postajao sve prirodniji.

Usne su mu se micale sve brže i brže. Dok je kod prvih pokušaja govorio desetak riječi u minuti, sada je brbljao kao s ubrzanjem, na stotine riječi. Naposljetku je govorio tako brzo da se čulo samo zujanje. Nešto slično zvuku neispravnog hladnjaka. Počeo me strašno nervirati.

Odjednom je ušutio. Ni glasa. Isključio se poput nekog stroja. Vjerojatno je naučio sve riječi i fraze koje su potrebne da se uspješno uvuče nezapažen u svakidašnjicu.

Još sam ležao, kad odjednom neočekivana, neobična tišina. To me uznemirilo više nego ono danonoćno brbljanje bez smisla. Dižem se i podupirem o zidove. Tako sam se dovukao do njegove sobe. Svemirac se opružio na podu i prvi put se odmara zureći u strop, kao da se isključio. A zidovi! Na svim čavlićima vise različiti predmeti! Pod prozorom su uredno složene dvije hrpice. Novac, uglavnom rublji, i dokumenti. Teško je povjerovati da je cijela ta gomila predmeta, zajedno sa čovjekom izrasla iz onog malog kamena! Ali nepobitne činjenice se nalaze pred mojim očima.

Promatram predmete što ih je proizvelo njegovo tijelo. Neke toaletne stvari vise na zidu nedovršene. Zapravo, nisu poprimile pravu boju. Još imaju nijansu mase od koje su nastale. Tako su remenčići na platnenoj vrećici za sitne stvari još od ljudske kože. Jasno se vide pore na koži i male svijetle dlačice.

Nesvjesno skidam vrećicu sa čavla. Došljak se pridiže i pogledom prati svoj predmet. Da, dobro ste čuli. Gleda svoj predmet, a ne mene. Izlazim iz kolibe. Vani još kiši. Bacam njegovu ogavnu vrećicu u blatnu lokvu.

Vraćam se u svoju sobu. Svemirac mirno sjedi i trlja kožu na svojim leđima. Jasno mi je. Odlučio je napraviti drugu vrećicu. Onu će ostaviti vani u blatu. I ni jedne riječi prijekora, ni jednoga pogleda. Ja sam biće na koje mu se jednostavno ne isplati razljutiti.

Zatim odjednom neočekivano reče: »Mladi umjetnik je suptilan i savršeno osjeća svoju rodnu prirodu.«

Ne znam. Možda sam tako reagirao zato što sam bio bolestan. Ili

me je njegovo podmuklo vladanje svih ovih dana dovelo do ludila. Stvarno ne znam. Kako bilo da bilo, u mojem mozgu kao da je nešto puklo. Pao mi je mrak na oči. Uzavrele krvi zgrabio sam sjekiru sa zida i bacio je na došljaka. Pogodio sam ga u leđa. Bacio je sjekiru izvan mojeg domašaja. Užas je preblagi izraz za ono što sam osjetio u tom trenutku.

Zamislite! Udarac je njegova leđa presjekao gotovo nadvoje, ali nigdje ni rane, ni krvi. Na rezu je meso iste boje kao i na ostalim mjestima, iste boje kakve je bio i krvni sud u crnom kamenu iz kojeg se razvio svemirac. Nije osjećao nikakvu bol. Napućivši usne, mirno gleda rasječeno mjesto, a zatim ga počne spajati prstima. Slijepio je natrag svoja leđa i mirno nastavio trljati lopaticu kako bi napravio novu vrećicu!

Poslije mojeg divljačkog istupa bili smo zajedno još nepuna dva dana.

Što se tiče moje bolesti postalo je kritično. Razdirao me strašan kašalj, pluća su pucala. Jedva sam disao. Na trenutke sam pomišljao da umirem. To me je veselilo jer bi smrt prekinula ovu strašnu agoniju. Ali bio sam mlad i srce je izdržalo sve napore.

Upravo sam tada najviše halucinirao, nasrćući u nekoliko navrata na svemirca. Želio sam ga zadaviti. Dakako, to mi nije uspijevalo jer je bio neusporedivo jači. Branio se, ali nikada nije uzvraćao udarce. Tko bi se nadao takvom ponašanju od toga podmuklog tipa? I nikada nije zatvarao vrata svoje sobe.

Sjećam se da je u posljednjim satima svog boravka u kolibi, proizveo iz svog tijela četkicu za zube i ogledalce.

Nisam ni vidio kad je otišao. Bio sam bez svijesti. Mislim da sam kroz san čuo glasove koji su se prepirali. Jedan glas je tražio da njegov sugovornik ostane u kolibi sa mnom do večeri, a ovaj nije htio pristati. Mislim da je to bio došljak. Govorio je da ima neodgodive poslove i da nikako ne može ostati kraj mene.

Kasnije sam došao k sebi i nad sobom ugledao mojega prijatelja kipara i nepoznatoga čovjeka. Liječnik. Oprezno su me premjestili na nosila i okolnim putem prenijeli u grad.

Prijatelj je u bolnici sve razjasnio. Nije primio dopisnicu koju sam obećao na rastanku pa se zabrinuo. U kolibi sa mnom se nalazio slučajan putnik, turist iz Alma-Ate. Tek nakon dugoga natezanja pristao je da bude uz mene dok se kipar ne vrati s liječnikom, no ipak me je ostavio. Kada se moj prijatelj vratio s liječnikom, u kolibi više nije bilo nikoga.

Prijatelj je bio ogorčen. Rekao je da će pronaći tog nikogovića i javno ga osramotiti. Zatim se malo smirio. Neprestano je ponavljao: »To nije čovjek! Zar bi pravi čovjek mogao učiniti takvo što?« Samo sam ja, i te kako dobro znao kakav je »čovjek« taj »turist« iz kolibe.

Nisam nikome govorio što mi se dogodilo gore u onoj osami. To bi bilo uzaludno. Tko bi povjerovao nasmrt bolesnom čovjeku koji je lebdio nekoliko dana između jave i sna. Pokušavao sam nekoliko puta ispričati liječniku tko je turist iz moje kolibe, ali me umirivao neka se ne osvrćem na njega. »Sve će biti u redu, ozdravit ćete« — govorio mi je. Molim ga da donesu iz kaljuge pred kolibom onu vrećicu koju je došljak zaboravio uzeti sa sobom, ali ni to ne bi nikoga uvjerilo u moju priču. Proteklih dana su remenčići na vrećici poprimili pravu boju i nikada nitko ne bi mogao dokazati njezino pravo porijeklo.

Kamo li je samo otišao? Znam! Jednostavno negdje živi kao ja ili vi, kao svaki stanovnik našeg planeta... Molim? Ne. Nije došao kolonizirati našu Zemlju. Nije se došao boriti. Došao je ovdje živjeti. Dakako, na svoj način. Ugrabiti najbolje što se može dobiti. Dati što manje, a uzeti što više. Želite li čuti moju teoriju o tom događaju? Dakle, mislim da negdje u svemiru postoji planet kukavica. Kukavica? Mislim na pticu kukavicu. S obzirom na to da nije u stanju nahraniti i održati u životu ono što se na njoj rađa, svoj život »razbacuje« u svemir, zatvoren u kamen. Ti kamenčići imaju nevjerojatnu sposobnost. Kada padnu, poslije dugog leta kroz bespuća svemira, u neki svijet, oni u nevjerojatno kratkom roku uspijevaju ustanoviti oblik života kojem je najlakše preživjeti na planetu. Na Zemlji je to čovjek; na Marsu (ako tamo uopće ima života) je to Marsovac i svemirac bi se tamo preobrazio u nekakva marsovskog odličnika.

Mislim da bi mu bilo teško da izmišlja cijelu svoju biografiju i ljude koji ga poznaju otprije. Mnogo je jednostavnije naći ličnost koja je labilna, a već je postigla zavidan položaj u društvu. Takvu osobu došljak neko vrijeme obrađuje tako dugo dok je ne apsorbira i ne zauzme njeno mjesto i položaj u društvu... Dakako uživajući bez imalo grižnje savjesti (jer došljak ne zna što je to savjest) u svim blagodatima koje je njegova žrtva mučno stekla kroz godine svoga života...

»Još nikada nisu takvo tijelo našli pri obdukciji...« Da, nisu. Kako to objašnjavam?... U prvom redu obdukciju su počeli prakticirati tek posljednje stoljeće. A u drugom redu, došljaci se trude da nikada ne dođu u situaciju koja bi im mogla ugroziti život. Mislim da oni nikada nisu sudjelovali ni u jednom ratu. Isto tako mislim da ni jedan od njih nije bio pokusni pilot. Ali, stvar nije samo u njihovoj nevjerojatnoj sposobnosti da umaknu svemu što im ne odgovara. Siguran sam da se u n]inovu tijelu s vremenom razviju organi koje ima svaki običan čovjek. Došljak koji se ugurao na mjesto Šurkina (sjećate li se »fenomena S«?) došao je na fluorografsko snimanje neposredno nakon dolaska na naš planet. Vjerojatno je mislio da su mu se već razvila pluća, ali se prevario.

Vjerujte, sve ovo što sam vam ispričao znam dobro. Kako?

Jednostavno tako što sam jedan od došljaka...

Ne, nemojte ništa reći... molim vas...

Nakon one more u kolibici, odlazim iz bolnice. Sjedim u avionu i teško mi je. Neprestano me muči jedno pitanje; neće li nam došljak učiniti nešto strašno? Sjećam se koliko me mučila grižnja savjesti. Bilo tko na mojem mjestu ne bi odlazak u Alma-Atu odlagao, već bi odmah otišao obavijestiti što se dogodilo. Nitko na mojem mjestu ne bi čekao da se iz jednog krvnog suda razvije golemi majmun. A ja sam lutao šumom i sunce zamijenio mjesecom! Kakav sam tikvan... Osjećao sam se strašno. Sada više nikome nisam mogao dokazati da su nas »oni« posjetili i da se nalaze tu među nama. Učinio sam fatalan promašaj i vjerojatno više ne zaslužujem da živim... Slušam rad avionskih motora i stidim se. Možda je stid preblagi izraz za ono što sam tada osjećao.

Bojao sam se da će me otkriti, raskrinkati. Bojao sam se da na mojem licu svi mogu vidjeti koliko sam kriv.

Tada mi odjednom pade na pamet neobičan događaj koji se zbio prije desetak godina. Leškario sam jedno nedjeljno jutro sa ženom u krevetu i brbljao o svemu i svačemu... O djeci, o prijateljima, o susjedima. Iznenada me žena prekine i reče:

— Pa ja uopće ne čujem otkucaje tvog srca!

Ma što sve neće izmisliti ta moja žena. Stavljam ruku na grudi i zaista ne čujem otkucaje svajega srca. Uopće se nisam zabrinuo jer sam se osjećao izvrsno. Ali žena navalila:

— Molim te, idemo kod susjeda, neka te pogleda. Bit ću mirnija.

Iznad nas, naime, stanuje bračni par liječnik i liječnica. Jednom su zaboravili zatvoriti slavinu i napravili su nam krasnu poplavu u stanu. Tako smo se upoznali i sprijateljili.

Kako mi žena nije dala mira, otišli smo zajedno u stan naših susjeda. Ona se upravo spremala na dežurstvo u bolnicu, on je pripremao dizertaciju. Ipak je bio ljubazan i odmah uzeo svoju crnu torbu. Lice mu izražava nevjericu, pokušava napipati puis:

— Kako dugo ne osjećate otkucaje?... Nemate bolova?... Okrenite se... na ovu stranu... Dišite... Ne dišite...

Sliježe ramenima. Interesantan fenomen. Svakako i za nauku. Još nije čuo za takvo što. Bilo bi mu drago da me osobno pregleda ali nema vremena. Preporučio mi je da odem na pregled u bolnicu. Otišao sam samo da umirim ženu. U bolnici epidemija gripe. Liječnik me primio.

— Nemate temperaturu, osjećate se dobro, ali vam srce ne radi? Onda molim vas otiđite u pogrebno poduzeće da vas pokopaju, a mene ostavite na miru. Bezobrazluk! Zar ne vidite koliko me čeka bolesnih pacijenata?

Nakon otprilike godinu dana osjetio sam u grudima slabe otkucaje srca koji su iz dana u dan postajali sve jači.

Sjećam se tog tajanstvenog, zagonetnog događaja, motori aviona tiho zuje i odjednom me oblijeva znoj:

— Do vraga, nisam li ja zamijenjen nekim od došljaka? Stvarno. Kako to da mi je odjednom prestalo raditi srce? Postalo mi je sve dosadno. Prije sam volio čitati. A sada? Zapustio sam konzervatorij. Prestao sam se viđati sa starim prijateljima. Imam samo poslovne prijatelje. Jednom sam na izložbi nabasao na staro društvo:

— Što se, stari, događa s tobom? Kao da to više nisi ti. Čovjek te više ne može prepoznati.

Razmišljam dalje. Cijeli smisao mojega života postala je bjesomučna borba i trka za novcem. Trčim za gomilom najskupljih stvari i tek što ih nabavimo (moja žena i ja) pojave se nove, još skuplje, još bolje. Najvažnije mi je da susjedi vide kako mi imamo više od njih i kako nas nikada neće dostići. Imamo najbolji auto, kolekciju originalnih ikona, odijevamo se samo u inozemstvu gdje i ljetujemo...

Oblijeva me znoj. Želio bih pobjeći i sakriti se sam pred sobom, ali kako pobjeći iz aviona, 8000 metara iznad tla?

Smirio sam se. Znam da je sada jedini izlaz pronaći sebe i svoj smisao života. Ne žuriti, ne utrkivati se. Pronaći posao koji će me zaokupiti, postati smisao života. Nešto zbog čega ću se osjećati korisnim i sebi i drugima.

Došao sam kući i prekinuo stari način života. Drastično. Napola dovršeno platno nisam završio. Sve sam dogovore otkazao. Odlučio sam raditi crteže koji izlaze iz mojega viđenja svijeta. Više ne želim maljati platna koja mi se ne sviđaju, a koja se dobro prodaju. Ali to nije bilo jednostavno. Nekada sam imao svoje viđenje stvari. Ali, sve je to nestalo. Sve ono zbog čega su me nekada cijenili na univerzitetu nestalo je. Ruka mi je navikla na već ustaljenu shemu po kojoj sam radio godinama. Borio sam se sam sa sobom. Nisam postigao nikakve rezultate. U međuvremenu smo morali rasprodati naše ikone i garniture, više nismo imali od čega živjeti. Imao sam snage priznati da sam se prekasno trgnuo iz ništavila u kojem sam živio godinama...

Da, sada sam predavač. Mnoge je iznenadio moj postupak, ali sam sada napokon zadovoljan i držim da prvi put u životu radim nešto korisno. Posla imam mnogo. Organizirao sam i tečajeve za djecu. Nemojte misliti da se zanosim. Znam da će rijetko tko od njih postati umjetnik. Ali naši satovi zacijelo koriste njihovu razvoju. Moja žena je u posljednje vrijeme također počela crtati. Mogu vam reći da sada izrađuje divne akvarele...

Ne, došljaci nisu ovdje da razgrađuju naš svijet. Naprotiv.

Ne vjerujete mi? Pričinilo mi se? Mislite da nije postojao ni kamen ni čovjek koji je iz njega izrastao zato što sam imao vrućicu... U redu! Molim vas pogledajte nebo. Što mislite zašto sam vas doveo upravo na ovo mjesto uz univerzitet? Zato što se s ovog mjesta pruža najbolji

pogled na grad i nebeski svod.

Pogledajte, pogledajte!... Jeste li i vi vidjeli kako je pala zvijezda? A sada, ovdje, upravo nad stadionom. Ma, pogledajte! Evo još jedne...

Danas je 26. kolovoza, zar ne? I moj došljak je sletio tog dana. Vidite li? Otkud dolaze? To je zvježđe Perzeja. Toga dana Zemlja se nalazi na njihovu putu. Sada bi trebala pasti zvjezdana kiša... Vidite, vidite? Počinje. Evo, tri zvjezdice su preletjele nebom i ugasile se. Evo još jedne, i još tri... Kako svjetlucaju na tamnomodrom nebu! A grad je opustio, mirno spava, odmara se poslije teškoga radnog dana, ništa ne sumnjajući.

Vidite li kako ove noći došljaci padaju na Zemlju? Dakako, gotovo sve te zvjezdice koje vidimo sagore. Ali će neke stići na Zemlju, budite sigurni. I znajte, za tjedan-dva, za mjesec dana, za nekoga će reći: »Kao da su ga s nekim zamijenili! Postao je potpuno drugi čovjek.«

Što da radimo s njima? Kako što? Pa ne možemo ih vratiti u svemir. Upravo zbog toga sam i počeo raditi kao odgajatelj. Ako su nam već nekoga podmetnuli, onda ga moramo odgajati i preodgajati.

Ipak mi ne vjerujete?... Tu sam zaista nemoćan. Ne znam kako da vam pomognem... Ali vam mogu dati savjet. Dopustite, ako imate problema na poslu, ili uopće u životu, pa pretpostavimo da ste u nedoumici kako da postupite. Prije nego što donesete odluku, provjerite niste li, možda, i vi došljak.

Stavite ruku na grudi. Kuca li u njima ljudsko srce?